

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการขับรถในขณะเมาสุราของลูกค้ำ ในประเทศไทยกับต่างประเทศ และวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กำหนดให้ผู้ขายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ต้อง
รับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการขับรถในขณะเมาสุราของลูกค้ำ ดังนั้น ความรับผิดของ
ผู้ขายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์จึงต้องพิจารณาจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ได้แก่ ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551
และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ซึ่งมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ความรับผิดทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ตามกฎหมายไทย

ความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาความรับผิด
ทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์คือ ความรับผิดเพื่อละเมิดที่เกิดจากการกระทำของตนเอง
และความรับผิดเพื่อละเมิดของบุคคลอื่น

3.1.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด

บทบัญญัติมาตราที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์ ได้แก่
มาตรา 420 มาตรา 422 มาตรา 432 มาตรา 425 มาตรา 427 มาตรา 429 และมาตรา 430 ซึ่งมีหลักเกณฑ์
ความรับผิดที่สำคัญ ดังนี้

3.1.1.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
ทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี
ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

หลักเกณฑ์ที่จะก่อให้เกิดความรับผิดทางละเมิดตามมาตรา 420 คือ (1) มีการกระทำ
โดยผิดกฎหมาย (2) เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ (3) มีความเสียหายแก่บุคคลอื่น

(4) ความเสียหายนั้นเป็นผลเกิดจากการกระทำของผู้ทำละเมิด องค์ประกอบความรับผิดเพื่อละเมิด อาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. ต้องมีการกระทำโดยผิดกฎหมาย

ถ้ามีกฎหมายบัญญัติชัดเจนก็ย่อมเป็นการกระทำผิดกฎหมายโดยไม่มีปัญหา แต่ความรับผิดฐานละเมิดไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติโดยชัดเจนว่า การกระทำอันใดถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย คำว่า “โดยผิดกฎหมาย” หมายความว่า “โดยผิดกฎหมาย” หมายความว่า ถ้าได้กระทำความเสียหายแก่สิทธิเด็ดขาดของบุคคลคือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิเด็ดขาดอย่างอื่นของบุคคล โดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายให้ทำได้แล้ว ก็ถือเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมายอยู่ในตัว คำว่า “โดยผิดกฎหมาย” ในมาตรานี้แปลมาจาก “unlawfully” ซึ่งใช้ในมาตรา 823 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน¹ การกระทำ “โดยผิดกฎหมาย” อาจเป็นผิดต่อกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้โดยชัดเจน เช่น ความผิดตาม ป.อ. ที่กระทบถึงสิทธิของผู้เสียหาย โดยตรง อาจเป็นผิดต่อกฎหมายทางแพ่งซึ่งจะมีบัญญัติไว้โดยชัดเจนหรือไม่ก็ได้ ข้อสำคัญต้องเป็นการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิเด็ดขาดของบุคคลอื่น คือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างอื่น โดยผู้กระทำไม่มีสิทธิหรืออำนาจตามกฎหมาย การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เป็นการทำผิดกฎหมายในตัว²

2. เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

ผู้กระทำจะมีความรับผิดทางละเมิดก็ต่อเมื่อกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

2.1 มีการกระทำ

การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวอิริยาบถโดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวนั้น การเคลื่อนไหวในเวลาหลับ ละเมอหรือไม่รู้สึกรู้ตัวอย่างอื่น เช่น ป่วยไม่มีสติ ชักกระตุก วิกลจริต เมาสุรา ถึงขนาดไม่รู้ตัว เด็กที่ยังเล็ก ไม่รู้เดียงสา ไม่เป็นการกระทำตามความหมายของกฎหมาย³

การกระทำ หมายถึง ความเคลื่อนไหวในอิริยาบถ โดยรู้สำนึกในการเคลื่อนไหวนั้น และผู้กระทำสามารถบังคับการเคลื่อนไหวได้ด้วย มิได้หมายความว่าเพียงแต่การกระทำในทางเคลื่อนไหวในอิริยาบถเท่านั้น ยังหมายถึงการงดเว้นไม่กระทำ (Omission) ด้วย แต่ต้องเป็นการงดเว้นหรือละเว้น

¹ จิตติ ดิงศภัทย์. (2526). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง มาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์. หน้า 172-173.

² เพิ่ง เพิ่งนิติ. (2556). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: หจก.จิรัชการพิมพ์. หน้า 43.

³ จิตติ ดิงศภัทย์. (2557). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตรา ว่าด้วย จัดการงานนอกสั่ง ลากมิดควรได้ ละเมิด บรรพ 2 มาตรา 395 -452*. กรุงเทพฯ: กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 80.

ไม่กระทำการที่มีหน้าที่ต้องทำ หน้าที่นี้อาจเกิดจากกฎหมายหรือเกิดจากสัญญาหรือความสัมพันธ์ทาง ข้อเท็จจริงระหว่างผู้ละเว้นกับผู้เสียหายก็ได้⁴ ปกติการละเว้นหรืองดเว้นกระทำจะไม่เป็นละเมิด เพราะมิได้กระทำให้เขาได้รับความเสียหาย กรณีที่จะเป็นละเมิดผู้ละเว้นต้องมีหน้าที่ป้องกันไม่ให้ เกิดความเสียหายแก่เขาด้วย หน้าที่นั้นอาจเกิดจากกฎหมายบัญญัติ เกิดจากสัญญาหรือเกิดจากการ กระทำครั้งก่อนของตน⁵

2.2 การกระทำโดยจงใจ

“จงใจ” หมายความว่า กระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดจากการกระทำของตน ถ้ารู้ว่าการกระทำนั้นจะเกิดผลเสียหายแก่เขาแล้ว ก็ถือเป็นการกระทำโดยจงใจ ส่วนผลเสียหาย จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดไม่สำคัญ แม้ผลเสียหายจะเกิดขึ้นมากกว่าที่เข้าใจ ถ้าได้ทำโดยที่เข้าใจว่า จะมีผลเสียหายอยู่บ้างแล้ว แม้จะเล็กน้อยเพียงใดก็เป็นการกระทำความเสียหายโดยจงใจอยู่นั่นเอง⁶ การกระทำโดยจงใจ มีความหมายกว้างกว่าการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 เพราะการกระทำโดยเจตนา ผู้กระทำย่อมประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น เช่น ก ชก ข โดยเจตนาทำร้าย ข ล้มลงศีรษะฟาดพื้นถึงแก่ความตาย ก มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดย ไม่เจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 แต่เป็นการกระทำละเมิดโดยจงใจอันเป็นเหตุให้ ข ตาย เพราะ ก ทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน แม้จะไม่ทราบว่าจะ เกิดความเสียหายมากถึงเพียงนั้นก็ตาม ดังนั้น การกระทำโดยเจตนาจึงเป็นการกระทำโดยจงใจ แต่ การกระทำโดยจงใจอาจไม่เป็นการกระทำโดยเจตนาเสมอไป⁷

2.3 การกระทำโดยประมาทเลินเล่อ

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ อธิบายไว้ว่า การกระทำโดยประมาทเลินเล่อ หมายถึง การกระทำโดยไม่จงใจ แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังอันสมควรที่จะใช้ รวมถึงการกระทำในลักษณะที่ บุคคลผู้มีความระมัดระวังจะไม่กระทำด้วย⁸

อาจารย์เพ็ง เฟ็งนิตติ อธิบายไว้ว่า กระทำโดยประมาทเลินเล่อ ได้แก่ การกระทำโดยไม่จงใจ แต่ผู้กระทำได้กระทำโดยขาดความระมัดระวังตามสมควร คือเป็นการกระทำที่อยู่ในลักษณะ

⁴ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2544). *คำสอนชั้นปริญญาโท: กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 24.

⁵ เฟ็ง เฟ็งนิตติ. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2. หน้า 10-11.

⁶ จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3. หน้า 81.

⁷ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. (2534). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดและจัดการงานนอกสั่ง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด. หน้า 27.

⁸ จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3. หน้า 84.

ที่บุคคลผู้มีความระมัดระวังไม่กระทำด้วย เพราะฉะนั้นการที่เขาทำไปถือว่าเป็นการกระทำที่ขาดความระมัดระวัง เรียกว่าเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อแล้ว⁹

เมื่อเปรียบกับคำว่า “ประมาท” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสี่ บัญญัติว่า “กระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความคิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่” ในส่วนความรับผิดชอบทางละเมิด ระดับความระมัดระวังที่จะสมมติขึ้นเปรียบเทียบเป็นมาตรฐานเพื่อวินิจฉัยความรับผิดชอบของผู้กระทำความเสียหายนั้นต้องเปรียบเทียบ กับบุคคลที่มีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และตามฐานะในสังคม เช่นเดียวกับผู้กระทำความเสียหาย ความระมัดระวังจึงอาจแตกต่างกันไปตามพฤติการณ์แห่งตัวบุคคล¹⁰

วิสัย หมายถึง สภาพเกี่ยวกับตัวผู้กระทำ เช่น การเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ หญิงหรือชาย ฉลาดหรือโง่ ตาบอด หูหนวกหรือพิการ¹¹ วิสัย หมายถึง ลักษณะที่เป็นอยู่ของผู้กระทำหรือสภาพภายในตัวผู้กระทำ ซึ่งแบ่งเป็นวิสัยของคนธรรมดาสามัญ พิจารณาจากอายุ เพศ การศึกษา ความจัดเจนแห่งชีวิตและวิสัยของผู้มีอาชีพพิเศษ พิจารณาจากการใช้ความระมัดระวังของบุคคลผู้มีวิชาชีพเดียวกัน เช่น แพทย์ต้องมีความระมัดระวังแบบแพทย์¹²

พฤติการณ์ หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ประกอบการกระทำของผู้ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น¹³ หรือเรียกว่า เหตุภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น ในการขับรถ เหตุภายนอกตัวผู้ขับ ได้แก่ สภาพรถ ถนน แสงสว่าง ความพลุกพล่านของการจราจร เป็นต้น¹⁴

การพิจารณากรณีประมาทเลินเล่อ ต้องพิจาระห้ขนาดความระมัดระวังของผู้กระทำ โดยเทียบกับบุคคลในวิสัยและพฤติการณ์อย่างเดียวกันกับผู้กระทำว่าปกติบุคคลเช่นว่านั้นจะใช้ความระมัดระวังได้มากน้อยเพียงใด ถ้าหากปรากฏว่าบุคคลธรรมดาที่เป็นมาตรฐานเทียบเคียงนั้น

⁹ เพิ่ง เพิ่งนิติ. อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 2. หน้า 77.

¹⁰ จิตติ ดิงศรัทย์. อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 3. หน้า 84.

¹¹ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 7. หน้า 32.

¹² สุขุม สุกนิตย์. (2553). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ. หน้า 18.

¹³ เพิ่ง เพิ่งนิติ. อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 2. หน้า 80.

¹⁴ วารี นาสกุล. (2553). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้. กรุงเทพฯ: จิรัชการพิมพ์. หน้า 33-34. อ้างถึงใน บำรุง เชียงพันธ์. (2559). ปัญหาความรับผิดชอบแห่งของเจ้าของเรือขนส่งสินค้าประเภทน้ำมันเพื่อความปลอดภัยอันเกิดจากน้ำมันรั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำ. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 41.

อยู่ในพฤติการณ์ภายนอกเช่นเดียวกันกับผู้กระทำจะใช้ความระมัดระวังมากกว่าผู้กระทำและความเสียหายย่อมไม่เกิดขึ้น ก็ต้องถือว่าผู้กระทำประมาท¹⁵

3. มีความเสียหายแก่บุคคลอื่น

ความรับผิดชอบทางละเมิดมุ่งประสงค์ที่จะให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่ใช่มุ่งลงโทษเหมือนในทางอาญา ฉะนั้นเมื่อไม่มีความเสียหาย แม้การกระทำนั้นจะมีขอบด้วยกฎหมาย ก็ไม่เป็นละเมิด¹⁶ แม้จะมีการกระทำโดยผิดกฎหมายแล้ว แต่ความเสียหายยังไม่เกิดขึ้นก็ยังไม่เป็นละเมิด ซึ่งจะเกิดเป็นละเมิดขึ้นก็ต่อเมื่อความผิดที่กระทำลงนั้นมีผลให้เกิดความเสียหายขึ้น ได้แก่ เสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ความเสียหายอันเป็นมูลความผิดฐานละเมิดนั้น อาจเป็นความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินหรือไม่อาจคำนวณเป็นเงินก็ได้¹⁷

4. ความเสียหายนั้นเป็นผลเกิดจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด

การกระทำอันเป็นละเมิด แม้ว่าจะได้กระทำจนครบองค์ประกอบดังกล่าว แต่หากโจทก์พิสูจน์ไม่ได้ว่าผลเสียหายที่โจทก์ได้รับเป็นผลจากการกระทำของจำเลย ย่อมเอาผิดจำเลยไม่ได้ ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล สรุปได้ 2 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีผลโดยตรงหรือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ

ทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีผลโดยตรง หมายถึง ถ้าไม่มีการกระทำที่ถูกกล่าวหาผลจะไม่เกิด ถือว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการกระทำที่ถูกกล่าวหา ผลอันหนึ่งอาจจะเกิดจากหลายเหตุได้ ถ้าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นเหตุหนึ่งในหลาย ๆ เหตุนี้แล้ว ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่ามีเหตุอื่นมาทำให้เกิดผลนั้นได้¹⁸

ทฤษฎีนี้ถือว่า การกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดผลนั้นมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นการกระทำอันเดียวหรือหลายการกระทำต่างก็ส่งผลได้เท่ากัน แม้การกระทำอันเดียวผลจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดก็ถือว่าเป็นผลจากเหตุอันเดียวนั้น ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ ซึ่งมีข้อเสียคือ ผลกระทบความรับผิดชอบที่เกินกว่าความเป็นจริง และไม่ยุติธรรมต่อผู้กระทำ เพราะในบางกรณีอาจมีเหตุอื่นที่มีน้ำหนักมากกว่าเหตุเดิมแทรกซ้อนขึ้นและเป็นเหตุให้เกิดผลได้อย่างชัดเจน ถ้าถือว่าทุกเหตุมีน้ำหนักเท่ากันหมด ทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบมากเกินกว่าความเป็นจริง¹⁹

¹⁵ สุขุม สุภนิศย์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12, หน้า 18.

¹⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, หน้า 146.

¹⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3, หน้า 102.

¹⁸ เฟ็ง เฟ็งนิตติ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2, หน้า 92.

¹⁹ สุขุม สุภนิศย์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12, หน้า 54-55.

2) ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม หรือทฤษฎีผลกรรมคา

ในบรรดาเหตุทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลขึ้นนั้น ในแง่ความรับผิดชอบของผู้กระทำ เฉพาะแต่เหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นนั้นเท่านั้นที่ผู้กระทำต้องรับผิดชอบ กล่าวคือ จะต้องดูว่าผลที่เกิดจากเหตุอันนี้เหมาะสมกันหรือไม่ ถ้าเหมาะสมกันแล้วจึงจะให้ผู้ก่อเหตุนั้นรับผิดชอบในความเสียหาย ส่วนที่เกินไปถือว่าไม่เกี่ยว²⁰

ทฤษฎีนี้ถือว่า เฉพาะการกระทำที่เป็นเหตุสำคัญซึ่งจะส่งผลตามธรรมดาหรือเป็นเหตุเหมาะสมที่จะส่งผลให้เกิดขึ้นเท่านั้นที่ถือว่าเป็นเหตุที่จะต้องรับผิดชอบ ดังนั้น ถ้า ก. ผลัก ข. ถึงแก่ความตายเพราะกะโหลกศีรษะของ ข. บางกว่าปกติ เมื่อศีรษะกระทบพื้นจึงแตกและตาย ก. ไม่ต้องรับผิดชอบในผลแห่งความตายของ ข. แต่รับผิดชอบเฉพาะผลธรรมดาอันอาจเกิดขึ้นได้จากการกระทำของ ก. กล่าวคือ อาจเป็นความรับผิดชอบแต่ทำร้ายร่างกาย ข. ทฤษฎีนี้มีข้อเสียคือ ทำให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงไม่ได้รับการชดเชยเยียวยา เพราะถือว่าการกระทำเฉพาะเหตุอันเหมาะสมที่จะส่งผลให้เกิดความเสียหายขึ้นเท่านั้น ที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ จึงเป็นการผลักภาระให้แก่ผู้เสียหายซึ่งมิได้มีส่วนผิด จะต้องรับเอาความเสียหายนั้น ไว้อย่างไม่ยุติธรรม²¹

ศาลไทยใช้ทฤษฎีผล โดยตรงในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำกระทำและผลในคดีละเมิด ไม่ว่าจะเป็นเป็นจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหาย อย่างไรก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องไม่เกินกว่าเหตุตามทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมหรือทฤษฎีผลกรรมคา

3.1.1.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 422

การกระทำอันฝ่าฝืนกฎหมายที่ประสงค์ปกป้องบุคคลอื่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 422 บัญญัติว่า “ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด”

มาตรานี้เป็นบทขยายของมาตรา 420 ในแง่ที่ว่าสันนิษฐานว่าผู้ทำเป็นผู้ละเมิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ ถ้ามีกฎหมายสันนิษฐานที่เป็นคุณ อีกคนที่ถูกสันนิษฐานเป็นผลร้ายจะต้องนำสืบมาตรา 422 ที่สันนิษฐานนี้หมายความว่า มีการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่มีความประสงค์ที่จะปกป้องบุคคลอื่น เช่น ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก บังคับให้ขับรถในช่องทางเดินรถด้านซ้าย ถ้าจำนวนขับรถแล่นเข้าไปในช่องทางด้านขวาแล้วเกิดชนกับอีกฝ่ายหนึ่งเข้า กฎหมายสันนิษฐานว่าจำนวนเป็นฝ่ายผิดเนื่องจากเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย²² มาตรานี้มีที่มาจากกฎหมายแพ่ง

²⁰ เฟ็ง เฟ็งนิตติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 93.

²¹ สุขุม สุภนิตย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12. หน้า 55.

²² เฟ็ง เฟ็งนิตติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 72.

เยอรมัน มาตรา 823 วรรคสอง²³ มาตรา 422 ของไทยไม่ใช่บทบัญญัติว่าเป็นละเมิด เพียงแต่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ผิด จึงต่างกับมาตรา 823 วรรค 2 ของเยอรมัน ที่ถือว่าต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดกฎหมายนั้น²⁴ บทบัญญัติมาตรา 422 แต่ลำพังไม่เป็นการผิดละเมิดในตัวเอง แต่ต้องมีข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความรับผิดชอบตามมาตรา 420 ประกอบด้วยจึงจะเป็นละเมิด

มาตรานี้เป็นบทสันนิษฐานความผิด ผู้ใดกระทำการอันฝ่าฝืนบทบังคับของกฎหมายซึ่งบัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองผู้อื่นแล้วก็ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด กล่าวคือ หลักเกณฑ์ในมาตรา 420 ที่ว่ามีการกระทำโดยผิดกฎหมาย โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นอันสันนิษฐานได้ตามมาตรา 422 แต่หลักเกณฑ์อื่นคือ ได้มีความเสียหายเป็นผลจากการกระทำฝ่าฝืนกฎหมายนั้นยังต้องพิสูจน์ให้ได้ความต่อไป²⁵ ข้อสันนิษฐานความผิดตามมาตรา นี้ไม่ใช่ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด จึงอาจนำสืบหักล้างได้ว่าความจริงไม่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย หรือไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อหนึ่ง แม้จะผิดกฎหมายแต่การกระทำนั้นไม่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ความเสียหายเกิดจากเหตุอื่น ผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายก็ไม่ต้องรับผิด²⁶

3.1.1.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 432

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 432 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลหลายคนก่อให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่น โดยร่วมกันทำละเมิด ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น ความข้อนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงกรณีที่ไม่สามารถสืบรู้ตัวได้แน่ว่าในจำพวกที่ทำละเมิดร่วมกันนั้น คนไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วย

อนึ่ง บุคคลผู้ยุงส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการทำละเมิด ท่านก็ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำละเมิดร่วมกันด้วย

ในระหว่างบุคคลทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่โดยพฤติการณ์ ศาลจะวินิจฉัยเป็นประการอื่น”

ความเสียหายอาจเกิดจากการทำละเมิดของบุคคลหลายคน ถ้าความเสียหายนั้นแยกกันได้ไม่รวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และผู้ก่อความเสียหายก็ต่างคนต่างทำ บุคคลเหล่านั้นก็ต่างต้องรับผิดชอบในผลที่แต่ละคนต่างได้ก่อขึ้น แต่ถ้าบุคคลทำละเมิด โดยร่วมกันกระทำแล้ว บุคคลเหล่านั้น

²³ “A person who infringes a statutory provision intended for the protection of others, is liable to pay compensation for any damage arising from this violation.”

²⁴ สุขุม สุภนิศย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12. หน้า 83.

²⁵ จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3. หน้า 164.

²⁶ จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1. หน้า 237.

แต่ละคนและทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในผลแห่งละเมิดนั้นเต็มจำนวน คือเป็นลูกหนี้ร่วมกันตาม มาตรา 291 โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผลนั้นเกิดจากการกระทำของผู้ใดเพียงใดในบรรดาผู้ที่ร่วมกัน กระทำนั้น ถ้าได้ร่วมกันทำละเมิดแล้ว แม้จะไม่ว่าในระหว่างผู้ที่ร่วมกันทำละเมิดนั้น ใครทำอะไร ลงไปบ้างหรือใครทำให้เกิดความเสียหายมากน้อยแค่ไหน ทุก ๆ คน ก็ต้องรับผิดชอบร่วมกันในผลแห่ง ละเมิดนั้นเต็มจำนวน²⁷

1) ความรับผิดชอบในการร่วมกันทำละเมิด

การร่วมกันทำละเมิดต้องเป็นการกระทำโดยมีเจตนาหรือความมุ่งหมายร่วมกัน จะต้องมีการกระทำร่วมกันเพื่อความมุ่งหมายร่วมกัน การร่วมกันทำละเมิดมีความหมายเทียบได้กับ ตัวการในทางอาญา (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83)²⁸ “เจตนา” ในที่นี้หมายถึงความจงใจกระทำ ละเมิด การร่วมกันทำละเมิดโดยประมาทเล็กน้อยโดยสภาพจึงหาไม่ เช่นเดียวกับหลักกฎหมาย อาญา²⁹ การร่วมกันทำละเมิด มิได้หมายความว่าแต่เพียงกระทำการในเวลาเดียวกันหรือพร้อม ๆ กันเท่านั้น แต่จะต้องทำโดยมีเจตนาร่วมกันด้วย และยังหมายความรวมถึงบุคคลผู้ยุยงส่งเสริมหรือช่วยเหลือ ในการทำละเมิดด้วย จึงมีความหมายเทียบได้กับตัวการ ผู้ใช้ รวมถึงผู้สนับสนุนในประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 83, 84, 85 และ 86 ด้วย แต่ไม่รวมถึงการช่วยเหลือปกปิดความผิดภายหลังการกระทำ ผิด³⁰ การร่วมกันทำละเมิดเป็นการกระทำตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 420 แต่เป็นการกระทำของบุคคล หลายคนโดยมีเจตนาร่วมกันในการทำละเมิดนั้น การมีเจตนาร่วมกันไม่จำเป็นต้องทำพร้อมกันหรือ ทำเหมือนกัน อาจทำคนละที่หรือแบ่งแยกหน้าที่กันทำ หากการกระทำนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการ กระทำทั้งหมดที่ร่วมกันเป็นความผิดขึ้นก็ต้องร่วมกันรับผิดชอบ³¹

2) ความรับผิดชอบในการยุยงส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการละเมิด

มาตรา 432 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “อนึ่ง บุคคลผู้ยุยงส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการทำละเมิด ท่านก็ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำละเมิดร่วมกันด้วย”

การยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นกระทำความผิดเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิด ไม่ว่าจะเป็นการก่อโดยตรง เช่น การใช้ จ้าง วาน ยุยงให้กระทำหรือกระทำโดยอ้อมด้วยวิธีกระตุ้น เร่งเร้า ชำให้โกรธ หลอกทำให้เข้าใจผิดเพื่อก่อให้เกิดความผิด ชักจูงให้กระทำถือว่าเป็นการกระทำ

²⁷ จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3. หน้า 220-221.

²⁸ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 83 บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคน ขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”.

²⁹ ไพจิตร บุญญพันธุ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 4. หน้า 58.

³⁰ จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3. หน้า 222.

³¹ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 7. หน้า 96.

ละเมิดร่วมกันด้วย การช่วยเหลือ การให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำผิด ซึ่งในทางอาญาเรียกว่า ผู้สนับสนุน ก็จะต้องรับผิดชอบเพราะละเมิดร่วมกับผู้กระทำผิด ในทางแพ่งถือว่าทำละเมิดร่วมกันต้อง รับผิดชอบร่วมกัน การละเว้นก็เป็นร่วมกระทำหรือช่วยเหลือได้ ถ้ามีหน้าที่ต้องป้องกันผลมิให้เกิดขึ้น³²

ผู้ร่วมกระทำละเมิดต้องร่วมกันรับผิดชอบ ผลของการที่ร่วมกันทำละเมิด หรือกฎหมาย ถือว่าทำละเมิดร่วมกัน ทุกคนต้องร่วมกันชดเชยค่าสินไหมทดแทนจึงมีลักษณะเป็นหนี้ร่วมตาม มาตรา 291³³ ซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้สินเชิง ศาลจะไปแบ่งความรับผิดชอบให้ผู้ร่วมกันทำละเมิด แต่ละคนใช้ค่าสินไหมทดแทนแต่เพียงบางส่วนไม่ได้ แต่เมื่อใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหาย ไปแล้ว ช่อมแบ่งความรับผิดชอบกันตามส่วนได้ตามมาตรา 296³⁴ ซึ่งปกติ ช่อมแบ่งคนละส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่โดยพฤติการณ์ศาลจะวินิจฉัยเป็นประการอื่นตามมาตรา 432 วรรคท้าย กล่าวคือ ผู้ร่วมกันทำ ละเมิดนั้นทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม และการร่วมกันทำละเมิดมิได้เฉพาะการละเมิด โดยจงใจเท่านั้น กรณีประมาทเลินเล่อก็เป็นเรื่องต่างคนต่างทำละเมิด แม้การต่างคนต่างทำละเมิด จะก่อให้เกิดความเสียหายอันเดียวกันก็มีใช้การร่วมกันทำละเมิด³⁵

3) ต่างคนต่างทำละเมิด เกิดความเสียหายขึ้น

การทำละเมิดโดยผู้กระทำต่างคนต่างทำ และเกิดความเสียหายขึ้น ถ้าความเสียหาย นั้นแยกกันได้ ไม่รวมเป็นความเสียหายอันเดียวกัน บุคคลที่ทำละเมิดนั้นต่างคนต่างรับผิดชอบในผลเสียหายที่แต่ละคนได้ก่อขึ้น ไม่ต้องร่วมกันรับผิดชอบ เพราะมิได้ร่วมกันทำละเมิดตามมาตรา 432 แต่ถ้า ผลของการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายอันเดียวกันหรือที่เรียกว่า “ต่างคนต่างทำเกิดความเสียหายอันเดียวกัน” แม้จะเป็นการกระทำในขณะเดียวกัน ก็มีใช้ร่วมกันทำละเมิด กรณีนี้ผู้ทำละเมิด ทุกคนจะต้องรับผิดชอบด้วยกัน ซึ่งศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้ชดเชยตามสมควรแก่

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 96-97.

³³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 291 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลหลายคนจะต้องทำการ ชำระหนี้โดยตนเอง ซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้สินเชิงไซ้ร้ แม้ถึงว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้สินเชิงได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหนี้จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่คนใดคนหนึ่งสินเชิงหรือแต่โดยส่วนก็ได้ ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวงก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้สินเชิงนั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง”.

³⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 296 บัญญัติว่า “ในระหว่างลูกหนี้ร่วมกันทั้งหลายนั้น ท่านว่าต่างคน ต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ถ้าส่วนที่ลูกหนี้ร่วมกันคนใดคนหนึ่งจะพึง ชำระหนี้ นั้น อันจะเรียกเอาจากคนนั้นไม่ได้ไซ้ร้ ยังขาดจำนวนอยู่เท่าไรลูกหนี้คนอื่น ๆ ซึ่งจำต้องออกส่วนด้วย นั้นก็ต้องรับใช้ แต่ถ้าลูกหนี้ร่วมกันคนใดเจ้าหนี้ได้ปลดให้หลุดพ้นจากหนี้สินเชิงนั้นแล้ว ส่วนที่ลูกหนี้คน นั้นจะพึงต้องชำระหนี้ก็ตกเป็นพับแก่เจ้าหนี้ไป”.

³⁵ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 7. หน้า 96-97.

พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตามมาตรา 438 โดยอาจให้รับผิดชอบร่วมกันหรือแบ่งส่วนความรับผิดชอบก็ได้แล้วแต่กรณี³⁶

กรณีที่ไม่เป็นการร่วมกันทำละเมิด เช่น รถ 2 คันชนกันเพราะความประมาทเกินเลื่อของคนขับรถทั้ง 2 คัน ผู้ขับและนายจ้างของผู้ขับรถแต่ละคันต้องรับผิดชอบ ศาลแบ่งความรับผิดชอบให้ผู้ขับรถคันหนึ่งและนายจ้างใช้ค่าเสียหาย 2 ใน 3 และผู้ขับรถและนายจ้างใช้ค่าเสียหาย 1 ใน 3 เพราะผู้ขับรถประมาทยิ่งหย่อนกว่ากันก็ได้³⁷

การที่ขายสุราให้กับลูกค้าที่อายุต่ำกว่า 20 ปี หรือลูกค้าที่เมินเมาจนครองสติไม่ได้ เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หลังออกไปจากร้านลูกค้าขับรถในขณะที่เมาสุรา เกิดอุบัติเหตุและมีผู้ได้รับความเสียหาย ต้องพิจารณาว่าการจะให้ผู้ขายรับผิดชอบในความเสียหายจากการทำละเมิดของลูกค้าที่เมาแล้วขับ มีลักษณะเป็น “ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดในการกระทำของบุคคลอื่น” หรือไม่ กฎหมายกำหนดหลักความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของผู้อื่นไว้ ในกรณีที่มีความสัมพันธ์พิเศษระหว่างบุคคลที่ทำละเมิดกับบุคคลที่ต้องรับผิดชอบ เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาโดยเร็วและเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของผู้อื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีดังนี้

3.1.1.4 ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดในการกระทำของบุคคลอื่น

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425

ความรับผิดชอบของนายจ้างในละเมิดที่ลูกจ้างทำในทางการที่จ้าง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 บัญญัติว่า “นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น”

งานที่ลูกจ้างทำตามนิติสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างย่อมเป็นงานของนายจ้าง นายจ้างเป็นผู้รับผลของงาน หากการที่ลูกจ้างได้ทำไปเป็นละเมิด นายจ้างจึงต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่ลูกจ้างได้ทำไปในทางการที่จ้าง ซึ่งเป็นความรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้างตามมาตรา 291 ทั้งนี้ผู้เสียหายจะฟ้องลูกจ้างและนายจ้างหรือคนหนึ่งคนใดก็ได้³⁸ การเป็นลูกจ้าง นายจ้างตามความหมายในมาตรา 425 หมายถึง การจ้างแรงงานตามสัญญาจ้างแรงงาน (มาตรา 575) ไม่รวมถึงการจ้างทำของตามสัญญาจ้างทำของ (มาตรา 587) ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานคือ

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 99-100.

³⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 3, หน้า 224.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178.

อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง และการปฏิบัติงานในขอบเขตการจ้างของลูกจ้าง³⁹ ลูกจ้างคือ ผู้ทำ การงานให้นายจ้าง ตามที่นายจ้างสั่ง แล้วก็รับสินจ้างจากนายจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้ ไม่ว่าจะ เป็นลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวหรืออยู่ระหว่างทดลองงานก็เป็นลูกจ้าง นายจ้างมีอำนาจควบคุม บังคับบัญชาลูกจ้างซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 583⁴⁰ จะเป็นลูกจ้างหรือไม่ ต้องพิจารณาว่ามีอำนาจ ควบคุมการทำงานหรือไม่ ต้องทำตามที่เขาสั่งหรือไม่ มีการรับสินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้โดยไม่มี ต้องคำนึงถึงผลงานว่าจะสำเร็จหรือไม่⁴¹

หลักเกณฑ์ที่ทำให้นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในละเมิดของลูกจ้าง⁴² คือ มีสัญญาจ้าง แรงงาน⁴³ ลูกจ้างทำละเมิดต่อบุคคลอื่นเข้าองค์ประกอบตามมาตรา 420 ลูกจ้างกระทำละเมิดในโอกาส หรือในระหว่างการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่นายจ้างมอบหมายที่เรียกว่า “ในทางการที่จ้าง”

กรณีที่นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในผลละเมิดที่ลูกจ้างกระทำไปต้องเป็นการกระทำ “ในทางการที่จ้าง” คือ ลูกจ้างต้องได้กระทำละเมิดและเหตุที่เกิด (ละเมิด) ขึ้นเป็นผลจากการ ปฏิบัติงาน โดยจะเกิดในเวลาปฏิบัติงานหรือไม่ก็ตาม ถ้าเป็นเหตุจากผลการปฏิบัติงานแล้วก็เป็น การกระทำละเมิดในทางการที่จ้าง การปฏิบัติงานต้องเป็นการปฏิบัติงานตามที่นายจ้างมอบหมาย ตามหน้าที่ ในกรณีลูกจ้างทำเกินหน้าที่หรือแอบทำ แต่นายจ้างไม่ว่าหรือยินยอมให้ทำไม่ว่าโดยตรง หรือโดยปริยายก็ถือว่าเป็นการทำให้ในทางการที่จ้าง⁴⁴ ในทางการที่จ้าง หมายถึงกรณีที่ลูกจ้างกระทำการ อันเกี่ยวกับทางการที่จ้าง (ฎีกาที่ 1559-1560/2504) หรือแนวทางหรือขอบเขตที่ลูกจ้างได้ปฏิบัติหน้าที่

³⁹ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2553). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 110.

⁴⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 583 บัญญัติว่า “ถ้าลูกจ้างจงใจขัดคำสั่งของนายจ้างอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ดี หรือละเลยไม่ทำตามคำสั่งเช่นว่านั้นเป็นอาชญากรรมก็ดี ละทิ้งการงานไปเสียก็ดี กระทำความผิดอย่างร้ายแรงก็ดี หรือทำประการอื่นอันไม่สมแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องและสุจริตก็ดี ท่านว่านายจ้างจะ ไล่ออกโดยมิพักต้องบอกกล่าวล่วงหน้าหรือให้สินไหมทดแทนก็ได้”.

⁴¹ เฟิง เฟิงนิตติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 133.

⁴² ศนันท์กรณ โสคติพันธุ์. (2560). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 492.

⁴³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 575 บัญญัติว่า “อันว่าจ้างแรงงานนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ลูกจ้าง ตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ ทำงานให้”.

⁴⁴ เฟิง เฟิงนิตติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 147-148.

ของตนเพื่อนายจ้างโดยที่นายจ้างไม่ได้มอบหมายหรือสั่งให้กระทำโดยตรง แต่ลูกจ้างได้ปฏิบัติหน้าที่ไปโดยมีความมุ่งหมายจะรักษาประโยชน์ของนายจ้าง⁴⁵

2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 427

ความรับผิดชอบของตัวการ ในผลแห่งละเมิดที่ตัวแทนกระทำในทางที่ทำการแทน มาตรา 427 บัญญัติว่า “บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วย โดยอนุโลม” หมายความว่า ความรับผิดชอบในละเมิดซึ่งเกิดจากการกระทำกิจการให้แก่ นายจ้าง หรือเกิดขึ้นในขณะที่กระทำการงานให้นายจ้างและสิทธิไล่เบี่ยของนายจ้างตามมาตรา 426 นั้น กฎหมายให้นำไปใช้กับกรณีตัวการตัวแทนด้วย⁴⁶ บทบัญญัติสองมาตราก่อนคือมาตรา 425 และ 426 ถ้าใช้โดยอนุโลมก็จะมีผล “ตัวการต้องรับผิดชอบกับตัวแทนในผลแห่งละเมิดซึ่งตัวแทนได้กระทำไป ในกิจการที่มอบหมายให้ทำแทนนั้น” และ “ตัวการซึ่งได้ใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้แก่บุคคลภายนอก เพื่อละเมิดอันตัวแทนได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดใช้จากตัวแทนนั้น”⁴⁷ เหตุที่ตัวการต้องมีความรับผิดชอบในการทำละเมิดของตัวแทนก็เพราะกิจการที่ตัวแทนทำไปย่อมเป็นกิจการของตัวการ⁴⁸ ซึ่งตัวแทนต้องทำตามคำสั่งของตัวการดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 807⁴⁹ ทำนองเดียวกับนายจ้างลูกจ้าง

ตัวการคือ บุคคลซึ่งมอบอำนาจหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นทำกิจการแทนตน ตัวแทนคือ บุคคลซึ่งมีอำนาจทำการแทนตัวการตามสัญญาหรือตามที่ยมอบหมาย การแต่งตั้งตัวแทน อาจแต่งตั้งโดยแสดงออกชัดหรือ โดยปริยายก็ได้ เป็นตัวแทนชัดหรือตัวแทนที่ตัวการให้สัตยาบันแล้วก็ได้⁵⁰ การเป็นตัวแทนเกิดขึ้นโดยสัญญาดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 797⁵¹ กรณีที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นตัวการตัวแทนกัน⁵² คือ ตัวแทนชัดตามมาตรา 821⁵³ หรือตัวแทนโดยการให้สัตยาบันตามมาตรา 823 ซึ่งมีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

⁴⁵ สุขุม สุภนิติชย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12. หน้า 121.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 135.

⁴⁷ เฟิง เฟิงนิติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 156.

⁴⁸ ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2555). *หลักกฎหมายละเมิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 124.

⁴⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 807 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ตัวแทนต้องทำการตามคำสั่งแสดงออกชัดหรือ โดยปริยายของตัวการเมื่อไม่มีคำสั่งเช่นนั้น ก็ต้องดำเนินตามทางที่เคยทำกันมาในกิจการค้าขายอันเขาให้คนทำอยู่นั้น”.

⁵⁰ เฟิง เฟิงนิติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 157.

⁵¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 797 วรรคแรก บัญญัติว่า “อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือสัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าตัวการ และตกลงจะทำการดั่งนั้น”.

⁵² สุขุม สุภนิติชย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 12. หน้า 136.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1627/2544

รถแท็กซี่คันเกิดเหตุมีชื่อจำเลยที่ 2 และหมายเลขโทรศัพท์ของจำเลยที่ 2 ปรากฏอยู่ข้างรถ การที่จำเลยที่ 1 นำรถคันดังกล่าวออกมาขับรับผู้โดยสาร ข่อมเป็นการแสดงออกต่อโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้สุจริตว่า จำเลยที่ 1 เป็นตัวแทนเชิดของจำเลยที่ 2 เจ้าของรถในการรับจ้างบรรทุกผู้โดยสาร จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ในผลแห่งละเมิดที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 427, 821

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4771/2533

จำเลยที่ 1 เติมน้ำมันรถโดยสารในนามของจำเลยที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ที่จำเลยที่ 2 จดทะเบียนไว้ จำเลยที่ 1 จึงเป็นตัวแทนของจำเลยที่ 2 เมื่อจำเลยที่ 1 ขับรถโดยสารของจำเลยที่ 2 ไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นตัวการจะปฏิเสธความรับผิดชอบโดยอ้างว่าได้ให้จำเลยที่ 1 เชารถคันดังกล่าวไปแล้วหาได้ไม่

3) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 429

ความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้อนุบาลในละเมิดที่ผู้เยาว์หรือผู้วิกลจริตได้กระทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 429 บัญญัติว่า “บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถเพราะเหตุเป็นผู้เยาว์หรือวิกลจริตก็ยังคงรับผิดชอบในผลที่ตนทำละเมิด บิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลเช่นนี้ย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น”

หลักเกณฑ์ที่ทำให้บิดามารดาต้องร่วมรับผิดชอบ⁵⁴ คือ บุตรผู้เยาว์ทำละเมิดครบองค์ประกอบตามมาตรา 420 บิดามารดาที่ขอด้วยกฎหมายที่มีหน้าที่ดูแลบรมตามกฎหมายต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้เยาว์ในการทำละเมิดของผู้เยาว์ ข้อยกเว้นคือ บิดามารดาสามารถพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังในการดูแลดีแล้ว เพื่อที่จะไม่ต้องรับผิดชอบ หลักเกณฑ์ที่ทำให้ผู้อนุบาลต้องร่วมรับผิดชอบคือ คนวิกลจริตที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถทำละเมิดครบองค์ประกอบตามมาตรา 420 ผู้อนุบาลต้องร่วมรับผิดชอบเหมือนลูกหนี้ร่วมตามมาตรา 291 ข้อยกเว้น ผู้อนุบาลพิสูจน์ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังในการดูแลแล้ว ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ⁵⁵

⁵³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 821 บัญญัติว่า “บุคคลผู้ใดเชิดบุคคลอีกคนหนึ่งออกแสดงเป็นตัวแทนของตนก็ดี รู้แล้วขอมให้บุคคลอีกคนหนึ่งเชิดตัวเองออกแสดงเป็นตัวแทนของตนก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกผู้สุจริตเสมือนว่าบุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเป็นตัวแทนของตน”.

⁵⁴ ศนันทภรณ์ ไสตติพันธ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 42. หน้า 208-212.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 215-217.

การที่ผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตต้องรับผิดชอบในผลที่ตนทำละเมิด จะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์เรื่องละเมิดโดยทั่วไป (มาตรา 420) กรณีที่ผู้เยาว์หรือคนวิกลจริตทำความเสียหาย แต่ไม่ได้ทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ย่อมไม่เป็นละเมิด⁵⁶

บิดามารดาต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้เยาว์ที่ได้ทำละเมิด หมายถึง รับผิดชอบในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองตามมาตรา 1566 และ 1567 มิได้หมายถึงหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 1564 เฉพาะผู้ที่มีอำนาจปกครองเท่านั้นที่ต้องร่วมรับผิดชอบ บิดาหรือมารดาที่ไม่มีอำนาจปกครองก็ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบ⁵⁷ และหมายความถึง ผู้รับบุตรบุญธรรม ส่วนผู้ปกครองตามมาตรา 1585 ในกรณีที่ไม่มีบิดามารดาหรือถอนอำนาจปกครองของบิดามารดา ไม่อยู่ในความหมายของมาตรานี้ แต่ผู้ปกครองอาจต้องรับผิดชอบตามมาตรา 430⁵⁸

ความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้อนุบาลนี้ เป็นความรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถ และเป็นความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นโดยมูลเหตุเพราะไม่ใช้ความระมัดระวังในการควบคุมดูแลผู้ที่อยู่ในปกครองของตน กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่า บิดามารดาหรือผู้อนุบาลบกพร่องต่อหน้าที่ จึงเกิดความเสียหายขึ้น ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่บิดามารดาหรือผู้อนุบาลต้องพิสูจน์ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้นแล้ว⁵⁹

4) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430

ความรับผิดชอบของครูอาจารย์ นายจ้างหรือผู้รับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430 บัญญัติว่า “ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่นซึ่งรับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถอยู่เป็นนิตย์ก็ดี ชั่วครั้งคราวก็ดี จำต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถในกรณีละเมิด ซึ่งเขาได้กระทำลงในระหว่างที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้น ๆ มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร”

ก. ความหมายของผู้ไร้ความสามารถตามมาตรา 430

มาตรา 429 มุ่งหมายหน้าที่ในทางกฎหมายเป็นหลัก ผู้ไร้ความสามารถตามมาตรา 429 จึงหมายถึงผู้เยาว์และคนที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ไม่รวมคนวิกลจริตในทางข้อเท็จจริงซึ่งไม่มีผู้ดูแลตามกฎหมาย แม้อาจมีผู้ดูแลตามข้อเท็จจริงก็ตาม แต่ไม่รวมคนเสมือนไร้ความสามารถ ส่วนมาตรา 430 มุ่งหมายถึงหน้าที่ตามข้อเท็จจริงเป็นหลัก ผู้ไร้ความสามารถตามมาตรา 430 จึง

⁵⁶ จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3. หน้า 211.

⁵⁷ เฟิง เฟิงนิตติ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2. หน้า 177.

⁵⁸ จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3. หน้า 212.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 212.

หมายถึง ผู้เยาว์ คนวิกลจริตตามข้อเท็จจริง ซึ่งในขณะที่ทำละเมิดอยู่ภายใต้การดูแลทางข้อเท็จจริงของบุคคลอื่น นอกเหนือจากผู้มีหน้าที่ดูแลตามกฎหมาย⁶⁰

ข. บุคคลตามมาตรา 430 ที่ต้องเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบกับผู้ไร้ความสามารถ ได้แก่ บิดามารดาตามข้อเท็จจริง ที่มีอำนาจตามกฎหมายในการดูแลบุตรผู้เยาว์ ครูบาอาจารย์ที่มีหน้าที่ดูแลนักเรียนที่โรงเรียน นายจ้างที่มีลูกจ้างเป็นผู้เยาว์หรือเป็นคนวิกลจริต ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง พี่เลี้ยงครูสอนพิเศษ ที่มีหน้าที่ดูแลทางข้อเท็จจริงต่อผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถหรือคนวิกลจริต⁶¹

ค. หลักเกณฑ์ที่ทำให้บุคคลตามมาตรา 430 ต้องรับผิดชอบ มีดังนี้

(1) ผู้ไร้ความสามารถตามข้อ ก. ทำละเมิดครบหลักเกณฑ์ตามมาตรา 420

(2) ผู้ไร้ความสามารถที่ทำละเมิดตาม (1) อยู่ใน “ความดูแล” ทางข้อเท็จจริงของบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามข้อ ข.

(3) การกระทำละเมิดเกิดขึ้น ในระหว่างที่อยู่ “ในความดูแล” ของบุคคลตามข้อ ข.

(4) ผู้เสียหายพิสูจน์ได้ว่าบุคคลที่ดูแลมิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่

มาตรา 430 กำหนดความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่ดูแลผู้ไร้ความสามารถในผลแห่งละเมิดที่ผู้ไร้ความสามารถได้กระทำขึ้นเช่นเดียวกับมาตรา 429 แต่ต่างกันว่าตัวผู้มีหน้าที่ดูแลมีฐานะตามกฎหมายที่จะต้องดูแลผู้ไร้ความสามารถเพราะเป็นบิดามารดาหรือผู้อนุบาล ส่วนมาตรา 430 เป็นบุคคลอื่นซึ่งเข้ารับหน้าที่นั้นตามข้อเท็จจริง ซึ่งรวมถึงบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย⁶²

ผู้ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถคือ ครูบาอาจารย์ นายจ้าง บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ฎีกาที่ 9184/2539) หรือบุคคลอื่นซึ่งรับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถ ครูอาจารย์แต่ไม่มีหน้าที่ดูแล เช่น จ้างครูมาสอนพิเศษเด็กที่บ้าน ก็ไม่ต้องด้วยมาตรานี้ ความสำคัญจึงอยู่ที่ หน้าที่ดูแล อันมีอยู่ระหว่างผู้ไร้ความสามารถกับตัวผู้ที่จะต้องรับผิดชอบ ซึ่งเกิดขึ้น โดยข้อเท็จจริง⁶³

กฎหมายเฉพาะที่กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ขายเครื่องคัมแอลกอฮอล์และเกี่ยวข้องกับในการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ขาย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องคัมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

⁶⁰ สนันท์กรณ โสทธิพันธุ์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 42. หน้า 218.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 218-219.

⁶² จิตติ ดิงศภัทย์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3. หน้า 217.

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 217-218.

3.1.2 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นกฎหมายเฉพาะที่กำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ขาย มีสาระสำคัญดังนี้

ความหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสุรา

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หมายความว่า สุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และได้ให้นิยามคำว่า “ขาย” หมายความว่า รวมถึง จำหน่าย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 4 ได้กำหนดนิยามของคำว่า “สุรา” ไว้ดังนี้

“สุรา” หมายความว่า รวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้ เช่นเดียวกับน้ำสุราหรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้ว สามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา⁶⁴ การขายสุราหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขาย จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต⁶⁵

“สุราแช่” หมายความว่า สุราที่ไม่ได้กลั่นและให้หมายความรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุรากลั่นแล้ว แต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรีด้วย เช่น เบียร์ ไวน์ สปาร์กลิงไวน์และสุราแช่พื้นเมือง เป็นต้น⁶⁶

“สุรากลั่น” หมายความว่า สุราที่ได้กลั่นแล้ว และให้หมายความรวมถึงสุรากลั่นที่ได้ผสมกับสุราแช่แล้ว แต่มีแรงแอลกอฮอล์ เกินกว่าสิบห้าดีกรีด้วย เช่น สุราสามทับ สุราขาว สุราผสม สุราปรุงพิเศษและสุราพิเศษ เป็นต้น⁶⁷

ความรับผิดชอบของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บัญญัติไว้ในหมวด 4 การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรา 27 – มาตรา 32 มีสาระสำคัญ ดังนี้

⁶⁴ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493. มาตรา 4.

⁶⁵ พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493. มาตรา 17 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายสุราหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขาย เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานสรรพสามิต”.

⁶⁶ นิยาม “สุราแช่” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2556

⁶⁷ นิยาม “สุรากลั่น” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2556

1. กำหนดให้มีการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณต่าง ๆ

มาตรา 27 ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณดังต่อไปนี้⁶⁸

(1) วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา

(2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา

(3) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร

(4) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก

(5) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

(6) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

(7) สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป

(8) สถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

2. กำหนดวันหรือเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์⁶⁹

มาตรา 28 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใด ๆ เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้

บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับการขายของผู้ผลิต ผู้นำเข้าหรือตัวแทนของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าไปยังผู้ขายซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุรา

3. กำหนดห้ามมิให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์หรือบุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้

มาตรา 29 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลดังต่อไปนี้⁷⁰

(1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(2) บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้

4. กำหนดวิธีการหรือลักษณะต้องห้ามในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

มาตรา 30 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยวิธีการหรือในลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้เครื่องขายอัตโนมัติ

⁶⁸ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. มาตรา 27.

⁶⁹ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. มาตรา 28.

⁷⁰ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. มาตรา 29.

(2) การร่ำขาย

(3) การลดราคาเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขาย

(4) ให้หรือเสนอให้สิทธิในการเข้าชมการแข่งขัน การแสดง การให้บริการ การชิงโชค การชิงรางวัล หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนแก่ผู้ซื้อเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ หรือแก่ผู้นำ หีบห่อหรือสลากหรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์มาแลกเปลี่ยนหรือแลกซื้อ

(5) โดยแจก แถม ให้ หรือแลกเปลี่ยนกับเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ หรือกับสินค้าอื่น หรือการให้บริการอย่างอื่นแล้วแต่กรณี หรือแจกจ่ายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ในลักษณะเป็นตัวอย่าง ของเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ หรือเป็นการจูงใจสาธารณชนให้บริโภคเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ รวมถึงการ กำหนดเงื่อนไขการขายในลักษณะที่เป็นการบังคับซื้อเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์โดยทางตรงหรือทางอ้อม

(6) โดยวิธีหรือลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของ คณะกรรมการ

5. บทกำหนดโทษ

มาตรา 39 ผู้ใดขายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 27 หรือมาตรา 28 ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 40 ผู้ใดขายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 29 หรือมาตรา 30 (1) ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 41 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 30 (2) (3) (4) (5) หรือ (6) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่เกี่ยวข้องกับ การพิจารณาความรับผิดของผู้ขายต่อความเสียหายที่เกิดจากลูกค้านำมาแล้วขับ (เมื่อเทียบเคียงกับ กฎหมายร้านเหล้าของสหรัฐอเมริกา) ได้แก่ มาตรา 29 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ขายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ แก่บุคคลดังต่อไปนี้

(1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(2) บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้

ความรับผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 เป็นความรับผิดทางอาญา มิใช่ความรับผิดทางแพ่ง (Civil Liability) กฎหมายบัญญัติการกระทำที่ เป็นความผิดไว้ 2 ฐานความผิดคือ ขายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ ตามมาตรา 29 (1) และขายเครื่องดื่มนแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ ตาม

มาตรา 29 (2) ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 40 ซึ่งเจ้าพนักงานมีอำนาจในการเปรียบเทียบปรับได้⁷¹

3.1.3 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

ความหมายของคำว่า “สถานบริการ”

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ได้กำหนดนิยามของคำว่าสถานบริการไว้ว่า “สถานบริการ” หมายความว่า สถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อให้บริการ โดยหวังประโยชน์ในทางการค้า ดังต่อไปนี้

- (1) สถานเดินรำ รำวง หรือรองเง็ง เป็นปกติธุระประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีคู่มือบริการ
- (2) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการ โดยมีผู้บ่มเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า
- (3) สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า แต่ไม่รวมถึง
 - (ก) สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล
 - (ข) สถานประกอบการเพื่อสุขภาพตามกฎหมายว่าด้วยสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ หรือ
 - (ค) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (4) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายหรือให้บริการ โดยมีรูปแบบอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้
 - (ก) มีดนตรี การแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิงและยินยอมหรือปล่อยให้ปะทะปะทะให้นักร้อง นักแสดง หรือพนักงานอื่นใดนั่งกับลูกค้า
 - (ข) มีการจัดอุปกรณ์การร้องเพลงประกอบดนตรีให้แก่ลูกค้า โดยจัดให้มีผู้บริการขับร้องเพลงกับลูกค้า หรือยินยอมหรือปล่อยให้พนักงานอื่นใดนั่งกับลูกค้า
 - (ค) มีการเดินหรือยินยอมให้มีการเดิน หรือจัดให้มีการแสดงเดิน เช่น การเดินบนเวทีหรือการเดินบริเวณโต๊ะอาหารหรือเครื่องดื่ม
 - (ง) มีลักษณะของสถานที่ การจัดแสงหรือเสียง หรืออุปกรณ์อื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (5) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีการแสดงดนตรีหรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง ซึ่งปิดทำการหลังเวลา 24.00 นาฬิกา

⁷¹ กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. หน้า 22.

(6) สถานที่อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สถานบริการที่อาจมีความรับผิดชอบในการขายสุราให้กับลูกค้าที่เมาแล้วขับ เมื่อแบ่งตามลักษณะการประกอบกิจการและองค์ประกอบในเรื่องเวลา ได้แก่ สถานบริการตามมาตรา 3 (2) สถานบริการตามมาตรา 3 (4) และสถานบริการตามมาตรา 3 (5) ที่มีอาหาร สุราและเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายหรือให้บริการกับลูกค้า⁷²

การห้ามจำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการมึนเมาจนประพตวิ่วนวายหรือครองสติไม่ได้

ความรับผิดชอบทางอาญาในการขายสุราให้แก่บุคคลที่มึนเมา บัญญัติไว้ในมาตรา 16 (3) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 ดังนี้

“มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการ...

(2) ยินยอมหรือปล่อยให้บุคคลอื่นให้ผู้มีอาการมึนเมาจนประพตวิ่วนวาย หรือครองสติไม่ได้เข้าไปหรืออยู่ในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ

(3) จำหน่ายสุราให้แก่ผู้มีอาการมึนเมาจนประพตวิ่วนวายหรือครองสติไม่ได้...”

บทกำหนดโทษ

ผู้รับอนุญาตตั้งสถานบริการที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 16 (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท⁷³ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการสั่งพักใช้ใบอนุญาต กรณีดำเนินกิจการสถานบริการ โดยไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนมาตรา 16 (2) (3) ซึ่งสั่งพักได้ครั้งละไม่เกิน 30 วัน⁷⁴

3.2 ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามกฎหมายต่างประเทศ

ต้นทุนทางสังคมที่เกิดจากคนเมาทำให้สังคม ศาลและฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดมาตรการเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายโดยมุ่งเน้นไปที่ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสหรัฐอเมริกา จะต้องมีการใบอนุญาตหรือได้รับอนุญาตจากมลรัฐ ทุกมลรัฐมีคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำหน้าที่ตรวจสอบและกำกับดูแลออกกฎระเบียบควบคุมการขาย เช่น กำหนดเวลา สถานที่ และลักษณะการขายที่กฎหมายห้าม ในอดีต ความรับผิดชอบของร้านค้าอาศัยหลักความประมาทเลินเล่อ (Negligence) ตามกฎหมายจารีตประเพณี ต่อมาฝ่ายนิติบัญญัติของมลรัฐได้ตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ คือ “Dram Shop Acts”

⁷² สายสุณี. ไหมทอง. (มปป). คำอธิบายกฎหมายสถานบริการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://www.pokkrongnakhon.com/datacenter/doc_download/stanborikarn.pdf. [2561, 22 เมษายน].

⁷³ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509. มาตรา 27.

⁷⁴ พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509. มาตรา 21 วรรคสอง (1).

ปัจจุบันมลรัฐส่วนใหญ่บังคับใช้ “กฎหมายร้านเหล้า” เป็นกฎหมายระดับมลรัฐ (State Law) ที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ บางมลรัฐปรับใช้กฎหมายจารีตประเพณีกำหนดหน้าที่ใช้ความระมัดระวังตามสมควร (Duty of Reasonable Care) ซึ่งใช้กับผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเจ้าภาพทางสังคม มลรัฐที่ไม่มีกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขายคือ มลรัฐเคลาเวร์ มลรัฐเซาท์ดาโคตา มลรัฐแคนซัส มลรัฐลุยเซียนา มลรัฐเนวาดา มลรัฐแมริแลนด์ มลรัฐเนแบรสกา และมลรัฐเวอร์จิเนีย⁷⁵

3.2.1 กฎหมายของสหรัฐอเมริกา

ตามกฎหมายคอมมอนลอว์เดิม ผู้เสียหายฟ้องคนเมาซึ่งเป็นผู้ก่อความเสียหายได้ แต่จะฟ้องร้านเหล้าหรือผู้ขายไม่ได้ ปัจจุบันผู้เสียหายฟ้องสถานประกอบการที่ขายสุรา ให้รับผิดชอบความเสียหายจากลูกค้าที่มึนเมาได้ ตามกฎหมายร้านเหล้า (Dram Shop Law) มลรัฐ 22 แห่ง กำหนดความรับผิด เมื่อมีการเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้าที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด (Served Alcohol to Noticeably Intoxicated Patron) หรือลูกค้าซึ่งอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด (Legal Drinking Age)⁷⁶

กฎหมายร้านเหล้าแต่ละมลรัฐแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบทบัญญัติกฎหมาย และคำพิพากษาของศาล เช่น บางมลรัฐการดื่มสุราเป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายมากกว่าการเสิร์ฟ บางมลรัฐห้ามฟ้องผู้ขายเป็นคดีละเมิดตามกฎหมายคอมมอนลอว์ บางมลรัฐศาลขยายขอบเขตความรับผิดไปยังบุคคลอื่น คดี Kelly v. Gwinnett, 476 A.2d 1219 (N.J. 1984) ศาลฎีกามลรัฐนิวเจอร์ซีย์กำหนดความรับผิดของ “เจ้าภาพทางสังคม” (Social Hosts) ให้เจ้าภาพรับผิดชอบความเสียหายจากบุคคลที่เมาสุราซึ่งดื่มในงานเลี้ยงหรืองานสังคม อย่างไรก็ตาม การปรับใช้กฎหมายมีความคล้ายกันคือมาตรฐานการทดสอบความมึนเมาอย่างเห็นได้ชัด (Obvious Intoxication Test) หมายความว่าถึงลูกจ้างหรือผู้ขายปลีกได้รู้หรือควรรู้ว่าลูกค้ามึนเมาแล้ว ซึ่งการเสิร์ฟแอลกอฮอล์เพิ่มอาจทำให้เกิดอันตรายต่อลูกค้าหรือบุคคลอื่น⁷⁷

หลักความรับผิดในสุรา (Liquor Liability) แบ่งได้ 3 รูปแบบคือ กฎหมายคอมมอนลอว์เดิม (Traditional Common Law) กฎหมายคอมมอนลอว์สมัยใหม่ (Modern Common Law) และกฎหมายร้านเหล้า (Dram Shop Acts)

⁷⁵ Mothers Against Drunk Driving National Office. *Dram Shop and Social Host Liability*. (Online). Available: https://www.madd.org/wp-content/uploads/2017/08/Dram_Shop_Overview.pdf. [2018, April 22].

⁷⁶ <http://www.rocketnews.com/2016/03/can-i-sue-a-bar-serving-liquor-court-victories-highlight-effect-of-dram-shop-liability>. [2018, April 22].

⁷⁷ <https://www.legalmatch.com/law-library/article/dram-shop-laws.html> [2018, April 22].

ความรับผิดตามกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)

ผู้เสียหายอาจฟ้องผู้ขายให้รับผิดในฐานะละเมิดโดยประมาท (Negligence) ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ได้ ศาลจะพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป

กฎหมายคอมมอนลอว์เดิม (Traditional Common Law)

แนวคิดตามกฎหมายคอมมอนลอว์เดิม การขายหรือให้เครื่องดื่มมีนเมากับบุคคลอื่นไม่เป็นละเมิด ผู้ขายหรือผู้ให้จึงไม่ต้องรับผิดในการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของผู้ดื่ม และไม่ต้องรับผิดในการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของบุคคลภายนอกที่เป็นผลจากคนเมา เหตุผลคือ การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ใช่เหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหาย การอ้าง “สาเหตุใกล้ชิด” ไม่เป็นที่ยอมรับเพราะว่าความมีนเมาของผู้ดื่มและการกระทำโดยประมาทที่เกิดขึ้นภายหลังเป็นสิ่งที่คาดเห็นได้ (Foreseeable) และการขับรถในขณะเมาสุราเป็นความเสี่ยงภัย (Risk) ศาลจึงอ้างเหตุผลว่าผู้ขายไม่มีหน้าที่ (No-Duty Rule) มากกว่าอ้างหลักสาเหตุใกล้ชิด (Proximate Cause Rule) ฝ่ายที่เห็นด้วยให้เหตุผลว่า แม้ว่าการขายสุราจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ลูกค้ายเมา แต่ความเสียหายต่อบุคคลภายนอกที่เกิดขึ้นภายหลังคาดเห็นไม่ได้ (Unforeseeable) ดังนั้น เจ้าของร้านเหล้าจึงไม่ต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของลูกค้ายที่เมาสุรา

กฎหมายคอมมอนลอว์เดิมมีหลักว่า บุคคลที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็น “สาเหตุใกล้ชิด” ของความมีนเมา และการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ห่างไกล⁷⁸ คดี Cole v. Rush (1955)⁷⁹ ตัดสินว่า เหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายคือ การบริโภค (สุรา) ด้วยความสมัครใจ ส่วนการขายหรือให้เครื่องดื่มมีนเมาไม่ใช่เหตุที่ใกล้ชิด

คดี Hitson v. Dwyer (1943)⁸⁰ ศาลพิพากษาว่าการกระทำของผู้ขายไม่ใช่เหตุใกล้ชิดกับความเสียหาย โจทก์ฟ้องว่าจำเลยขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ขณะที่โจทก์มีนเมาแล้ว เป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรา 3796 ศาลวินิจฉัยว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยประมาทเล็กน้อยของผู้ขาย ไม่ใช่สาเหตุที่ใกล้ชิดกับการบาดเจ็บของโจทก์ เหตุที่ใกล้ชิดคือ การดื่มสุราที่ซื้อไป

คดี Lammers v. Pacific Electric Ry. (1949)⁸¹ ลูกจ้างของจำเลยไล้โจทก์ออกไปจากรถไฟในขณะที่โจทก์เมาสุรา โจทก์เข้าไปอยู่ในรางรถไฟและได้รับบาดเจ็บ ศาลตัดสินว่าการกระทำของจำเลยไม่ใช่เหตุใกล้ชิดที่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ต้องรับผิด

⁷⁸ Emery J. Mishky. (1985). *The Liability of Providers of Alcohol: Dram Shop Acts?*, 12 Pepp. L. Rev. 1 (Online). Available: <http://digitalcommons.pepperdine.edu/plr/vol12/iss1/6>. [2018, April 24].

⁷⁹ โปรดดูคดีระหว่าง Cole v. Rush, 45 Cal.2d 345[L. A. No. 22864. In Bank. Oct. 28, 1955.]

⁸⁰ คดีระหว่าง Hitson v. Dwyer, 61 Cal. App. 2d 803, 143 P.2d 952 (1943).

⁸¹ คดีระหว่าง Lammers v. Pacific Electric Ry. Co., 199 P. 523 (Cal. 1921) California Supreme Court.

คดี Fleckner v. Dionne (1949) โจทก์ได้รับบาดเจ็บในอุบัติเหตุทางรถยนต์ซึ่งผู้ขับขี่เป็นผู้เช่ารถที่ซื้อเช่าจากร้านของจำเลยในขณะที่มีเมาแล้ว จำเลยรู้ว่าลูกค้าเป็นผู้เช่า เป็นการเสิร์ฟแอลกอฮอล์โดยผิดกฎหมายและจำเลยรู้ว่าลูกค้าจะต้องขับรถ ศาลตัดสินว่าการกระทำของจำเลยไม่ใช่เหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายซึ่งคาดเห็นไม่ได้

โดยสรุป หลักกฎหมายคอมมอนลอว์เดิม ศาลวางหลักว่าผู้ขายหรือเจ้าของร้านเหล้าไม่ต้องการรับผิดเนื่องจากการขายสุราไม่ใช่เหตุที่ใกล้ชิด (No Proximate Cause) กับความเสียหาย และคาดเห็นไม่ได้ (Remoteness) ผู้เสียหายจึงไม่มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ขาย โดยศาลไม่พิจารณาถึงการฝ่าฝืนกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ต่อมา ศาลพัฒนาหลักกฎหมายว่า โจทก์ที่ได้รับความเสียหายจากคนเมาฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ขายหรือเจ้าของร้านให้รับผิดต่อหน้าที่สอดคล้องคุณแลปริมาณการดื่มภายในร้าน และทำให้ลูกค้ามีความปลอดภัย

กฎหมายคอมมอนลอว์สมัยใหม่ (Modern Common Law) หรือความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด (Negligence Per Se Theory)

การทำละเมิดโดยประมาท (Negligence) ศาลคอมมอนลอว์วางหลักว่าบุคคลต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อได้กระทำโดยขาดความระมัดระวังในพฤติการณ์นั้น ๆ คือ จำเลยมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวัง (Duty of care) ดังเช่นในคดี Donghue v. Stevenson (1932) มีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ (Breach of Duty) และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Proximate Cause)

คดีร้านเหล้าศาลวางหลักว่ากฎหมายที่มีโทษอาญาซึ่งบัญญัติห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับบุคคลที่กำหนดไว้ (Specific Person) ได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวจึงถือเป็นละเมิดโดยประมาทเกินแล้ว

แนวคิดนี้เกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1950 เมื่อศาลไม่ยอมรับหลักในกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law Rule of Non-Liability) ศาลได้สร้างหลัก “เหตุแห่งการฟ้องคดี” (Cause of Action) บนพื้นฐานการฝ่าฝืนกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยตัดสินว่าผู้ขายล้มเหลวที่จะใช้ความระมัดระวังตามสมควร (Reasonable Care) ในการเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้า เป็นผลให้เกิดการเมาสุราและความเสียหายที่คาดเห็นได้ (Foreseeable Intoxication and Injury) คำพิพากษาสำคัญคือคดี Rappaport v. Nichols และคดี Waynick v. Chicago's Last department Store

คดี Rappaport v. Nichols 156 A.2d 1 (1959)⁸² เป็นคดีแรกที่กำหนดความรับผิดชอบตามกฎหมายคอมมอนลอว์สมัยใหม่ ศาลฎีกาอเมริกันวินิจฉัยคดีนี้ให้ครอบครัวโจทก์ได้รับค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าของร้านเหล้าสำหรับความเสียหายจากการขายแอลกอฮอล์ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ข้อเท็จจริงคือ ผู้เยาว์ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากร้านของจำเลย ผู้เสียหายอ้างว่าผู้ขายมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย บทบัญญัติกฎหมายก่อให้เกิดหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) ต่อสาธารณะในการขายแอลกอฮอล์ ศาลให้เหตุผลว่ากฎหมายบัญญัติห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์เนื่องจากบุคคลดังกล่าวขาดวุฒิภาวะ อาจทำให้เกิดอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่นภายหลังบริโภคแอลกอฮอล์ การฝ่าฝืนกฎหมายของนิวเจอร์ซีย์เป็นหลักฐานของความประมาทเลินเล่อ ซึ่งการกระทำของผู้ขายจะเป็นละเมิดโดยประมาทต่อเมื่อผู้ขาย “รู้” หรือ “ควรจะรู้” ว่าผู้ซื้อเป็นผู้เยาว์ หรือผู้ซื้อเมินมาแล้ว

การขายสุราเป็นข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ถึงการกระทำและผล ถ้าคณะลูกขุนเห็นว่าการขายแอลกอฮอล์ที่ฝ่าฝืนกฎหมายทำให้มีการควบคุมยานพาหนะโดยประมาท ข้อมแสดงว่าความประมาทเลินเล่อของผู้ขายเป็นสาระสำคัญต่อความเสียหายที่โจทก์ได้รับ การควบคุมรถยนต์โดยประมาทของลูกค้าเมื่อออกไปจากร้านของจำเลย เป็นผลที่คาดเห็นได้ (Foreseeable Consequence) และเป็นความเสียหายที่ผู้ขายก่อขึ้น ศาลตัดสินให้โจทก์ได้รับการเยียวยาจากเจ้าของร้านเหล้า 4 ราย ที่เสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้ผู้เยาว์ที่เมาอย่างเห็นได้ชัด (Obviously Intoxicated Minor) เป็นผลให้สามีของโจทก์เสียชีวิตในอุบัติเหตุทางรถยนต์ ศาลอธิบายว่า “บุคคลจะมีความรับผิดชอบเมื่อการกระทำของเขเป็นองค์ประกอบสำคัญ (Substantial Factor) ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงอันตราย (Risk of Harm) ต่อบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นผลที่คาดเห็นได้จากการกระทำของผู้อื่น (คนเมา)” การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่เมินเมาอย่างเห็นได้ชัดหรือผู้เยาว์ ทำให้มีความเสี่ยงที่ไม่สมเหตุสมผล

นับตั้งแต่คดี Rappaport หลักกฎหมายคอมมอนลอว์เดิมที่ว่า ผู้ขายสุราไม่มีความรับผิดชอบ (Traditional Common Law Rule of Non-Liability) ถูกกลืนหายไป ศาลกำหนดความรับผิดชอบโดยตระหนักว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลง และนั่นซ้ำ ไม่ว่าจะคาดเห็นได้หรือไม่ การมีส่วนร่วมของคนเมาในอุบัติเหตุทางรถยนต์เกิดขึ้น และเป็นผลที่คาดเห็นได้จากการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเจ้าของร้านเหล้า

คดี Waynick v. Chicago's Last department Store (1959)⁸³ คดีนี้โจทก์ได้รับบาดเจ็บที่มลรัฐมิชิแกน โดยผู้ขับขี่จากมลรัฐอิลลินอยส์ ผู้ขับขี่ดื่มสุราที่ร้านของจำเลย (ผู้ขายสุราในอิลลินอยส์) จำเลยได้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนประมวลกฎหมายอาญาของอิลลินอยส์ (Illinois Criminal Code) ที่บัญญัติห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับบุคคลที่เมินมาแล้ว ทั้งมลรัฐมิชิแกน

⁸² คดีระหว่าง Rappaport v. Nichols 31 N.J. 188 (1959) 156 A.2d 1. The Supreme Court of New Jersey.

⁸³ คดีระหว่าง Waynick v. Chicago's Last Department Store, 269 F.2d 322 (7th Cir. 1959).

และอิลลินอยส์มีกฎหมายเฉพาะ สาคัดคตินว่า กฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสมาชิกในสังคม ซึ่งอาจได้รับบาดเจ็บอันเป็นผลจากความมึนเมา โดยเฉพาะเมื่อมีการสนับสนุนจากผู้ขาย กฎหมายอาญาของอิลลินอยส์ก่อให้เกิดหน้าที่ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งจะต้องปกป้องสมาชิกในสังคม และเป็นหลักฐานที่พิสูจน์การฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมาย เป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายที่ถูกลูกค้า ก่อขึ้น และผู้ขายต้องรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อสำหรับการบาดเจ็บของผู้เสียหาย กล่าวคือ การฝ่าฝืนกฎหมายเป็นสาเหตุใกล้ชิดแสดงให้เห็นว่า เจ้าของร้านเหล้ามีความรับผิดชอบในความเสียหายต่อโจทก์ซึ่งเป็นผลมาจากลูกค้าที่เมาสุรา

ข้อสังเกต กฎหมายคอมมอนลอว์สมัยใหม่ไม่ถือว่าเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) โจทก์มีการพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของจำเลย (Prove Negligence) ในปัจจุบัน มลรัฐที่อนุญาตให้ฟ้องผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามกฎหมายคอมมอนลอว์หรือตามคำพิพากษาของศาล (Case Law) เช่น มลรัฐแมสซาชูเซตส์ มลรัฐโอคลาโฮมา และมลรัฐฮาวาย⁸⁴

ความรับผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statutory Liability)

Richard Smith อธิบายไว้ว่ามูลเหตุแห่งความรับผิดของผู้ขาย แบ่งเป็นการขายทั้งหมดที่ฝ่าฝืนกฎหมาย (The All Illegal Sale Approach) การขายให้บุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด (Sales to Visibly Intoxicated Persons) และการขายให้ผู้เยาว์ (Sales to Minors) บุคคลที่ไม่มีสิทธิได้รับการซื้อขายคือ บุคคลที่เมาสุรา (The Intoxicated Person) ครอบครัวของบุคคลที่เมา หรือผู้ที่ร่วมเลี้ยงกับคนเมา การจำกัดความรับผิดของผู้ขายคือ แบ่งความรับผิด (Apportionment Liability) การร่วมกันทำละเมิด (Contribution) และการกำหนดเพดานค่าเสียหาย (Damage Caps)⁸⁵

ภายใต้กฎหมายร้านเหล้า โจทก์อาจฟ้องให้บุคคลที่ขายหรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์ชดใช้ค่าเสียหาย การฟ้องตามกฎหมายร้านเหล้าไม่ต้องพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อ (Not Require Proof of Negligence) แต่ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่ามีการกระทำผิดกฎหมายคือ การขายหรือให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยผิดกฎหมายให้แก่ผู้ใหญ่ที่มึนเมาหรือผู้เยาว์ (Illegal Sale or Illegal Service of Alcohol to An Intoxicated Adult or Minor)

⁸⁴ Mothers Against Drunk Driving National Office. *Dram Shop and Social Host Liability*. (Online). Available: https://www.madd.org/wp-content/uploads/2017/08/Dram_Shop_Overview.pdf. [2018, April 22].

⁸⁵ Smith, Richard. (2000). *A Comparative Analysis of Dram shop Liability and a Proposal for Uniform Legislation*. Journal of Corporation Law, Vol. 25, No. 3. Available at: <https://ssrn.com/abstract=231616> [2018, April 24].

ในมลรัฐส่วนใหญ่ การฟ้องคดีตามกฎหมายร้านเหล้า โจทก์มีภาระการพิสูจน์ดังนี้

(1) มีการให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยจำเลย (2) ซึ่งเป็นบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบ (3) ต่อผู้เยาว์หรือบุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด และ (4) การให้บริการแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุใกล้ชิดของ (5) ความเสียหายที่โจทก์ได้รับ ซึ่งมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติไว้

ก. บุคคลผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามกฎหมายร้านเหล้า

ผู้มีสิทธิฟ้องคดี ได้แก่ บุคคลที่สามที่ได้รับความเสียหาย (Innocent Third Parties) ครอบครัวของบุคคลที่ได้รับความเสียหาย บุคคลที่สามซึ่งรู้เห็น (Complicitous Third Parties) ผู้ดื่มที่เป็นผู้เยาว์ (Minor Drinker) ผู้ดื่มที่เป็นผู้ใหญ่ (Adult Drinker) และครอบครัวของผู้ดื่ม

กฎหมายร้านเหล้ามุ่งเน้นการเยียวยาให้กับบุคคลที่สามและครอบครัว กฎหมายใช้คำว่า “any person” ในการฟ้องคดี แต่ “person” ไม่ได้หมายความถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายทุกคน ในอดีตบุคคลที่เข้ามาไม่มีสิทธิฟ้องเจ้าของร้าน บางมลรัฐ กฎหมายกำหนดว่าบุคคลที่เข้ามาไม่อาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากร้านเหล้า และจำกัดความรับผิดชอบของผู้ขายไว้เป็นจำนวนแน่นอน⁸⁶

ข. บุคคลที่ต้องรับผิดชอบหรือ “ผู้ขาย”

ผู้ขาย หมายความว่า ผับ บาร์ ร้านอาหาร ร้านเหล้า โรงแรมหรือสถานประกอบการที่เสิร์ฟหรือให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ซึ่งบริโภคนอกสถานที่ (On Premise) เช่น กฎหมายของมลรัฐวิสคอนซินได้นิยาม “ผู้ให้บริการ” หมายความว่า บุคคล ซึ่งหมายความรวมถึงผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ได้รับอนุญาตที่จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อขาย หรือแจกจ่าย หรือให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งถือเป็นการฝ่าฝืนมาตรา §127.07 (1) (a)⁸⁷ เป็นต้น

ผู้ขายหมายความรวมถึงร้านสะดวกซื้อ (Convenience Stores) และร้านค้าปลีกที่กำหนดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ศาลฎีกามลรัฐจอร์เจียพิพากษาว่าในคดี Flores v. Exprezit! (2011)

คดี Flores v. Exprezit! Stores 98-Georgia, Llc. (2011)⁸⁸ ข้อเท็จจริงคือเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ มีผู้เสียชีวิต 6 คน และบาดเจ็บหลายราย 4 ชั่วโมงก่อนเกิดเหตุ Billy Grundell คนขับ

⁸⁶ Doherty & Progar LLC. *Illinois 2017 Dram Shop Liability Limits*. (Online). Available: <http://www.doherty-progar.com/illinois-dram-shop-liability-limits>. [2018, April 24].

⁸⁷ Wisconsin Statutes & Annotations Section 125.035 (4)

(a) In this subsection, “provider” means a person, including a licensee or permittee, who procures alcohol beverages for or sells, dispenses or gives away alcohol beverages to an underage person in violation of §125.07 (1) (a). ที่มา Wisconsin State Legislature. (Online). Available: <https://docs.legis.wisconsin.gov/statutes/statutes/125/035>. [2018, April 24].

⁸⁸ คดีระหว่าง Flores v. Exprezit! Stores 98-Georgia, LLC Case No. S10G1652 (GA S.Ct., Jul. 5, 2011).

ซึ่งมาอย่างเห็นได้ชัดไปที่ร้านสะดวกซื้อ เข้าไปซื้อเบียร์ 12 แพ็ค ขับรถออกไปและดื่มเบียร์ ต่อมา รถที่ขับข้ามเลนไปชนรถตู้อีกฝั่งถนน

ผู้เสียหายฟ้องให้จำเลยซึ่งเป็นร้านสะดวกซื้อรับผิดชอบ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่ากฎหมายร้านเหล้าไม่นำมาใช้กับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บรรจุในภาชนะปิดสนิทซึ่งไม่ได้บริโภค ณ สถานที่ขาย แต่ศาลฎีกาอธิบายว่า บทบัญญัติของกฎหมายร้านเหล้า OCGA § 51-1-40.3 ใช้คำว่า “ขาย ให้หรือเสิร์ฟ” (Sells, Furnishes, or Serves)⁸⁹ แอลกอฮอล์ เห็นได้ชัดว่ามีเจตนาหมายเพื่อให้ครอบคลุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่อื่น ๆ นอกจากร้านเหล้า ศาลอุทธรณ์ให้เหตุผลว่าการกำหนดความรับผิดเพราะเหตุที่ผู้ขายรู้ว่าผู้ซื้อออกไปจากร้านพร้อมกับแพคเกจแอลกอฮอล์ อาจดื่มแอลกอฮอล์นั้นบางส่วนหรือทั้งหมดและอาจจะขับรถหลังจากนั้น ต้องมีคณะลูกขุนเพื่อคาดการณ์หรือค้นหาว่า ผู้ขายคาดเห็นได้หรือไม่ว่าการขายจะก่อความเสียหายที่ไม่มีเหตุอันสมควร ผู้ซื้ออาจก่ออันตรายด้วยการขับรถในขณะที่เมาสุรา การที่คณะลูกขุนต้องคาดคะเนไม่เหมาะสมในการกำหนดความรับผิดและไม่ใช้เจตนาของสภานิติบัญญัติ ศาลฎีกาไม่เห็นด้วย แม้ว่าตามกฎหมายร้านเหล้า การบริโภคแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุที่ก่อความเสียหาย ไม่ใช่การขายหรือให้ แต่มีข้อยกเว้น 2 ประการคือ (1) บุคคลอาจต้องรับผิดชอบ ถ้าจัดหาหรือเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยรู้ว่าเขาจะต้องขับรถในไม่ช้า และ (2) การให้หรือเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ใหญ่ที่มีเงินมาจนเห็นได้ชัดโดยรู้ว่าเขาจะต้องขับรถในไม่ช้า นอกจาก 2 กรณีนี้ข้อมไม่มีความรับผิด ทั้งนี้ การให้หรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์ต้องเป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ตาม OCGA § 51-1-40 บทบัญญัตินี้มีความประสงค์ตรงไปตรงมา และปรับใช้กับร้านสะดวกซื้อและร้านเหล้าดั้งเดิม (statute are equally applicable to convenience stores and traditional dram shops)

⁸⁹ Georgia Code (2017) Title 51 – Torts Chapter 1 - General Provisions

§ 51-1-40 - Liability for acts of intoxicated persons

“(b) A person who sells, furnishes, or serves alcoholic beverages to a person of lawful drinking age shall not thereby become liable for injury, death, or damage caused by or resulting from the intoxication of such person, including injury or death to other persons; provided, however, a person who willfully, knowingly, and unlawfully sells, furnishes, or serves alcoholic beverages to a person who is not of lawful drinking age, knowing that such person will soon be driving a motor vehicle, or who knowingly sells, furnishes, or serves alcoholic beverages to a person who is in a state of noticeable intoxication, knowing that such person will soon be driving a motor vehicle, may become liable for injury or damage caused by or resulting from the intoxication of such minor or person when the sale, furnishing, or serving is the proximate cause of such injury or damage.”

ศาลฎีกาอธิบายว่า ร้านสะดวกซื้อขายแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้า ย่อมมีโอกาสสังเกตว่าลูกค้ามาถึงและออกไปจากร้าน อาจรู้ว่าลูกค้าจะขับรถในเร็ว ๆ นั้นหรือไม่ มีโอกาสสังเกตว่าลูกค้ามีนเมาอย่างเห็นได้ชัดหรือไม่ ศาลอุทธรณ์เห็นว่ากฎหมายร้านเหล้าไม่นำมาใช้กับร้านสะดวกซื้อที่ขายแอลกอฮอล์บรรจุหีบห่อ เนื่องจากไม่ “สามารถทราบได้ว่าผู้ซื้อจะดื่มเบียร์เท่าใด หลังจากดื่มแล้วจะขับรถในไม่ช้าหรือไม่” ร้านโต้แย้งคำว่า “driving soon” ทำให้ร้านต้องรับผิดชอบไม่จำกัด ไม่มีทางรู้ว่าลูกค้าจะไม่ขับรถจน 4 ชั่วโมง หลังออกไปจากร้าน ศาลฎีกาตัดสินว่า “ในไม่ช้า” ไม่มีความหมายสำหรับการกระทำที่พอสมควรและแน่นอน คดีเน้น “ความรู้ของร้านสะดวกซื้อ” ที่รู้ว่าลูกค้าวางแผนที่จะดื่มเบียร์ ควรให้ความสำคัญกับความรู้ ร้านสะดวกซื้อหรือไม่ว่าลูกค้ามาอย่างเห็นได้ชัดและจะต้องขับรถในเร็ว ๆ นั้น ถ้าร้านสะดวกซื้อขายแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้า โดยคาดเห็นว่าลูกค้าจะขับรถในขณะที่เมาสุราและก่อความเสียหายต่อบุคคลที่สาม และ โจทก์พิสูจน์ได้ว่าการขายแอลกอฮอล์เป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหาย ร้านสะดวกซื้อก็ต้องรับผิดชอบตาม OCGA § 51-1-40(b)

คดี Boyle v. ASAP Energy, Inc. (2017)⁹⁰ ศาลฎีกาแห่งโอคลาโฮมาตัดสินว่าผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องร้านสะดวกซื้อและผู้ขายที่เป็นร้านค้าปลีกซึ่งจำหน่ายเครื่องดื่มที่ทำให้มีนเมา (รวมเบียร์แอลกอฮอล์ต่ำ) ซึ่งบริโภคนอกสถานที่ขาย (off-premises consumption)⁹¹ ให้ผู้ใหญ่ที่อายุมากกว่า 21 ปี และคดี Nineteenth Street Investments Inc. v. Robertson⁹² ศาลฎีกามลรัฐแอละแบมาพิพากษาให้จำเลย เจ้าของร้านสะดวกซื้อที่มีรายงานว่าขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้เยาว์ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน 15 ล้านเหรียญสหรัฐให้กับโจทก์⁹³ เป็นการกำหนดค่าเสียหาย และค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) ในคดีที่ผู้ขับขี่ซึ่งมีอายุ 19 ปี ซื้อเบียร์จากร้านสะดวกซื้อของจำเลย ต่อมาได้เกิดอุบัติเหตุรถยนต์ชนต้นไม้ ทำให้ผู้โดยสารอายุ 13 ปี เสียชีวิต ผู้เยาว์ 3 คน บาดเจ็บสาหัส โดยฟ้องคดีตามกฎหมายร้านเหล้า (Ala. Code 6-5-71)⁹⁴

⁹⁰ โปรดดูคดี Boyle v. ASAP Energy, Inc., 2017 OK 82.

⁹¹ Premise หมายถึง ภายในสถานที่ On premise consumption คือ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในสถานประกอบการที่ขายเครื่องดื่มนั้น เช่น บาร์ ร้านอาหาร โรงแรม สถานบันเทิง เป็นต้น Off premise consumption คือ ผู้ซื้อนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปบริโภค ณ สถานที่อื่นๆ ซึ่งมีใช้การบริโภค ณ จุดขาย เช่น ร้านสะดวกซื้อ ร้านค้าปลีก ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

⁹² The Nineteenth Street Investments, Inc. v. Robertson, [Ms. 1131285, Nov. 20, 2015] ___ So.3d ___ (Ala. 2015).

⁹³ Insurance Journal. (2015). *Alabama Supreme Court Upholds \$15M Verdict in Dram Shop Act Lawsuit*. (Online). Available: <http://www.insurancejournal.com/news/southeast/2015/11/24/389872.htm> [2018, April 24].

⁹⁴ 2009 Alabama Code, Title 6 — Civil Practice, Chapter 5 — Actions, Section 6-5-71 Right of action of wife, child, parent, or other person for injury in consequence of illegal sale or disposition of liquor or beverages.

ค. การขายที่ฝ่าฝืนกฎหมาย (Illegal Sale)

ขาย หมายความว่ารวมถึง ขาย (Sells) ให้ (Gives) เสิร์ฟ (Serves) จัดหา (Furnishes) เช่น ประมวลกฎหมายอินดีแอนา §7.1-5-10-15.5 (a) “จัดหา” หมายความว่ารวมถึง แลกเปลี่ยน จัดส่ง ขาย จัดให้มี และแจกจ่าย⁹⁵ มลรัฐนิวยอร์กศาลตัดสินว่ามาตรา 11-101 ของกฎหมายร้านเหล้าปรับใช้กับบริบทที่เป็นการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เชิงพาณิชย์ ซึ่งหมายถึงการขายแอลกอฮอล์เพื่อหากำไร⁹⁶ มลรัฐ 22 แห่ง กำหนดความรับผิดชอบเมื่อสถานประกอบการขายหรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้กับบุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด หรือบุคคลซึ่งอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด⁹⁷

1) การขายให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี หรือผู้เยาว์

ประมวลกฎหมายของมลรัฐนอร์ทดาโคตา มาตรา §5-01-06.1 กำหนดความรับผิดชอบของบุคคลที่มีการกระทำโดยรู้ว่าเป็นการจำหน่าย ขาย แลกเปลี่ยนหรือให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี⁹⁸

2) การขายให้บุคคลที่มึนเมาอย่างชัดเจน

กฎหมายมลรัฐนิวเม็กซิโก N.M. Stat. Ann. มาตรา §41-11-1 D. (2) ได้ให้นิยามคำว่า “มึนเมา” หมายความว่า⁹⁹ การด้อยค่าลงของความสามารถทางร่างกายและสติปัญญาของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ลดความสามารถในการคิดและการกระทำของบุคคลดังกล่าว ในลักษณะที่บุคคลทั่วไปจะใช้สติปัญญาคิด และกระทำในสถานการณ์เช่นเดียวกันได้

ความหมายของ “มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด”

ตามกฎหมายของมลรัฐแอริโซนา (Ariz. Rev. Stat. §4-301) “มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด” (“Obviously Intoxicated”) หมายความว่าถึง อาการมึนเมาถึงขนาดทำให้สภาพทางจิตของบุคคลมี

⁹⁵ Indiana Code. Title 7.1. Alcohol and Tobacco. Section 7.1-5-10-15.5 (a).

⁹⁶ New York General Obligations Law. Section 11-101.

⁹⁷ National Conference of State Legislatures. (2013). *Dram Shop Civil Liability and Criminal Penalty State Statutes*. (Online) Available: <https://www.ncleg.net/gascrpts/statutes/StatutesTOC.pl?Chapter=0018B> [2018, April 24].

⁹⁸ North Dakota Century Code. Section 5-01-06.1.

⁹⁹ New Mexico Statutes Annotated. §41-11-1 D. (2) "intoxicated" means the impairment of a person's mental and physical faculties as a result of alcoholic beverage use so as to substantially diminish that person's ability to think and act in a manner in which an ordinary [ordinarily] prudent person, in full possession of his faculties, would think and act under like circumstances.

ความบกพร่องและแสดงให้เห็นการกระทำทางกายภาพที่เข้ากันไม่ได้ อย่างมีนัยสำคัญหรือมีความผิดปกติทางกายภาพอย่างสำคัญซึ่งบุคคลอื่นสังเกตเห็นได้ชัด”¹⁰⁰

นิยามคำว่า “มีนเมาอย่างเห็นได้ชัด” (“Visibly Intoxicated”) กฎหมายของมลรัฐมิสซูรี (Mo. Rev. Stat. §537.053) กำหนดว่าภายใต้บทบัญญัตินี้ บุคคลจะ “มีนเมาอย่างเห็นได้ชัด” ต่อเมื่อมีนเมาจนทำให้การแสดงออกทางกายภาพไม่ประสานกันหรือทำงานผิดปกติอย่างมีนัยสำคัญ ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของบุคคลไม่ถือว่าเป็นหลักฐานเบื้องต้นที่แสดงว่าบุคคลมีนเมาอย่างเห็นได้ชัดตามมาตรานี้ แต่อาจยอมรับว่าเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความมีนเมาของบุคคล¹⁰¹

การจำกัดความรับผิดของผู้ขาย

กฎหมายทั่วไปมลรัฐนอร์ทแคโรไลนา (N.C. Gen. Stat. §18B-123) กำหนดว่า จำนวนรวมของค่าเสียหายซึ่งผู้เสียหายอาจได้รับจากการฟ้องร้องภายใต้บทบัญญัตินี้จำกัดไม่เกิน 500,000 เหรียญสหรัฐ ต่อครั้ง¹⁰²

ประมวลกฎหมายของมลรัฐยูทาห์ (Utah Code Ann. §32B-15-301 (2)) จำกัดความรับผิดสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นหลังวันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 2010 ไม่เกิน 1 ล้านเหรียญสหรัฐ และจำนวนเงินทั้งหมด ที่ผู้เสียหายทุกคนจะได้รับอันเป็นผลจากเหตุการณ์ 1 ครั้ง ไม่เกิน 2 ล้านเหรียญสหรัฐ¹⁰³

ประมวลกฎหมายของมลรัฐมอนแทนา จำกัดความรับผิดสำหรับความเสียหายที่มีโชทางเศรษฐกิจจะต้องไม่เกิน 250,000 เหรียญสหรัฐ ความรับผิดสำหรับค่าเสียหายเชิงลงโทษจะต้องไม่เกิน 250,000 เหรียญสหรัฐ¹⁰⁴

กฎหมายมลรัฐนิวเม็กซิโก จำกัดความรับผิดไม่เกิน 50,000 เหรียญสหรัฐ สำหรับการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของบุคคล 1 คน ในธุรกรรมหรือเหตุที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง ไม่เกิน 100,000 เหรียญสหรัฐ สำหรับการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของบุคคลตั้งแต่ 2 คนหรือมากกว่า และไม่เกิน 20,000 เหรียญสหรัฐ สำหรับความเสียหายต่อทรัพย์สิน ในเหตุที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง¹⁰⁵

¹⁰⁰ Arizona Revised Statutes. Title 4. Alcoholic Beverages. Section 4-301.

¹⁰¹ Missouri Revised Statutes. Title 106. Statutory Actions and Torts

§537.053 “...a person is “visibly intoxicated” when inebriated to such an extent that the impairment is shown by significantly uncoordinated physical action or significant physical dysfunction...”

¹⁰² National Conference of State Legislatures. (2013). *Dram Shop Civil Liability and Criminal Penalty State Statutes*. (Online) Available: <https://www.ncleg.net/gascripts/statutes/StatutesTOC.pl?Chapter=0018B>. [2018, April 24].

¹⁰³ Utah Code Annotated. Section 32B-15-301 (2).

¹⁰⁴ Montana Code Annotated 2017. Section 27-1-710 (7), (8).

¹⁰⁵ New Mexico Statutes Annotated. Section 41-11-1. subdivision I.

กรณีผู้เสียหายมีส่วนผิด (Comparative Fault หรือ Contributory Negligence)

ในบางสถานการณ์ห้ามโจทก์ฟ้องคดี ถ้าโจทก์มีส่วนรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์คือ Doctrine of Contributory Negligence โจทก์ที่ไม่มีสิทธิได้รับการชดใช้เยียวยา ถ้าการกระทำของโจทก์ต่ำกว่ามาตรฐานความระมัดระวังเพื่อปกป้องตนเอง และมีส่วนทำให้เกิดอันตราย เมื่อเทียบกับความประมาทเลินเล่อของจำเลย

หลัก Comparative Negligence อนุญาตให้โจทก์ซึ่งมีส่วนผิดได้รับการชดใช้เยียวยาบางส่วน อย่างไรก็ตาม ค่าเสียหายที่ได้รับจะลดลงตามสัดส่วนความผิดของโจทก์ การปรับใช้หลักนี้ โจทก์จะไม่ได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ถ้าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น โจทก์มีส่วนประมาทมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ บางมลรัฐ จำเลยไม่สามารถนำหลักฐานมาพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของโจทก์เนื่องจากกฎหมายร้านเหล้าเป็นไปตามหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด เมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายร้านเหล้าโดยเสิร์ฟให้กับผู้ใหญ่ที่เมาหรือผู้เยาว์ ร้านเหล้าต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัดสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าโจทก์จะประมาทเลินเล่อเพียงใด¹⁰⁶ กฎหมายทั่วไปมลรัฐมินนิโซตา มาตรา 340A.801 subdivision 3¹⁰⁷ กำหนดว่า กรณีประมาทร่วมตามบทบัญญัตินี้ให้บังคับตามบทบัญญัติมาตรา 604.01¹⁰⁸

ความแตกต่างของกฎหมายร้านเหล้า

กฎหมายร้านเหล้ากำหนดความรับผิดชอบของผู้ขายเมื่อเสิร์ฟให้ลูกค้าที่มึนเมา แยกในงานเลี้ยงทางสังคมหรือผู้เยาว์¹⁰⁹ ผู้ขายจะต้อง “รู้” หรือ “ควรรู้ว่า” ลูกค้ามึนเมาแล้ว การเสิร์ฟแอลกอฮอล์จะเพิ่มความเสียหายต่อลูกค้าและบุคคลอื่น¹¹⁰ ใน 35 มลรัฐ ผู้ขายต้องรับผิดชอบเมื่อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยผิดกฎหมาย ซึ่งหมายถึงการเสิร์ฟให้กับผู้เยาว์ และลูกค้าที่มาอย่างเห็นได้ชัด¹¹¹ ถ้าลูกค้าก่อความเสียหาย สถานประกอบการต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย

¹⁰⁶ Frank A. Sloan, Emily M. Stout, Kathryn Whetten-Goldstein, and Lan Liang. (2000). *Drinkers, Drivers, and Bartenders Balancing Private Choices and Public Accountability*. (Online). Available: <http://librarypdf.co/download.php?drinkers-drivers-and-bartenders-balancing-private-choices-and-public-accountability.pdf>. [2018, April 24].

¹⁰⁷ 2017 Minnesota Statutes. Section 340A.801 Subd. 3.

¹⁰⁸ 2017 Minnesota Statutes. Section 604.01 Comparative Fault; Effect.

¹⁰⁹ National Conference of State Legislatures. (2013). *Dram Shop Civil Liability and Criminal Penalty State Statutes*. (Online). Available: <https://www.ncleg.net/gascripts/statutes/StatutesTOC.pl?Chapter=0018B>. [2018, April 24].

¹¹⁰ Justia Legal Resources. (2017). *Dram Shop Laws*. (Online). Available: <https://www.justia.com/injury/negligence-theory/dram-shop-laws>. [2018, April 24].

¹¹¹ Kevin Marciano. (2016). *Every State's Dram Shop Law*. (Online). Available: <http://dramduilawyers.com/every-state-dram-shop-law-explained-infographic>. [2018, April 28].

มลรัฐอินดีแอนา ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายจากลูกค้าที่เมาสุรา ถ้าผู้ขายไม่ได้ “รู้รายละเอียดตามความเป็นจริง” (Actual Knowledge) ว่าลูกค้ามีเมามาจนเห็นได้ชัดในขณะที่เสิร์ฟ แอลกอฮอล์ และลูกค้าที่เมาต้องเป็นเหตุที่ใกล้ชิดของการเสียชีวิต การบาดเจ็บหรือความเสียหายอื่นที่โจทก์ได้รับ¹¹² กฎหมายของมลรัฐมิสซิสซิปปี การพิสูจน์ว่าลูกค้ามีเมามาอย่างเห็นได้ชัด (Visibly Intoxicated) ปรับใช้กับลูกค้าที่เป็นผู้ใหญ่และผู้เยาว์ ร้านเหล้าอาจปฏิเสธความรับผิดชอบ ถ้าความเสียหายเกิดจากผู้เยาว์ที่ไม่ได้เมามาอย่างเห็นได้ชัดในขณะที่เสิร์ฟ¹¹³ กรณีลูกค้าที่เป็นผู้ใหญ่ กฎหมายของมลรัฐฟลอริดา จำกัดให้ฟ้องได้เฉพาะกรณีขายให้บุคคลที่ดื่มสุราเป็นนิสัย (“Habitually Addicted Person”)¹¹⁴

บางมลรัฐ กำหนดความรับผิดชอบเฉพาะกรณีเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์ เช่น มลรัฐเนวาดา แคลิฟอร์เนีย เนแบรสกา นอร์ทแคโรไลนา และวิสคอนซิน มลรัฐแคลิฟอร์เนียฟ้องได้เฉพาะ ผู้ขายที่เสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์ที่เมามาอย่างเห็นได้ชัด (“Obviously Intoxicated Minor”) กฎหมายของมลรัฐจอร์เจีย สถานประกอบการที่ขายสุราจะต้องรับผิดชอบ ถ้าผู้เสิร์ฟ “รู้ว่า” เป็นการขายที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และ “รู้ว่าลูกค้าจะต้องขับรถในไม่ช้า” มลรัฐมิชิแกน ผู้เสียหายจะต้องระบุชื่อลูกค้าที่เมา ทั้งผู้เยาว์และผู้ใหญ่ที่เป็นจำเลยในเหตุแห่งการฟ้องคดีนั้น กฎหมายของมลรัฐเท็กซัส ได้นิยามคำว่า “ผู้เยาว์” หมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี กรณีบุคคลที่อายุเกิน 18 ปี ผู้ขายต้องรับผิดชอบเมื่อเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ลูกค้าที่มีเมามาอย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่ามีอันตรายที่ชัดเจนต่อลูกค้าหรือบุคคลอื่น¹¹⁵ การพิจารณาพิสูจน์ในแต่ละมลรัฐแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกฎหมายลายลักษณ์อักษร

พระราชบัญญัติความรับผิดในสุราของมลรัฐเมน (Maine’s Liquor Liability Act) มีวัตถุประสงค์ “เพื่อป้องกันความเสียหายที่เกี่ยวกับการเมาสุรา การเสียชีวิตและความเสียหายอื่น” อธิบาย มาตรฐานความรับผิดในความประมาทเลินเล่อหรือประมาทเลินเล่อร้ายแรงที่ให้บริการกับผู้เยาว์หรือบุคคลที่เมามาจนเห็นได้ชัด ในขณะที่เสิร์ฟ กฎหมายจำกัดค่าเสียหายไม่เกิน 250,000 เหรียญสหรัฐ ที่นำกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้ และกำหนดให้โจทก์ต้องมีหนังสือบอกกล่าว (Written Notice) ไปถึงจำเลยภายใน 180 วัน นับแต่วันที่เกิดเหตุ กฎหมายอนุญาตให้จำเลยพิสูจน์ “ข้อปฏิบัติในการเสิร์ฟที่รับผิดชอบ” (Responsible Serving Practices) เช่น การฝึกอบรมการให้บริการเครื่องดื่ม และปฏิบัติตาม “นโยบายการจัดการด้วยความรับผิดชอบ”(Responsible Management Policy) แต่

¹¹² Justia Legal Resources. (2017). *Dram Shop Laws*. (Online). Available: <https://www.justia.com/injury/negligence-theory/dram-shop-laws>. [2018, April 28].

¹¹³ Mississippi Code. Section 67-3-73.

¹¹⁴ 2017 Florida Statutes. Section 768.125. Liability for injury or damage resulting from intoxication.

¹¹⁵ Kevin Marciano. (2016). *Every State’s Dram Shop Law*. (Online). Available: <http://dramduilawyers.com/every-state-dram-shop-law-explained-infographic>. [2018, April 28].

ไม่ใช่การพิสูจน์ความประมาทหรือประมาทเลินเล่อร้ายแรงอยู่ในตัวเอง อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการมีข้อห่วงใยว่ากฎหมายอาจให้ผลในทางตรงกันข้าม ถ้าคณะลูกขุนตัดสินให้ผู้เสิร์ฟใช้มาตรฐานความระมัดระวังที่สูงกว่ามตรัฐอื่น ๆ¹¹⁶

มลรัฐจอร์เจีย กำหนดความรับผิดชอบของผู้ขาย และเจ้าภาพทางสังคม บางมลรัฐฟ้องได้เฉพาะกรณีผู้ขบขันที่เมาอายุต่ำกว่า 21 ปี บางมลรัฐฟ้องได้ถ้าเสิร์ฟให้บุคคลที่เมาอย่างเห็นได้ชัด บางมลรัฐ บุคคลที่เมาฟ้องร้านเหล้าหรือเจ้าภาพทางสังคมภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด การฟ้องคดีร้านเหล้าขึ้นอยู่กับกฎหมายของมลรัฐที่มีอุบัติเหตุทางรถยนต์เกิดขึ้น บางมลรัฐมีข้อจำกัดในการฟ้องคดี เช่น การกำหนดค่าเสียหายขั้นสูง (Damage Caps) หรือข้อกำหนดในการพิสูจน์ที่เข้มงวด (Stringent Evidentiary Requirements)¹¹⁷

มลรัฐยูทาห์ พระราชบัญญัติร้านเหล้าเป็นกฎหมายที่กำหนดความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability Statute) มากกว่าความรับผิดโดยประมาท วัตถุประสงค์ของกฎหมาย “เป็นไปเพื่อชดใช้ให้บุคคลที่สาม กำหนดให้เจ้าของร้านเหล้ารับผิดเคร่งครัด โดยไม่ต้องพิจารณาความผิด การจงใจหรือประมาทเลินเล่อของบุคคลนั้น” การทำละเมิดโดยประมาทไม่ใช่เหตุแห่งการฟ้องคดีในมลรัฐยูทาห์ การฟ้องตามกฎหมายคอมมอนลอว์ไม่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติร้านเหล้า¹¹⁸ กฎหมายมลรัฐแคลิฟอร์เนียไม่อยู่ภายใต้ความรับผิดโดยเคร่งครัด กฎหมายห้ามเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์ ถ้าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของผู้เยาว์ สถานประกอบการต้องรับผิด แต่โจทก์ต้องนำสืบว่าร้านไม่ได้ตรวจบัตรประจำตัวของลูกค้า หรือเห็นได้ชัดว่าลูกค้าไม่ใช่บุคคลในบัตร¹¹⁹

¹¹⁶ Frank A. Sloan, Emily M. Stout, Kathryn Whetten-Goldstein, and Lan Liang. (2000). *Drinkers, Drivers, and Bartenders Balancing Private Choices and Public Accountability*. (Online). Available: <http://librarypdf.co/download.php?drinkers-drivers-and-bartenders-balancing-private-choices-and-public-accountability.pdf>. [2018, April 28].

¹¹⁷ Rammohan Veda and Others. (2011). Effects of Dram Shop Liability and Enhanced Overservice Law Enforcement Initiatives on Excessive Alcohol Consumption and Related Harms: Two community guide systematic reviews. Task Force on Community Preventive Services. *American Journal of Preventive Medicine*. *Med 2011;41(3):334 – 343*. (Online). Available: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21855749> [2018, April 28].

¹¹⁸ Utah Code. Section 32B-15-201.

¹¹⁹ Canelo Wallace Padron & Mackie PC. (2017). *Dram Shop Laws and Accident Liability: What DUI Victims Need To Know*. (Online). Available: <http://www.cwpmlaw.com/blog/dram-shop-laws-and-accident-liability-what-dui-victims-need-to-know>. [2018, April 29].

3.2.1.1 ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของมลรัฐเท็กซัส (Texas Alcoholic Beverage Code)

มลรัฐเท็กซัสตรากฎหมายตั้งแต่ปี ค.ศ. 1987 ประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรา 2.02 (Texas Alcoholic Beverage Code §2.02) เรียกว่า “กฎหมายร้านเหล้า” (Dram Shop Act) บัญญัติเหตุแห่งการฟ้องคดี (Cause of Actions) บุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเป็นผลจากการฝ่าฝืนกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีสิทธิฟ้อง (1) ผู้จัดหา เพื่อการพาณิชย์ให้แก่ผู้ใหญ่ที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด หรือ (2) ผู้ใหญ่ ซึ่งฝ่าฝืนมาตรา 2.02 กรณีผู้เช่าอายุต่ำกว่า 18 ปี ตามมาตรา 2.02 (b), (c) กฎหมายนี้ห้ามฟ้องผู้ขายตามกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)¹²⁰

บุคคลที่จัดหา ขาย หรือเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้บุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลมาจากลูกค้าที่เมาสุรา ถ้าโจทก์พิสูจน์ได้ว่า (1) ขณะขายหรือเสิร์ฟ ปรากฏว่าผู้ได้รับมึนเมาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งแสดงให้เห็นอันตรายที่ชัดเจนต่อตนเองหรือบุคคลอื่น และ (2) ความมึนเมาของบุคคลนั้นทำให้เกิดความเสียหาย นอกจากนี้ คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท็กซัส (The Texas Alcoholic Beverage Commission: TABC) อาจเพิกถอนใบอนุญาตของผู้ขายที่ฝ่าฝืนกฎหมาย การฟ้องคดีไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าผู้ให้บริการประจักษ์ชัดถึงพฤติกรรมมึนเมาหรือผู้ให้บริการจงใจเสิร์ฟให้คนเมา¹²¹

ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องผู้ขาย เมื่อพิสูจน์ได้ว่า ณ เวลาที่ขาย เป็นการขาย เสิร์ฟหรือจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัดซึ่งแสดงให้เห็นอันตรายต่อบุคคลนั้นหรือผู้อื่น และความมึนเมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายต่อ โจทก์

บุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด (Obviously Intoxicated) หมายถึง ถ้าเขาหรือเธอแสดงให้เห็นอันตรายที่ชัดเจนต่อตนเองและบุคคลอื่น (Presented a Clear Danger to Himself and Others)¹²² ผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องผู้ประกอบการที่เสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้คนเมา กรณีเสียชีวิต สมาชิกครอบครัวฟ้องได้ สถานประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ เช่น บาร์ ร้านอาหาร ร้านเหล้าและไนต์คลับ

¹²⁰ Michael P. Sharp and William M. Toles. (2016). *State of Texas Retail Compendium of Law*. (Online). Available: http://www.uslaw.org/files/Compendiums2016/Retail16/Texas_USLAW%20Retail%20Law%20Compendium_2016.pdf. [2018, April 29].

¹²¹ Foley & Lardner LLP. (2008). *Texas Supreme Court interprets Dram Shop Act*. (Online). Available: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=99487510-8042-4db1-9c56-5000d718db38> [2018, April 29].

¹²² Hoffman & Kaliser, PC. (2016). *Texas Dram Shop Laws and Owner Liability*. (Online). Available: <http://www.hkmlawyers.com/Articles/Texas-dram-shop-laws-and-owner-liability.html>. [2018, April 28].

ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ขายบัญญัติไว้ในบทที่ 2 มาตรา 2.01-2.03 ประมวลกฎหมาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของมลรัฐเท็กซัส มีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 2.01 (1) "ผู้ให้บริการ" หมายถึง บุคคลที่ขายหรือให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีใบอนุญาตหรือได้รับอนุญาต ภายใต้เงื่อนไขของประมวลกฎหมายนี้ หรือผู้ที่ขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ให้กับบุคคลอื่น¹²³

มาตรา 2.02 เหตุแห่งการฟ้องคดี¹²⁴

(a) บทนี้ไม่กระทบสิทธิของบุคคลที่มีอยู่ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ที่จะฟ้องบุคคล ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหายทางร่างกายหรือทรัพย์สิน

(b) การจัดหา จำหน่ายหรือให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเป็นเหตุแห่งการฟ้อง คดีและเป็นฐานให้ดำเนินการเพิกถอนตามมาตรา 6.01 (b) ของประมวลกฎหมายนี้ เมื่อพิสูจน์ได้ว่า:

- (1) ในเวลาที่มีเหตุเกิดขึ้น ปรากฏชัดเจนว่าผู้ให้บริการ เป็นบุคคลที่ขาย เสิร์ฟหรือจัดหาเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ให้กับบุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายต่อตนเองและบุคคลอื่น และ
- (2) ความมึนเมาของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุใกล้ชิดที่ทำให้เกิดความเสียหาย

(c) บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป ต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดจากการเมาสุรา ของผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ถ้า: (1) บุคคลดังกล่าวไม่ได้เป็น: (A) บิดามารดา ผู้ปกครองหรือคู่สมรส ของผู้เยาว์ หรือ (B) ผู้พิทักษ์¹²⁵; และ (2) บุคคลดังกล่าวรู้ว่า: (A) การเสิร์ฟหรือให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้ผู้เยาว์มึนเมา หรือ (B) ได้อนุญาตให้เสิร์ฟหรือให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์ ทำให้ผู้เยาว์ มึนเมาในสถานที่ซึ่งบุคคลนั้นเป็นเจ้าของหรือให้เช่า

¹²³ Texas Alcoholic Beverage Code. Title 1 General Provisions. Chapter 2 Civil Liability for Serving Beverages. Section 2.01 Definitions.

¹²⁴ Texas Alcoholic Beverage Code. Section 2.02. Causes of Action. "...(b) Providing, selling, or serving an alcoholic beverage may be made the basis of a statutory cause of action under this chapter and may be made the basis of a revocation proceeding under Section 6.01(b) of this code upon proof that:

(1) at the time the provision occurred it was apparent to the provider that the individual being sold, served, or provided with an alcoholic beverage was obviously intoxicated to the extent that he presented a clear danger to himself and others; and

(2) the intoxication of the recipient of the alcoholic beverage was a proximate cause of the damages suffered."

ที่มา <http://www.statutes.legis.state.tx.us/Docs/AL/htm/AL.2.htm>

¹²⁵ Custodian หมายถึง บุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นผู้ดูแลคนเสมือนไร้ความสามารถ

มาตรา 2.03 การเยียวยาเป็นการเฉพาะตามบทบัญญัตินี้¹²⁶

(a) ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการภายใต้บทบัญญัตินี้ สำหรับการกระทำของพนักงาน ลูกค้า สมาชิก หรือแขก ซึ่งเป็นบุคคลที่มีนเมตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น การรับประกันและหน้าที่ของผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

(b) บทบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกเหนือจากที่ระบุไว้อย่างชัดเจนในบทบัญญัตินี้

(c) บทบัญญัตินี้เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี สำหรับการจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

เหตุแห่งการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติร้านเหล้า มืองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1) การจัดหาแอลกอฮอล์ให้กับผู้ใหญ่ที่มีนเม¹²⁷

การฟ้องให้ผู้ขายรับผิดชอบ โจทก์ต้องพิสูจน์ว่า (1) จำเลยเป็นผู้จัดหา และได้ขายหรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้ใหญ่ (2) ขณะที่เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เห็นได้ชัด (Apparent) ต่อจำเลยว่าผู้รับมีนเมอย่างชัดเจน และ (3) ความมีนเมของผู้รับเป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายต่อโจทก์

บุคคลที่ต้องรับผิดชอบ “ผู้จัดหา” (Provider) คือ บุคคลที่ขายหรือเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามมาตรา 2.01 หรือ 2.03 ที่มีใบอนุญาตและไม่มีใบอนุญาต “เจ้าภาพทางสังคม” ที่เสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้แขกที่อายุเกิน 18 ปี ไม่ต้องรับผิดชอบ “ผู้จัดหา” ไม่รวมถึงผู้ขายส่งหรือผู้จัดจำหน่ายเพราะไม่ใช่การขายหรือให้บริการโดยตรงแก่บุคคลที่เมาสุรา (คดี Schmidt v. Centex Beverage, Inc. (1992))

ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Exemplary Damages) ในคดี Steak & Ale of Texas, Inc. v. Borneman (2001) ศาลพิพากษาว่าพระราชบัญญัติร้านเหล้ากำหนดมูลความผิดที่ไม่มีในกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งมูลความผิดตามที่บัญญัติไว้นี้ ควรตีความอย่างแคบตามความหมายของถ้อยคำกฎหมายใช้คำว่า “Damages Suffered” จึงพิจารณาเฉพาะค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ไม่รวมถึงค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ

2) การจัดหาแอลกอฮอล์ให้กับผู้เยาว์

ตามมาตรา 2.02(c) ผู้ใหญ่ ที่รู้ว่าเป็นการจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อบุคคลอื่น การฟ้องคดี โจทก์ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยมีอายุตั้งแต่

¹²⁶ Texas Alcoholic Beverage Code. Sec. 2.03. Exclusivity of Statutory Remedy.

¹²⁷ Spencer G. Markle. (2007). *Texas Dram Shop Law 2007*. State Bar of Texas. 23Rd Annual Advanced Personal Injury Law Course. July 18 - 20, 2007 - Dallas. (Online). Available: <http://www.texasbarcle.com/Materials/Events/6533/57207.htm>. [2018, April 28].

21 ปี และจำเลยไม่ใช่บิดามารดา ผู้ปกครอง คู่สมรสหรือผู้พิทักษ์ของผู้เยาว์ ประการสำคัญต้องพิสูจน์ว่าการจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้เยาว์ เป็นการสนับสนุนความมีเมตตาของผู้เยาว์

3) ข้อต่อสู้ของผู้ขาย

จำเลยอาจยกข้อต่อสู้ว่า การกระทำหรือคว้นการกระทำของโจทก์สนับสนุนหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์ ตาม “หลักความรับผิดชอบตามสัดส่วน” (Proportionate Responsibility) กล่าวคือ กรณีจำเลยมีส่วนประมาทน้อยกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ จำเลยต้องรับผิดชอบในความประมาทของตน เช่น คณะลูกขุนตัดสินให้โจทก์ได้รับค่าเสียหาย 100,000 เหรียญสหรัฐ และจำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหาย 25 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น จำเลยต้องรับผิดชอบเป็นจำนวน 25,000 เหรียญสหรัฐ หลักนี้เรียกว่า Texas Proportionate Responsibility Law ในคดี F.F.P. Operating Partners, L.P. v. Duenez (2007) ศาลฎีกาของรัฐเท็กซัสตัดสินว่าการกำหนดให้สถานประกอบการรับผิดชอบ 100 เปอร์เซ็นต์ และไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลที่มา ขัดแย้งกับกฎหมายสัดส่วนความรับผิดชอบ สถานประกอบการต้องรับผิดชอบเฉพาะเปอร์เซ็นต์ความประมาทเกินเล่อของตนเท่านั้น ถ้าคณะลูกขุนเห็นว่าสถานประกอบการต้องรับผิดชอบมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ สถานประกอบการและบุคคลที่มาต้องร่วมกันรับผิดชอบในค่าเสียหายทั้งหมด¹²⁸

ข้อต่อสู้เรื่อง “Safe Harbor” นายจ้างของผู้เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจยกข้อต่อสู้เรื่อง “Safe Harbor” หรือ “Trainer-Server” โดยจำเลยต้องพิสูจน์ว่าลูกจ้างได้รับการฝึกอบรม ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรา 106.14 (a)(1)-(2)¹²⁹ ดังนี้

- (1) นายจ้างกำหนดให้ลูกจ้างต้องเข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรที่คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อนุมัติ
- (2) ลูกจ้างได้เข้าร่วมฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวอย่างแท้จริง
- (3) จำเลยไม่ได้สนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ลูกจ้างของจำเลยฝ่าฝืนกฎหมาย ถ้าจำเลยพิสูจน์ได้ครบตามข้อ (1) และ (2) ภาระการพิสูจน์ในข้อ (3) จะตกแก่โจทก์¹³⁰

¹²⁸ Spencer G. Markle. (2007). *Texas Dram Shop Law 2007*. State Bar of Texas. 23rd Annual Advanced Personal Injury Law Course. July 18 - 20, 2007 – Dallas. (Online). Available: <http://www.texasbarcle.com/Materials/Events/6533/57207.htm>. [2018, April 28].

¹²⁹ Texas Alcoholic Beverage Code. Section 106.14 Actions of Employee

“(a) ... the actions of an employee shall not be attributable to the employer if:

- (1) the employer requires its employees to attend a commission-approved seller training program;
- (2) the employee has actually attended such a training program; and
- (3) the employer has not directly or indirectly encouraged the employee to violate such law.

3.2.1.2 พระราชบัญญัติควบคุมสุราของมลรัฐอิลลินอยส์ (Illinois Liquor Control Act)

พระราชบัญญัติควบคุมสุราของมลรัฐอิลลินอยส์ (The Liquor Control Act of 1934) บัญญัติ “ความรับผิดชอบของร้านเหล้า” เป็นสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาที่กำหนดโดยกฎหมาย ผู้เสียหายฟ้องเรียกค่าเสียหายจากเจ้าของหรือผู้ประกอบการร้านเหล้า สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลที่เมาสุราได้ ดังนี้

1) เหตุแห่งการฟ้องคดี ความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 5/6-21¹³¹ บุคคลที่ได้รับบาดเจ็บทางกายหรือความเสียหายต่อทรัพย์สินอันเป็นผลมาจากการกระทำของบุคคลที่เมาสุรา มีสิทธิฟ้องผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้บุคคลดังกล่าว ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลเช่นนั้นมีนเมา

พระราชบัญญัตินี้อยู่บนพื้นฐานความรับผิดโดยไม่มี ความผิด (No Fault Liability) และไม่อยู่ภายใต้หลักความประมาทเลินเล่อ (Negligence)¹³² เช่น หน้าที่ ฝ่าฝืนหน้าที่ และสาเหตุใกล้ชิด วัตถุประสงค์ของกฎหมายคือ เพื่อปรับเปลี่ยนการกระทำความผิด และความเสี่ยงต่อความสูญเสียทางการเงินจากฝ่ายผู้เสียหายไปยังผู้จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2) บุคคลผู้มีสิทธิฟ้องคดี บุคคลที่ได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย และความเสียหายต่อทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำของคนเมา

3) ค่าเสียหายที่สามารถเรียกได้ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียหายที่ร่างกายพิการ ค่าแรงงานที่ต้องสูญเสียไป ค่าอุปการะเลี้ยงดู (ตามที่กฎหมายกำหนด)

4) บุคคลที่ต้องรับผิด บุคคลที่ต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากการกระทำของบุคคลที่เมาสุรา แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

ก. ผู้ขายที่ได้รับใบอนุญาต (Licensed Seller) ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องรับผิดต่อความเสียหายที่คนเมาก่อขึ้นในมลรัฐอิลลินอยส์ ก็ต่อเมื่อความมีนเมานั้นเกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ซื้อหรือได้รับจากร้านของผู้ขาย

ข. ผู้ที่จ่ายค่าโรงแรมหรือโมเต็ล (Hotel/Motel Sponsor) บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปี ซึ่งเป็นผู้จ่ายค่าโรงแรมหรือห้องพักหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยรู้ว่าห้องพักจะนำไปใช้เพื่อให้ผู้เยาว์

¹³⁰ Michael P. Sharp and William M. Toles. (2016). *State of Texas Retail Compendium of Law*. (Online). Available: http://www.uslaw.org/files/Compendiums2016/Retail16/Texas_USLAW%20Retail%20Law%20Compendium_2016.pdf. [2018, April 28].

¹³¹ The Liquor Control Act of 1934. Section 15. (235 ILCS 5/6-21) (from Ch. 43, par. 135).

¹³² Michael J. Denning. (2011). *Liquor Liability: Social Hosts & Other Issues*. (Online). Available: http://www.heyloyster.com/_data/files/Seminar%202011/D%20-%20MJD.pdf. [2018, April 29].

บริ โภคเครื่องคัมแอลกอฮอล์โดยผิดกฎหมาย จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความมึนเมาของผู้เข่าว

ค. เจ้าของที่ดิน (Land Owner) บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อหรือผู้ที่อนุญาตให้ใช้อาคารหรือสถานที่ โดยรู้ว่ามีการขายเครื่องคัมแอลกอฮอล์ภายในสถานที่นั้น อาจต้องร่วมกันรับผิดชอบหรือรับผิดชอบบางส่วนกับผู้ขาย สำหรับความเสียหายที่เกิดจากการเมาสุรา

5) องค์ประกอบในการพิสูจน์ความผิด ภายใต้กฎหมายร้านเหล้า โจทก์มีหน้าที่นำเสนอพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือมากกว่า (Preponderance of Evidence) ซึ่งโจทก์ต้องพิสูจน์ว่า

(1) บุคคลที่เมาสุรา มีอาการมึนเมาแล้วในขณะที่มีเหตุเกิดขึ้น
 (2) จำเลย ตัวแทนหรือลูกจ้างของจำเลย ได้ขายหรือให้เครื่องคัมแอลกอฮอล์กับคนเมา ซึ่งบุคคลที่เมาได้บริโภค

(3) การบริโภคเครื่องคัมแอลกอฮอล์มีผลทำให้บุคคลดังกล่าวมึนเมา
 (4) ความมึนเมาของคนเมา เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้มีเหตุแห่งการฟ้องคดี
 (5) ผลจากเหตุที่เกิดขึ้นทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน
 อายุความ โจทก์ต้องฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุ หากฟ้องเกิน 1 ปี จำเลย (ผู้ขาย) ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด¹³³

6) ข้อต่อสู้ของจำเลย

ก. การยุยงให้กระทำผิด (Provocation)¹³⁴ กรณีที่โจทก์ได้รับบาดเจ็บจากการต่อสู้หรือการทะเลาะวิวาทอันเนื่องมาจากการยุยงที่โจทก์ก่อขึ้น¹³⁵ ศาลวินิจฉัยว่า หลักความเสียหายเกิดจากผู้ถูกทำละเมิดเป็นผู้กระทำเอง (Contributory Negligence)¹³⁶ และข้อต่อสู้ว่าเป็นละเมิดที่ผู้ถูกทำ

¹³³ โปรดดูคดีระหว่าง Morales v. Fail Safe Inc No. 1-98-1948. Decided: December 30, 1999.

¹³⁴ Illinois Pattern Jury Instructions. (2003). *Actions based on Statutes 150.00 Dram Shop Act Permission to Publish Granted in 2003*. (Online). Available: <http://www.illinoiscourts.gov/CircuitCourt/CivilJuryInstructions/150.00.pdf>. [2018, April 29].

¹³⁵ that plaintiff's injuries from a fight or altercation are due, in part, to an act of provocation on his own part.

¹³⁶ Contributory Negligence เป็นข้อต่อสู้ในเรื่องความเสียหายนั้นเกิดจากผู้ถูกทำละเมิดเป็นผู้กระทำเอง กล่าวคือเป็นการยกข้อต่อสู้ว่าตัวผู้ถูกกระทำละเมิดมีหน้าที่จะต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันหรือปกป้องตนเองจากความเสียหายที่จะได้รับความเสียหาย แต่ผู้ถูกทำละเมิดหาได้กระทำการตามหน้าที่นั้นไม่ และผลจากการที่ผู้ถูกทำละเมิดไม่ยอมกระทำการเพื่อป้องกันหรือปกป้องตนเองนั้นนำไปสู่ความเสียหายที่เกิดขึ้น โปรดดู มานิตย์ จุ่มปวา. (2553). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 126.

ละเมิดมีส่วนผิด (Comparative Fault)¹³⁷ ไม่นำมาปรับใช้กับคดีร้านเหล้า เนื่องจากเหตุแห่งการฟ้องคดีบัญญัติโดยกฎหมายและมีลักษณะเป็นความรับผิดชอบเคร่งครัดจึงไม่นำหลักความผิด (Fault) หรือความประมาทเลินเล่อของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงโจทก์ด้วย มาพิจารณา¹³⁸ หลักฐานที่ว่าโจทก์ช่วยเหลือหรือกระตุ้นให้เกิดความเสียหายอาจทำให้โจทก์แพ้คดี ข้อต่อสู้ใช้ในคดี “การต่อสู้ในบาร์” (Bar Fight) ซึ่งคนเมาทำร้ายร่างกายผู้อื่นภายหลังดื่มแอลกอฮอล์ คำพูดหรือการแสดงท่าทางยังไม่เพียงพอที่จะถือว่าเป็นการช่วยเหลือ ถ้าศาลเห็นว่า การช่วยเหลือของโจทก์เป็นสาเหตุทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย คณะลูกขุนจะพิจารณาว่าการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือการกระทำของโจทก์ เป็นเหตุที่ก่อความเสียหายขึ้น¹³⁹

ข. การร่วมกันกระทำความผิด (Complicity)¹⁴⁰ บุคคลที่มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในความมึนเมาของคนเมาอาจไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ “หลักการสมคบกัน” อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในกรณีที่โจทก์ได้ร่วมกันอย่างกระตือรือร้นหรือก่อให้เกิดความมึนเมาของบุคคลที่ก่อความเสียหายแก่โจทก์

ค. นอกอาณาเขตรัฐ (Extra-Territoriality) เป็นข้อต่อสู้ที่ว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มีการบริโภคภายนอกมลรัฐอิลลินอยส์

7) การจำกัดจำนวนค่าเสียหายตามกฎหมาย (Statutory Liability) มลรัฐอิลลินอยส์กำหนดจำนวนค่าเสียหายขั้นสูงที่จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ซึ่งรวมทั้งความเสียหายทางร่างกายและความเสียหายต่อทรัพย์สิน โดยปรับเพิ่มตามดัชนีราคาผู้บริโภคซึ่งกระทรวงแรงงานของสหรัฐอเมริกาประกาศ (ปรับทุกวันที่ 20 มกราคม) และตามพระราชบัญญัติควบคุมสุราของอิลลินอยส์ ค.ศ. 1934 (ILCS 5/6-21 (a)) ให้กรมสรรพากรของมลรัฐอิลลินอยส์กำหนดวงเงินความรับผิดสำหรับการฟ้อง

¹³⁷ Comparative Negligence เป็นข้อต่อสู้ในเรื่องที่ว่าละเมิดนั้นผู้กระทำละเมิดมีส่วนก่อให้เกิดขึ้น เป็นการยกข้อต่อสู้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น ตัวผู้ถูกทำละเมิดก็มีส่วนก่อให้เกิดเหตุขึ้นด้วย ซึ่งเป็นหลักการในการที่จะเปรียบเทียบความประมาทระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้ถูกกระทำละเมิดว่าแต่ละฝ่ายมีส่วนส่วนแห่งการกระทำมากน้อยเป็นสัดส่วนเท่าใด โปรดดู มานิตย์ จุมปา. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 137. หน้า 126.

¹³⁸ Michael J. Denning. (2011). *Liquor Liability: Social Hosts & Other Issues*. (Online). Available: http://www.heyloyster.com/_data/files/Seminar%202011/D%20-%20MJD.pdf. [2018, April 29].

¹³⁹ โปรดดูคดีระหว่าง Gilman v. Kessler, 548 N.E.2d 1371 (Ill. App. Ct. 1989)

¹⁴⁰ Illinois Pattern Jury Instructions. (2003). *Actions based on Statutes 150.00 Dram Shop Act Permission to Publish Granted in 2003*. (Online). Available: <http://www.illinoiscourts.gov/CircuitCourt/CivilJuryInstructions/150.00.pdf>. [2018, April 29].

ตามกฎหมายนี้ในแต่ละปีตามดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI-U) ในช่วง 12 เดือนก่อน¹⁴¹ การจำกัดความรับผิดปรับใช้กับค่าพิพาทภายในชั้นที่สุด สำหรับปี ค.ศ. 2017 จำนวนความรับผิดขั้นต่ำที่ได้รับการคุ้มครองปรับเพิ่มเป็น 217,036.74 ดอลลาร์สหรัฐ

การสนับสนุนการกระทำความผิด (Contribution) มูลความผิดตามกฎหมายร้านเหล้าก่อตั้งขึ้น โดยกฎหมายและอยู่บนความรับผิดโดยเคร่งครัด จึงไม่ต้องตีความตามหลักคอมมอนลอว์ เนื่องจากไม่ใช่การกระทำที่เป็นละเมิด (Sounds in Tort) ดังนั้น Contribution Act ที่ปรับใช้กับการกระทำที่เป็นละเมิด จึงไม่นำมาใช้กับความรับผิดของร้านเหล้า กฎหมายร้านเหล้าไม่ได้บัญญัติถึงการสนับสนุน บุคคลที่เมาสุราจึงไม่มีสิทธิกล่าวอ้างว่าร้านเหล้า เจ้าของร้านหรือผู้เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นผู้สนับสนุนการกระทำของตน ร้านเหล้าจะกล่าวอ้างว่าบุคคลที่เมาสุราสนับสนุนการกระทำความผิดของตนขอมไม่ได้ หรือจะอ้างว่าร้านเหล้าอื่น ๆ สนับสนุนความผิดของตนก็ไม่ได้เช่นกัน ในคดีร้านเหล้าจึงไม่นำหลักการสนับสนุนมาปรับใช้

การหักกลบลบหนี้ (Theory of a “set-off”) จำเลยสามารถอ้างสิทธิในการหักกลบลบหนี้สำหรับค่าเสียหายที่ชดใช้ให้คู่กรณีอื่น ๆ เช่น ร้านจ่ายค่าเสียหายบางส่วนให้คนเมา สามารถนำมาหักกลบลบหนี้ออกจากค่าเสียหายทั้งหมดได้

มลรัฐอิลลินอยส์ไม่อนุญาตให้นำกฎหมายคอมมอนลอว์มาฟ้องผู้ขาย สำหรับความเสียหายจากลูกค้าที่เมา อย่างไรก็ตาม อาจฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ละเมิด (All Tort Feasors) ซึ่งเป็นสาเหตุหรือร่วมกันในการทำละเมิดได้ เช่น ฟ้องผู้ขับขี่ที่เมาสุรา

อายุความ การฟ้องตามกฎหมายนี้ต้องฟ้องภายใน 1 ปี นับแต่วันที่เกิดเหตุแห่งการฟ้องร้อง มิฉะนั้นจะถูกห้ามมิให้ฟ้องคดี

¹⁴¹ สำนักสถิติแรงงานสหรัฐแจ้งว่า CPI-U เพิ่มขึ้น 2.07% ในช่วงปีปฏิทินก่อน เหตุแห่งการฟ้องคดีกรณีบุคคลได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตในหรือหลังจากวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 2017 ค่าเสียหายจะต้องไม่เกิน 67,356.23 เหรียญสหรัฐ ความเสียหายต่อทรัพย์สินจะต้องไม่เกิน 67,356.23 เหรียญสหรัฐ สำหรับการขาดไร้อุปการะหรือการสูญเสียทางสังคม จะต้องไม่เกิน 82,324.28 เหรียญสหรัฐ ที่มา Illinois Liquor Control Commission. *2017 Dram Shop Liability Limits, Maximum Signage Allowances, and Minimum Purchase Requirements*. (Online). Available: <https://www.illinois.gov/ilcc/News/Pages/2017-Dram-Shop-Liability-Limits-Maximum-Signage-Allowances-and-Minimum-Purchase-Requirements.aspx>. [2018, April 29].

3.2.1.3 ประมวลกฎหมายของมลรัฐจอร์เจีย¹⁴² (The Official Code of Georgia Annotated: O.C.G.A.)

ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบที่ขายแอลกอฮอล์ให้กับบุคคลอื่น ถ้าบุคคลนั้นก่อความเสียหายต่อตนเองหรือบุคคลที่สาม เนื่องจากมีหลักว่าการบริโภคแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายมากกว่าการขาย

มลรัฐจอร์เจียตรากฎหมายร้านเหล้า และประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 1988 ตาม O.C.G.A. § 51-1-40¹⁴³ คຸ້ມครองผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ เสียชีวิตหรือได้รับความเสียหายจากการกระทำของบุคคลที่เมาสุราซึ่งร้านเหล้าเสิร์ฟให้ (หรือเจ้าภาพทางสังคม) ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่สามมีสิทธิฟ้องให้ร้านเหล้า (หรือเจ้าภาพทางสังคม) ชดใช้ค่าเสียหาย กรณีขาย ให้หรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์หรือขายเพิ่มให้บุคคลที่มีเมามากซึ่งจะต้องขับรถ เมื่อบุคคลนั้นขับรถในขณะที่เมาสุราและมีความเสียหายเกิดขึ้นกับบุคคลที่สาม กฎหมายร้านเหล้าของจอร์เจียบังคับใช้กับเจ้าภาพทางสังคมด้วย¹⁴⁴ ประมวลกฎหมายของมลรัฐจอร์เจียกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ ดังนี้

“มาตรา 51-1-40 ความรับผิดชอบสำหรับการกระทำของบุคคลที่เมาสุรา

(a) สมาชิกแห่งจอร์เจียได้พบและประกาศว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหาย รวมทั้งการเสียชีวิตและความเสียหายต่อทรัพย์สินซึ่งบุคคลที่เมาสุราก่อขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่น มากกว่าการขายหรือให้หรือเสิร์ฟเครื่องดื่มดังกล่าว เว้นแต่จะ ด้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นใน (b) ของบทบัญญัตินี้

(b) บุคคลซึ่งเป็นผู้ขาย ผู้ให้หรือผู้เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับบุคคลที่มีอายุตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ต้องรับผิดชอบในการบาดเจ็บ การเสียชีวิตหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลมาจากความเมามากของบุคคลซึ่งตนจัดหาเครื่องดื่มให้ รวมทั้งการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม บุคคลที่จงใจขายหรือให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดโดยรู้ว่าผู้เยาว์จะต้องขับรถ หรือบุคคลที่รู้ว่าเป็นการขาย ให้หรือเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีเมามากจนเห็นได้ชัด โดยรู้ว่าบุคคลนั้นจะต้องขับรถในเวลาอันใกล้ ต้องรับผิดชอบต่อการบาดเจ็บหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลมาจากการเมาสุราของผู้เยาว์หรือบุคคลเช่นนั้น ในกรณีที่มีการ

¹⁴² 2010 Georgia Code. Title 51 Torts. Chapter 1 Section 51-1-40.

¹⁴³ Kate Hendren. (2011). *"Georgia's Dram Shop Act"*. Law Library Student-Authored Works. Paper 90. (Online). Available: http://readingroom.law.gsu.edu/lib_student/90. [2018, April 29].

¹⁴⁴ Scholle Law. *Georgia Dram Shop Act on Liquor Liability and Social Host Liability (O.C.G.A. § 51-1-40)*. (Online). Available: <https://www.gwinnettcountyinjurylawyer.com/georgia-dram-shop-act-on-liquor-liability-and-social-host-liabil.html>. [2018, April 29].

ขาย ให้ หรือเสิร์ฟเครื่องดื่มเป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับการบาดเจ็บหรือความเสียหายดังกล่าว บทบัญญัตินี้
ไม่อนุญาตให้ผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
สำหรับการบาดเจ็บหรือความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับจากการกระทำของตนเอง¹⁴⁵

(c) การพิจารณาว่าการขาย ให้หรือเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า
ที่กฎหมายกำหนด เป็นการกระทำโดยจงใจ โดยรู้และโดยผิดกฎหมายตามที่บัญญัติไว้ใน (b) หรือมี
หลักฐานว่าบุคคลซึ่งเป็นผู้ขาย ผู้ให้หรือผู้เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้และกระทำตามที่บัญญัติไว้
ใน (d) ของมาตรา 3-3-23 แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับการขาย ให้ หรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์ มีอายุตั้งแต่
21 ปี หรือมากกว่า เป็นหลักฐานที่น่าสืบหากล้างได้ว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้ขาย ให้หรือเสิร์ฟ
โดยจงใจ โดยรู้และโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(d) บุคคลที่เป็นเจ้าของ ผู้ให้เช่าหรือผู้ครอบครองสถานที่ตามกฎหมาย เว้นแต่ สถานที่
ซึ่งได้รับอนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต้องรับผิดชอบผู้อื่นซึ่งบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ณ จุด
ขาย โดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของ ผู้ให้เช่าหรือผู้ครอบครองที่ชอบด้วย
กฎหมายต้องรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น ผู้ครอบครองสังหาริมทรัพย์หรือผู้ซึ่งได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต
ภายในหรือนอกสถานที่ดังกล่าว รวมทั้งความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากการเมาสุราของบุคคล
ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์”

กฎหมายร้านเหล้าของจอร์เจีย (a) ของ O.C.G.A. § 51-1-40 เป็นการคงไว้ซึ่งหลักการ
ของกฎหมายคอมมอนลอว์ที่ว่าผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหาย
มากกว่าการขาย (b) กำหนดเหตุแห่งการฟ้องคดี ผู้จัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ 2 กรณีคือ เสิร์ฟให้กับ

¹⁴⁵ 2017 Georgia Code. Title 51 – Torts Chapter 1- General Provisions

§ 51-1-40. Liability for acts of intoxicated persons “(b) A person who sells, furnishes, or serves alcoholic beverages to a person of lawful drinking age shall not thereby become liable for injury, death, or damage caused by or resulting from the intoxication of such person, including injury or death to other persons; provided, however, a person who willfully, knowingly, and unlawfully sells, furnishes, or serves alcoholic beverages to a person who is not of lawful drinking age, knowing that such person will soon be driving a motor vehicle, or who knowingly sells, furnishes, or serves alcoholic beverages to a person who is in a state of noticeable intoxication, knowing that such person will soon be driving a motor vehicle, may become liable for injury or damage caused by or resulting from the intoxication of such minor or person when the sale, furnishing, or serving is the proximate cause of such injury or damage. Nothing contained in this Code section shall authorize the consumer of any alcoholic beverage to recover from the provider of such alcoholic beverage for injuries or damages suffered by the consumer.”

ผู้เข่าว (บุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปี) และเสิร์ฟให้กับบุคคลที่มีนเมาจนเห็นได้ชัด (Noticeably Intoxicated) ซึ่งมีอายุ 21 ปี หรือมากกว่า

การฟ้องคดีให้ผู้ขายรับผิดชอบ โจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ครบ 3 องค์ประกอบ คือ

(1) จำเลยรู้ว่าเป็นการเสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้กับบุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปี หรือบุคคลที่มีนเมาจนเห็นได้ชัด

(2) จำเลยรู้ว่าผู้เข่าวหรือคนเมานั้นจะต้องขับรถในไม่ช้า และ

(3) การจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหายต่อ โจทก์

บทบัญญัติ O.C.G.A. § 51-1-40 ปรับใช้กับความรับผิดชอบของร้านเหล้า ทั้งผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เชิงพาณิชย์และเจ้าภาพทางสังคม ดังนั้น เจ้าของบ้านหรือเจ้าภาพงานเลี้ยงจึงต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนี้ ถ้ามีการกระทำครบองค์ประกอบทั้ง 3 ประการดังกล่าว¹⁴⁶

ในมลรัฐจอร์เจีย ผู้เสียหายจะฟ้องคดีตามกฎหมายร้านเหล้าได้เฉพาะกรณีตาม (b) กล่าวคือ ฟ้องผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และเจ้าภาพทางสังคมให้รับผิดชอบทางแพ่ง โจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่า ร้านเหล้าหรือเจ้าภาพทางสังคมต้องรับผิดชอบในการบาดเจ็บ การเสียชีวิต หรือความเสียหายที่ โจทก์ได้รับ ซึ่งฟ้องได้ 2 กรณี คือ (1) ฟ้องโดยกล่าวอ้างว่าร้านเหล้าหรือเจ้าภาพทางสังคมขาย ให้หรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้บริโภคนที่เป็นผู้เข่าว โดยเจ้าของร้านหรือเจ้าภาพรู้ว่าผู้เข่าวจะต้องขับรถในเวลาอันใกล้ (2) ฟ้องโดยกล่าวอ้างว่าผู้ขายหรือเจ้าภาพทางสังคมขาย ให้ หรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้ดื่มที่บรรลุนิติภาวะซึ่งเป็นบุคคลที่มีนเมาจนเห็นได้ชัด (“noticeable intoxicated”) และรู้ว่าบุคคลนั้นจะต้องขับรถในเวลาอันใกล้ สำหรับ (c) กำหนด ข้อต่อสู้ของร้านเหล้าหรือเจ้าภาพในกรณีผู้เข่าว ถ้าร้านเหล้าหรือเจ้าภาพทางสังคมพิสูจน์ได้ว่าขณะให้หรือตรวจบัตรประจำตัว ผู้ที่ดื่มไม่ใช่ผู้เข่าว ก็นำสืบหักล้างได้ว่าไม่ใช่การให้ ขายหรือเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้เข่าวโดยจงใจ โดยรู้ (ว่าเป็นผู้เข่าว) และโดยผิดกฎหมาย ตาม O.C.G.A. § 51-1-40 (d) เจ้าของสถานที่เท่านั้นสามารถให้ความยินยอมในการเสิร์ฟแอลกอฮอล์แก่ผู้เข่าวหรือบุคคลที่มีนเมาอย่างเห็นได้ชัด เจ้าของสถานที่จึงต้องรับผิดชอบภายใต้กฎหมายร้านเหล้า ซึ่งเป็นข้อยกเว้น กรณีที่ต้องให้ความยินยอมกับผู้ที่มีใบอนุญาตขายสุรา เจ้าของสถานที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ถ้ามีหลักฐานว่าได้แสดงออกหรือให้ความยินยอมด้วย¹⁴⁷

¹⁴⁶ Kate Hendren. (2011). *"Georgia's Dram Shop Act"*. Law Library Student-Authoring Works. Paper 90. (Online). Available: http://readingroom.law.gsu.edu/lib_student/90. [2018, April 29].

¹⁴⁷ Scholle Law. *Georgia Dram Shop Act on Liquor Liability and Social Host Liability (O.C.G.A. § 51-1-40)*. (Online). Available: <https://www.gwinnettcountryinjurylawyer.com/georgia-dram-shop-act-on-liquor-liability-and-social-host-liabil.html>. [2018, April 29].

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาของมลรัฐจอร์เจียที่สำคัญ¹⁴⁸

คดี Delta Airlines, Inc. v. Townsend, 279 Ga. 511, 614 S.E.2d 745 (2005) ศาลฎีกาตัดสินว่า โจทก์ไม่อาจเรียกค่าเสียหายจากสายการบินเดลต้าภายใต้ GDSA¹⁴⁹ สำหรับการให้บริการไวน์แก่ผู้โดยสารในระหว่างเที่ยวบิน เนื่องจากสายการบินไม่สามารถรู้ได้ว่าผู้ดื่มจะต้องขับรถในไม่ช้า ศาลอธิบายว่า "สถานประกอบการที่ตั้งอยู่บนพื้นดิน" มีความรับผิดชอบตามกฎหมายแตกต่างจากสายการบิน เพราะว่าลูกค้าสามารถ "เข้าถึงยานพาหนะของตนได้โดยตรงและในทันที" ตามกฎหมายร้านเหล้าที่ว่า ซึ่งจะต้องขับรถในไม่ช้า

คดี Sugarloaf Cafe, Inc. v. Willbanks, 279 Ga. 255, 612 S.E.2d 279 (2005) ประเด็นคือสถานประกอบการรู้หรือไม่ว่าผู้ขับจะต้องขับรถในไม่ช้า (ในเวลาอันใกล้) ศาลฎีกาได้วินิจฉัยกลับเหตุผลของศาลอุทธรณ์ที่อ้างหนังสือรับรองของผู้เชี่ยวชาญว่าสถานประกอบการตั้งอยู่ในพื้นที่ "ห่างไกล" (Remote) และลูกค้าส่วนใหญ่ขับรถมาที่นั่น ซึ่งไม่ขัดแย้งกับพยานหลักฐานโดยตรงที่ว่าผู้ดื่มในคดีนี้ไม่ได้ขับรถไปหรือกลับจากสถานประกอบการ ข้อเท็จจริงนี้ไม่ใช่ข้อสรุปที่รับรองว่าสถานประกอบการรู้ว่าผู้ดื่มจะต้องขับรถในไม่ช้า

คดี Northside Equities v. Hulsey, 275 Ga. 364, 567 S.E.2d 4 (2002) ศาลตัดสินว่าระดับแอลกอฮอล์ในเลือด (BAC) ของผู้ขับชี่ และคำให้การของผู้เชี่ยวชาญถึงอาการที่อาจเกิดขึ้นจากระดับความมึนเมา เป็นพยานหลักฐานที่เพียงพอในการตัดสินคดี แม้ผู้ขับชี่ไม่ได้แสดงตัวให้ผู้เสิร์ฟเห็นความมึนเมา เมื่อเสิร์ฟแอลกอฮอล์ครั้งสุดท้าย การจ้างผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันอาการที่เป็นไปได้ซึ่งเกิดจากความมึนเมาของผู้ขับชี่ บนพื้นฐานระดับแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับชี่เมื่อให้บริการครั้งสุดท้าย (หรือไม่นานหลังจากนั้น) ไม่ทำให้แพ็คคดีในประเด็นนี้

ศาลอุทธรณ์มลรัฐจอร์เจีย คดี Baxley v. Hakiel Indus., 280 Ga App. 94, 633 S.E.2d 360 (2006) ติความ OCGA § 51-1-40 (b) ที่กำหนดว่าผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รู้หรือควรจะรู้ว่าลูกค้ามึนเมาอย่างเห็นได้ชัด และลูกค้าจะต้องขับรถในไม่ช้า (ในอนาคอันใกล้) ศาลอธิบายว่า โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความรู้อย่างแท้จริงว่าบุคคลที่เมากจะขับรถในไม่ช้า ถ้าผู้ให้บริการที่ใช้ความระมัดระวังตามสมควรรู้ว่าผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มึนเมาอย่างเห็นได้ชัดและผู้ดื่มจะต้องขับรถในไม่ช้า กรณีต้อง "ถือว่า" ผู้ให้บริการรู้ข้อเท็จจริงดังกล่าว

¹⁴⁸ Kate Hendren. (2011). "Georgia's Dram Shop Act". Law Library Student-Authored Works. Paper 90. (Online). Available: http://readingroom.law.gsu.edu/lib_student_90. [2018, April 29].

¹⁴⁹ GDSA ย่อมาจาก Georgia Dram Shop Act

3.2.14. พระราชบัญญัติความเสียหายทางแพ่งของมลรัฐมินนิโซตา

พระราชบัญญัติความเสียหายทางแพ่งของมลรัฐมินนิโซตา (Minnesota's Civil Damages Act) เป็นกฎหมายที่ไม่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งเรียกว่า “พระราชบัญญัติร้านเหล้า” กำหนดบทลงโทษและมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการขายเชิงพาณิชย์ที่ผิดกฎหมายของผู้ขายเครื่องดื่มมีนเมา นับแต่เริ่มก่อตั้ง ศาลแห่งมินนิโซตา ได้ตีความกฎหมายคอมมอนลอว์อย่างเข้มงวด การกระทำที่กฎหมายบัญญัติและการตีความของศาลทำให้เกิดความขัดแย้งหลายประการ

องค์ประกอบในการพิสูจน์ (Elements of Proof) การฟ้องคดีตามกฎหมายร้านเหล้าของมลรัฐมินนิโซตา โจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบทั้ง 5 ข้อ ดังนี้

1. มีการขายสุราที่ผิดกฎหมาย รวมถึง เบียร์หรือเบียร์ที่เข้มข้น
2. การขายที่ผิดกฎหมายก่อให้เกิดหรือมีส่วนทำให้นุคคลซึ่งถูกกล่าวหา มีสภาพมีนเมา
3. ความเสียหายของ โจทก์เกิดจากสภาพความมีนเมาของบุคคลดังกล่าว
4. โจทก์ได้รับความเสียหายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และ
5. จำเลยได้รับหนังสือแจ้งความประสงค์เรียกร้องค่าเสียหายของ โจทก์ภายใน 240 วัน

นับแต่วันที่ โจทก์ได้เข้าพบทนายความเพื่อเรียกร้องตามสิทธิ

การขายโดยผิดกฎหมาย (Illegal Sales)¹⁵⁰ ความรับผิดชอบของร้านเหล้าใช้บังคับกับการขายเครื่องดื่มซึ่งมีแอลกอฮอล์อย่างน้อยกึ่งหนึ่งของแอลกอฮอล์ 1 เปอร์เซ็นต์ตามปริมาตร พระราชบัญญัติไม่ได้กำหนดนิยามคำว่า “ผิดกฎหมาย” แต่ศาลได้กำหนดความรับผิดชอบของร้านเหล้าเป็นการเฉพาะโดยพิจารณา ดังนี้

(1) มีการขายที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายมาตรา 340A และถ้า (2) การฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติความเสียหายทางแพ่งในสาระสำคัญ ศาลฎีกามลรัฐมินนิโซตาตั้งข้อสังเกตว่า เจตนารมณ์ของสภานิติบัญญัติเป็นไปเพื่อลดการขายที่ผิดกฎหมายซึ่งส่งผลกระทบต่อ “การเข้าถึง และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน”

ศาลอุทธรณ์ได้ตีความการกระทำที่เป็น “การขาย” อันก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสุรารวมถึง

- 1) การขายให้นุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด (Sales to Obviously Intoxicated Persons)¹⁵¹

¹⁵⁰ Celichowski, Christopher E. and Johnson, Michael T. (2003) "Essay: Recent Developments in Minnesota Dram Shop Law," *William Mitchell LawReview: Vol. 30:Iss. 2. Article10.* (Online). Available at: <https://open.mitchellhamline.edu/wmlr/vol30/iss2/10>. [2018, April 29].

¹⁵¹ Minnesota Statutes. Section 340A.502 (2017) Sale to Obviously Intoxicated Persons.

2) การขายให้ผู้เยาว์ (Sales to Minors)¹⁵² และ

3) การขายเบ็ดเตล็ดกรณีอื่น รวมถึง (ก) การขายหลังจากเวลาทำการที่กำหนด¹⁵³ (ข) การขายในวันที่กฎหมายห้าม¹⁵⁴ (ค) การขายในสถานที่ห้ามขาย¹⁵⁵ (ง) การขายให้กับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสโมสรส่วนบุคคล¹⁵⁶ (จ) การขาย “ลดราคา” (On Sale) ให้กับลูกค้า โดยผู้ขายรู้หรือควรรู้ว่าจะมีการบริโภคแอลกอฮอล์นั้นนอกสถานที่¹⁵⁷

มาตรา 340A.801 การฟ้องคดีแพ่ง¹⁵⁸

ผู้มีสิทธิฟ้องคดี “คู่สมรส บุตร บิดามารดา ผู้ปกครอง นายจ้างหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางร่างกาย ทรัพย์สินหรือผู้ที่เสียหายประโยชน์ซึ่งเป็นเงินจากการกระทำของบุคคลที่เมาสุรา หรือโดยความมึนเมาของบุคคลอื่น มีสิทธิฟ้องบุคคลที่เป็นผู้ก่อให้เกิดความมึนเมาของบุคคลนั้น โดยการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมาย ให้รับผิดในความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้น ความเสียหายทั้งหมดที่ต้องเยียวยาให้ผู้เยาว์ จะต้องจ่ายให้ผู้เยาว์หรือบิดามารดาของผู้เยาว์หรือผู้ปกครอง หรือเพื่อนตามที่ศาลมีคำสั่ง” (วรรค 1)

การฟ้องคดี “ค่าสินไหมทดแทนทั้งหมดภายใต้มาตรานี้ต้องเสนอเป็นคดีแพ่งต่อศาลของมลรัฐที่มีเขตอำนาจ” (วรรค 2) กรณีผู้เสียหายมีส่วนประมาทเล็กน้อยอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 604.01¹⁵⁹ (วรรค 3) ข้อต่อสู้ตามมาตรา 340A.503¹⁶⁰ ส่วนที่ 6 ให้นำมาใช้กับมาตรานี้ (วรรค 3a)

¹⁵² Minnesota Statutes. Section 340A.503 (2017) Persons Under 21; Illegal Acts. การขายหรือให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับผู้เยาว์เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายภายใต้กฎหมายร้านเหล้า กรณีการขายให้กับผู้เยาว์โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ว่าผู้เยาว์มีเมามากในขณะที่ขายเนื่องจากการขายให้กับผู้เยาว์เป็นความผิดในตัวเอง

¹⁵³ Minnesota Statutes. Section 340A.504 (2002). ผู้ขายสุราที่ขายเครื่องดื่มมีนเมานอกช่วงเวลาทำการเป็นการขายที่ผิดกฎหมาย โปรดดูคดีระหว่าง Hollerich v. Good Thunder, 340 N.W.2d 665, 668 (Minn. 1983) การห้ามขายนอกเวลาทำการเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายร้านเหล้า ถือว่าผู้ขายกระทำ “การขายที่ผิดกฎหมาย”

¹⁵⁴ Minnesota Statutes. §340A.504 (2017) Hours and Days of Sale. การขายในวันและเวลาที่กฎหมายบัญญัติห้ามย่อมเป็นความผิดในตัวเอง

¹⁵⁵ Minn. Stat. §340A.412, subd. 4 (2017) Licenses prohibited in certain areas. ห้ามขายในพื้นที่ซึ่งระบุไว้

¹⁵⁶ Minn. Stat. §340A.404, subd. 1(4) (2002) อนุญาตให้หน่วยงานท้องถิ่นออกใบอนุญาตให้กับสโมสร

¹⁵⁷ Celichowski, Christopher E. and Johnson, Michael T. (2003) "Essay: Recent Developments in Minnesota Dram Shop Law," *William Mitchell Law Review: Vol. 30:Iss. 2. Article 10*. (Online). Available: <https://open.mitchellhamline.edu/wmlr/vol30/iss2/10>. [2018, April 29].

¹⁵⁸ Minnesota Statutes. Section 340A.801 (2017) Civil Actions Subdivision 1 Right of action

¹⁵⁹ มาตรา 604.01 Comparative Fault Effect มีสาระสำคัญคือ Contributory Fault ไม่ได้ห้ามฟ้องคดีแพ่ง ถ้ากรณีส่วนประมาทนั้นไม่มากกว่าความผิดของบุคคลที่ถูกกล่าวหา แต่ค่าสินไหมทดแทนจะถูกปรับลดลงตามสัดส่วน

การปฏิเสธการรับช่วงสิทธิ บริษัทประกันภัยจะไม่ได้รับการชดใช้จากผู้ขายสุรกายได้ ข้อตกลงรับช่วงสิทธิตามกรรมธรรม์ เมื่อได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลที่เรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วนตามมาตรา 65B.53 ส่วนที่ 3 ไม่นำมาใช้ภายใต้มาตรา 4 (วรรค 4)

การฟ้องตามกฎหมายคอมมอนลอว์ บทบัญญัตินี้ไม่ตัดสิทธิการฟ้องบุคคลที่อายุ 21 ปี หรือมากกว่า ซึ่งจงใจให้หรือจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปี (วรรค 6)

ความรับผิดชอบของเจ้าภาพทางสังคม (Social Host Liability)

การฟ้องเจ้าภาพทางสังคมไม่เป็นที่ยอมรับจากศาลและฝ่ายนิติบัญญัติ เนื่องจากความรับผิดชอบของเจ้าภาพทางสังคมมีลักษณะเป็น “ข้อยกเว้น” (Exception) มากกว่าที่จะเป็น “หลักการ” เห็นได้ชัดว่าผู้ขายมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวังต่อลูกค้า แต่ศาลมีความลังเลที่จะกำหนดหน้าที่ของเจ้าภาพทางสังคม ศาลพัฒนากฎหมายซึ่งเป็นองค์ประกอบความรับผิดชอบ สถานการณ์ที่เจ้าภาพอาจต้องรับผิดชอบคือ เจ้าภาพทางสังคมได้จัดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ให้บริการแขก การสังเกตเห็นว่าแขกมีเมมาแล้วและคาดเห็นได้ว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย

ในสหรัฐอเมริกา ความรับผิดชอบของเจ้าภาพทางสังคมตามกฎหมายคอมมอนลอว์เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1984 ในคดี Kelly v. Gwinnett (1984) ศาลฎีกาของรัฐนิวเจอร์ซีย์ตัดสินว่าเจ้าภาพทางสังคมต้องรับผิดชอบในความประมาทเลินเล่อที่เสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้กับแขกที่มีเมมาแล้ว ซึ่งเป็นผู้ก่อความเสียหายต่อบุคคลภายนอกในอุบัติเหตุทางรถยนต์ ศาลวางหลักว่าเจ้าภาพที่เสิร์ฟให้แขกซึ่งเป็นผู้ใหญ่โดยรู้ว่าแขกมีเมมาแล้ว และรู้ว่าแขกต้องขับรถกลับ จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอกอันเป็นผลมาจากการเมาแล้วขับ

หลังจากคดี Gwinnett มลรัฐอื่น ๆ ปฏิเสธที่จะกำหนดความผิดของเจ้าภาพทางสังคม เหตุผลคือมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเจ้าของร้านเหล้ากับเจ้าภาพทางสังคม เจ้าภาพขาดประสบการณ์ที่จะจำแนกความมีเมมาแล้ว เจ้าของร้านเหล้ามีรายได้จากการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มี

ความผิดของบุคคลที่จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ศาลอาจสั่งให้คณะลูกขุนพิจารณาคำวินิจฉัยพิเศษ (Special Verdicts) เพื่อกำหนดจำนวนค่าเสียหายและเปอร์เซ็นต์ความผิดของคู่กรณีแต่ละฝ่าย และศาลจะปรับลดค่าสินไหมทดแทนลงตามสัดส่วนความผิดของบุคคลที่จะได้รับการเยียวยา ซึ่ง “ความผิด” หมายถึง การกระทำ ละเว้นการกระทำโดยประมาท ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบโดยเคร่งครัด รวมถึง ข้อต่อสู้ในเรื่องการสมคบกัน ภายใต้มาตรา 340A.801

¹⁶⁰ มาตรา 340A.503 ได้กำหนดความผิดของบุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปี ซึ่งการบริโภค การซื้อ หรือการครอบครองเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยจงใจเพื่อบริโภคถือว่าผิดกฎหมาย การให้ข้อมูลที่ผิดเกี่ยวกับอายุ เช่น ใช้บัตรประจำตัวปลอมในการซื้อสุรา มีความผิดเช่นกัน ซึ่งผู้ขายยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้

เครื่องมือทางการเงินที่จะสอดส่องดูแลลูกค้า และการประกันภัยไม่ครอบคลุมถึงเจ้าภาพทางสังคม แต่ในบางคดี ศาลได้กำหนดความรับผิดชอบของเจ้าภาพทางสังคม

มลรัฐเมแทซาชูเซตส์และมลรัฐไอโอวากำหนดหน้าที่ใช้ความระมัดระวังตามกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law Duty of Care) ตามหลักในคดี Gwinnett สำหรับเจ้าภาพทางสังคมที่ประมาทเลินเล่อ (Negligent Social Host) แต่มีข้อจำกัด คดีส่วนใหญ่กำหนดความรับผิดชอบของเจ้าภาพที่ให้บริการแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์ เนื่องจากเจ้าภาพมีความสามารถในการควบคุม (Control) การดื่มสุราของแขกในงานเลี้ยง เจ้าภาพอาจทำตามขั้นตอนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น ขอใบอนุญาตก่อนเสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้แขก รวมทั้ง ตรวจสอบว่าแขกมีสภาพพร้อมที่จะขับรถได้หรือไม่ เป็นต้น

3.2.2 กฎหมายของประเทศแคนาดา

กฎหมายของประเทศแคนาดากำหนดให้สถานประกอบการเชิงพาณิชย์ที่ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) ไม่เพียงแต่หน้าที่ต่อบุคคลที่มาแต่รวมถึงบุคคลอื่นในสังคม (ผู้ที่ใช้รถใช้ถนน) เพื่อคุ้มครองบุคคลจากการบาดเจ็บหรือเสียชีวิต การให้บริการแอลกอฮอล์ที่มากเกินไป ไม่สอดส่องดูแลระดับความมึนเมาของลูกค้า ไม่ดำเนินการให้ลูกค้ากลับบ้านอย่างปลอดภัย (Deliver Home Safety) โดยขอใบอนุญาต จัดหารถให้ไปส่งที่บ้าน หรือโทรแจ้งตำรวจ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบพื้นฐานของกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute Law) หรือการกระทำละเมิดโดยประมาท (Negligence) ในกฎหมายคอมมอนลอว์ ดังนี้

3.2.2.1 กฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)¹⁶¹

ผู้ให้บริการสุราเชิงพาณิชย์ (Commercial Liquor Provider) อาจมีความรับผิดชอบทางแพ่งเกี่ยวกับลูกค้าที่เมาสุรา ภายหลังที่ลูกค้าออกไปจากร้าน ในกรณี (1) รับผิดชอบต่อตัวลูกค้า สำหรับความเสียหายจากการกระทำของลูกค้าหรือผู้อื่น (2) รับผิดชอบต่อบุคคลที่มาถึงลูกค้า ซึ่งได้รับบาดเจ็บอันเป็นผลจากลูกค้าที่เมา และ (3) รับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกซึ่งได้รับความเสียหายจากลูกค้าที่เมาสุรา

ศาลกำหนดหน้าที่ต่อลูกค้าที่เมา (Duty to Intoxicated Patrons)

ความรับผิดชอบของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Commercial Host) กำหนดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1973 ศาลฎีกาแห่งแคนาดา (Supreme Court of Canada) ในคดี Jordan House Ltd. v. Menow (1973) กำหนดหน้าที่ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ให้ผู้ขายต้องป้องกันอันตรายต่อลูกค้าที่เมาสุรา

¹⁶¹ Lorne P.S. Follick and Matthew F. Bujar. (2015). *Civil Liability of Commercial Providers of Alcohol*. (Online). Available: <http://www.dolden.com/wp-content/uploads/2016/06/056-Civil-Liability-of-Commercial-Providers-of-Alcohol-May-2015.pdf> [2018, May 2].

คดี *Jordan House Ltd. v. Menow* (1973)¹⁶² โจทก์คือลูกค้าที่เมาอย่างเห็นได้ชัด จำเลยคือโรงแรม โจทก์มาที่โรงแรมพร้อมเพื่อน โจทก์นั่งดื่มคนเดียว 3 ชั่วโมง พนักงานไล่ให้กลับบ้านเมื่อโจทก์เมามากและรบกวนลูกค้าคนอื่น โจทก์เดินไปตามทางหลวงเพื่อกลับบ้าน เกิดอุบัติเหตุ โจทก์ถูกรถยนต์ของบุคคลไม่ทราบชื่อชนและรถยนต์ของ Honsberger ชนซ้ำ ทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ โจทก์ฟ้องคนขับและโรงแรม

ศาลตัดสินให้โรงแรมรับผิดชอบเนื่องจากพนักงานรู้ถึงพฤติกรรมที่โจทก์ดื่มสุรามากเกินจนรบกวนลูกค้าอื่น จำเลยมีใบอนุญาตขายสุรา แต่พนักงานของจำเลยได้เสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้โจทก์เกินระดับที่เมามาและไล่ให้โจทก์ออกไปยังทางหลวงซึ่งมีอันตราย โดยรู้ว่าไม่ใช่การเดินทางกลับบ้านอย่างปลอดภัย พนักงานโรงแรมสามารถปกป้องลูกค้าโดยจัดหารถไปส่ง โทรศัพท์แจ้งตำรวจ เรียกรถแท็กซี่ให้หรืออนุญาตให้พักค้างคืนที่โรงแรม สถานประกอบการที่เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) ต่อลูกค้าที่เมา จะต้องไม่ทำให้ลูกค้ามีความเสี่ยงอันตรายที่คาดเห็นได้ (Reasonably Foreseeable Risk of Injury) ศาลตัดสินว่าโจทก์ จำเลยซึ่งเป็นผู้ขับขี่และโรงแรม ต่างฝ่ายต่างประมาทเลินเล่อเท่า ๆ กัน โรงแรมรู้ว่าลูกค้าดื่มมากไปแต่เสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้เกินจุดที่เมามาจนเห็นได้ชัดและไล่ลูกค้าออกไป โดยไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนให้ลูกค้าเดินทางกลับบ้านอย่างปลอดภัย หรือจะต้องไม่ไล่ลูกค้าออกไปจนกว่าลูกค้าจะอยู่ในสภาพที่ดูแลตนเองได้หรือสามารถกลับบ้านได้อย่างปลอดภัย

ศาลกำหนดหน้าที่ต่อบุคคลที่สาม (Duty to Third Parties)

หน้าที่ใช้ความระมัดระวังขยายขอบเขตไปยังบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายจากลูกค้าที่เมาสุรา หลังจากลูกค้าออกไปจากสถานที่ใด ๆ ศาลอุทธรณ์แห่งออนแทรีโอในคดี *Hague v. Billings* (1993)¹⁶³ อุบัติเหตุทางรถยนต์ ผู้เสียหายฟ้องคนขับที่เมา และสถานประกอบการ 2 แห่ง ซึ่งจำเลยไปดื่มสุราก่อนเกิดอุบัติเหตุ สถานประกอบการแห่งแรก (Oasis Tavern) ถูกจ้างเสิร์ฟเบียร์ให้จำเลย และปฏิเสธที่จะให้บริการแอลกอฮอล์เพิ่มเนื่องจากสังเกตเห็นชัดเจนว่าลูกค้ามีเมามา เจ้าของร้าน Oasis Tavern โน้มน้าวให้จำเลยมอบกุญแจรถให้เพื่อนที่เมาน้อยกว่า จำเลยปฏิเสธคำแนะนำและออกจากร้านไปดื่มต่อที่ Ship and Shore Hotel ถูกจ้างของโรมแรมไม่ได้สังเกตความเมินเมาของจำเลยและไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่จะป้องกันไม่ให้จำเลยขับรถออกไป ศาลชั้นต้นตัดสินให้โรงแรม Ship and Shore ต้องรับผิดชอบสำหรับ

¹⁶² คดีระหว่าง *Jordan House Ltd. v. Menow*, [1974] S.C.R. 239 Date: 1973-05-07. Supreme Court of Canada

¹⁶³ คดีระหว่าง (1989) 48 CCLT 192 (Ont. SC), var'd (with respect to apportionment) (1993), 13 OR (3d) 298 (CA)

1) การฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมายหลายลักษณะอักษร (Breach of Statutory Obligation) ที่จะต้องไม่เสิร์ฟให้กับลูกค้าที่มึนเมาแล้ว (ตามกฎหมายของออนแทรีโอ) และ

2) การฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมายคอมมอนลอว์ (Breach of Common Law Duty) เนื่องจากลูกจ้างของโรงแรมไม่ได้สังเกตความมึนเมาของจำเลย และไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่จะป้องกันไม่ให้จำเลยขับรถ

ศาลตัดสินว่าโรงแรมโอเอซิสมีหน้าที่ต้องโทรศัพท์แจ้งตำรวจ ถ้าไม่สามารถห้ามไม่ให้จำเลยขับรถ โรงแรมหลุดพ้นความรับผิดชอบเพราะ โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นตามมาสามารถป้องกันได้ ถ้าโรงแรมโทรแจ้งตำรวจตามที่สมควรต้องทำ ผู้ให้บริการสุรามีหน้าที่ปฏิบัติตามขั้นตอน (Preventive Steps) เพื่อให้ลูกค้าที่เมาไม่ขับรถ รวมถึงโทรศัพท์แจ้งตำรวจ ถ้าลูกค้ายืนยันว่าจะขับรถเอง¹⁶⁴

ในคดี *Stewart v. Pettie* (1995) ศาลฎีกาแคนาดาอธิบายหน้าที่ใช้ความระมัดระวังของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ข้อเท็จจริง พนักงานเสิร์ฟแอลกอฮอล์ให้จำเลย (Pettie) 10-14 ออนซ์ ผู้โดยสารยินยอมให้จำเลยขับรถ (ผู้โดยสาร ไม่เมา จำเลยเมามาก) น้องสาวของจำเลยได้รับบาดเจ็บสาหัสในอุบัติเหตุ ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดของจำเลยสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด

ศาลอุทธรณ์อัลเบอร์ตาตัดสินให้โรงละครรับผิดชอบร้อยละ 10 สำหรับการบาดเจ็บของโจทก์ ศาลฎีกาตัดสินว่าโรงละครไม่ได้ประมาทเลินเล่อต่อหน้าที่ของตน ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะต้องรับผิดชอบในขอบเขตเพียงใดเพื่อทำให้ลูกค้าไม่ขับรถออกไปจากสถานประกอบการ เตือนลูกค้าว่าห้ามขับรถเพียงพอหรือไม่ ร้านต้องขอกุญแจรถจากลูกค้าหรือไม่ แม้ว่าลูกค้าจะไม่เต็มใจให้ ควรจะโทรแจ้งตำรวจหรือไม่ ศาลอธิบายสถานการณ์ที่ร้านเหล้าต้องปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อป้องกันไม่ให้ลูกค้าขับรถ โดยทดสอบว่าเป็นสถานการณ์ซึ่งสถานประกอบการที่มีความรอบคอบพอสมควรคาดเห็นว่าลูกค้าที่เมาอาจจะขับรถ กรณีเช่นนี้สถานประกอบการจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อป้องกันไม่ให้ลูกค้าขับรถเพื่อหลีกเลี่ยงความรับผิด ศาลยืนยันว่าเฉพาะกรณีมีความเสี่ยงอันตรายที่คาดเห็นได้ต่อลูกค้าหรือบุคคลที่สาม ทำให้เจ้าของสถานที่ต้องกระทำตามหน้าที่ พนักงานให้บริการแอลกอฮอล์แก่จำเลย 10 -14 ออนซ์ ควรจะรู้ว่าลูกค้าเมา ไม่ว่าจะแสดงอาการมึนเมาหรือไม่ก็ตาม พนักงานไม่จำเป็นต้องถามว่าใครจะขับรถ ลูกค้าออกจากร้านพร้อมกับบุคคล 2 คน ซึ่งไม่ได้เมา จึงไม่สามารถคาดเห็นได้ว่าภรรยาและน้องสาวจะอนุญาตให้จำเลยขับรถ โดยรู้ว่าจำเลยเมาสุรา ศาลแนะนำว่าไม่จำเป็นต้องสอบถามหรือทำตามขั้นตอนเพื่อป้องกันไม่ให้ลูกค้าขับรถ ถ้าลูกค้าอยู่ร่วมกับและอยู่ใน

¹⁶⁴ Lome P.S. Follick and Matthew F. Bujar. (2015). *Civil Liability of Commercial Providers of Alcohol*. (Online). Available: <http://www.dolden.com/wp-content/uploads/2016/06/056-Civil-Liability-of-Commercial-Providers-of-Alcohol-May-2015.pdf>. [2018, May 2].

ความดูแลของบุคคลอื่นที่ไม่ได้มา ข้อสำคัญที่จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบคือ การฝึกอบรมพนักงานให้สอบถามว่าลูกค้าจะเดินทางกลับบ้านอย่างไร เพื่อให้แน่ใจว่าลูกค้าจะไม่ก่อความเสียหายต่อตนเองหรือบุคคลอื่นเมื่อออกไปจากสถานประกอบการ¹⁶⁵

คดี Schmidt v. Sharpe (1983)¹⁶⁶ ข้อเท็จจริงคือ Schmidt โจทก์ อายุ 16 ปี โดยสารไปกับรถของ Sharpe เป็นอัมพาตเนื่องจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่เกิดขึ้น หลังจากที่ทั้งสองคนออกจากโรงแรม Arlington แม้ว่าโรงแรมได้เสิร์ฟเบียร์เพียง 3 ขวด และไม่มีหลักฐานว่า Sharpe มีเมมาอย่างชัดเจน แต่ศาลตัดสินว่าโรงแรมประมาทเลินเล่อที่เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้าที่มาสุรา โรงแรมจึงต้องรับผิดชอบในการกระทำของ Sharpe

คดี Hague v. Billings (1993) ลูกจ้างของร้านปฏึกษาไม่เสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับโจทก์ที่มีเมมา เจ้าของที่พักโน้มน้าวให้คนเมมาอบกัญญาเจรรณให้บุคคลอื่นที่เมมาน้อยกว่า แต่ศาลตัดสินให้โรงแรมรับผิดชอบ โดยอธิบายว่าลูกจ้างและเจ้าของโรงแรม “ขึ้นอยู่กับหน้าต่าง... และมองดูลูกค้าขับรถออกไปตามทางหลวงหมายเลข 28 โดยรู้ว่าพวกเขาเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นที่เดินทางโดยใช้ทางหลวงหมายเลข 28”

คดี Widdowson v. Rockwell (2017) ข้อเท็จจริงมีว่า โจทก์ถูกรถบรรทุกที่จำเลยขับชนทำให้ได้รับบาดเจ็บทางสมอง จำเลยมาดื่มสุราที่ Cambie Barad Grill กับเพื่อนตอนบ่ายวันเกิดเหตุ ศาลตัดสินว่าผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) ที่จะต้องไม่เสิร์ฟแอลกอฮอล์มากเกินไป (ห้ามขายสุราให้กับลูกค้าที่เมมา) หน้าที่ดังกล่าวทำให้ผู้ขายต้องปฏิบัติตามขั้นตอนเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อลูกค้าที่เมมาและบุคคลอื่น ๆ การไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนทำให้ผู้ขายมีความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในสังคม ศาลอธิบายการคาดเห็นและความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Foreseeability and Causation) สำหรับความรับผิดชอบเพื่อละเมิด จะต้อง 1) มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บหรือความเสียหายที่จำเลยสามารถคาดเห็นได้ และ 2) มีความสัมพันธ์ระหว่างความประมาทของจำเลยกับการบาดเจ็บหรือความเสียหายของโจทก์ กล่าวคือ ต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างความเสี่ยงอันตรายที่คาดเห็นได้ การฝ่าฝืนหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องทำตามขั้นตอนเพื่อป้องกันอันตรายนั้น และความเสียหายที่โจทก์ได้รับ

¹⁶⁵ Lorne P.S. Folick and Matthew F. Bujar. (2015). *Civil Liability of Commercial Providers of Alcohol*. (Online). Available : <http://www.dolden.com/wp-content/uploads/2016/06/056-Civil-Liability-of-Commercial-Providers-of-Alcohol-May-2015.pdf>. [2018, May 2].

¹⁶⁶ คดีระหว่าง Schmidt v. Sharpe Et Al (1983). Ontario Supreme Court High Court of Justice.

ประเด็นขอบเขตความรับผิดของผู้ขาย มีคำพิพากษาคดี Salm v. Coyle¹⁶⁷ ข้อเท็จจริงคือ จำเลยมาดื่มที่ผับกับเพื่อนและดื่มมากเกินไป เพื่อนที่ไม่เมาขับรถไปส่งจำเลยที่บ้านอย่างปลอดภัย ต่อมาจำเลยขับรถไปส่งพ่อแม่ที่งานเลี้ยง ระหว่างทางกลับบ้านขณะที่จำเลยเมาสุราเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ ทำให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บ ศาลรับฟังข้อโต้แย้งที่ว่า ผับไม่ต้องรับผิดเนื่องจากความเสียหายของโจทก์ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนหน้าที่ของผับ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เนื่องจาก Coyle ออกไปจากบาร์โดยมีเพื่อนที่ไม่เมาขับรถให้และเดินทางกลับถึงบ้านอย่างปลอดภัยแล้ว ไม่ว่า ผับจะปฏิบัติตามขั้นตอนใด ๆ อุบัติเหตุก็ต้องเกิดขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง การบาดเจ็บหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นหลังจากจำเลยกลับบ้านอย่างปลอดภัย ไม่ใช่สิ่งที่ผับสามารถคาดเห็นได้

กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่กำหนดความรับผิด

ตามกฎหมายของออนแทรีโอ สถานที่เชิงพาณิชย์ที่มีใบอนุญาตขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ไนต์คลับ ภัตตาคาร โรงแรม เรียกว่า "เจ้าภาพในทางพาณิชย์" อาจต้องรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ถ้าไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลที่เมาสุราขับรถออกไปจากสถานที่นั้น ๆ ความรับผิดและขอบเขตความรับผิดของสถานประกอบการขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในคดี โดยผู้ขายมีหน้าที่ตามกฎหมายต้องสอดส่องดูแลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของลูกค้า

ศาลฎีกาแห่งแคนาดาได้อธิบาย "ความสัมพันธ์พิเศษ [ที่มีอยู่] ระหว่างร้านขายเหล้า และการขับรถในที่สาธารณะ ซึ่งต้องการแนวทางที่จะปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนเพื่อป้องกัน..."¹⁶⁸

พระราชบัญญัติควบคุมสุราและใบอนุญาต (Liquor Control and Licensing Act) ของ British Columbia เป็นกฎหมายที่กำหนดโทษทางอาญา¹⁶⁹ มาตรา 77 กำหนดว่า ห้ามมิให้บุคคลใดขาย ให้ หรือจัดหาสุราให้กับผู้เยาว์ และมาตรา 61 (2) ห้ามผู้ได้รับอนุญาตหรือลูกจ้าง ขายหรือเสิร์ฟสุราให้แก่บุคคลที่เมินมาแล้วหรือบุคคลที่แสดงอาการเมินมา¹⁷⁰ บทบัญญัติกฎหมายก่อให้เกิดหน้าที่ในเชิงบวกที่จะต้องไม่เสิร์ฟเครื่องดื่มให้กับลูกค้าจนถึงจุดที่ทำให้เมา และต้องปฏิเสธการให้บริการแอลกอฮอล์กับลูกค้าที่เมินมาแล้ว การฝ่าฝืนกฎหมายยังไม่ทำให้ผู้ขายมีความรับผิด แต่จะต้องมี "ความเสี่ยงอันตรายที่คาดเห็นได้ต่อลูกค้าหรือบุคคลที่สาม" (Foreseeable Risk of Harm to the

¹⁶⁷ โปรดดูคดีระหว่าง Salm v. Coyle, [2004] B.C.T.C. 112 (SC)

¹⁶⁸ Stanley C. Tassis and H. Jason Hickman. (2013). *State Law Summary*. Overview of the Province of Ontario (Canada) Updated 2013. (Online). Available: http://c.yimcdn.com/sites/tida.site-ym.com/resource/resmgr/State_Law_Summaries/ON_CA.pdf. [2018, May 2].

¹⁶⁹ Liquor Control and Licensing Act. Supplying liquor to minors Section 77.

¹⁷⁰ Liquor Control and Licensing Act. Section 61 (2) - (6).

Patron or to the Third Parties) ก่อนจะกำหนดหน้าที่ของผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (คดี Stewart v. Pettie)¹⁷¹

3.2.2.2 พระราชบัญญัติการอนุญาตสุราของออนแทรีโอ

กฎหมายของออนแทรีโอ มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการอนุญาตสุรา (Liquor Licence Act, R.S.O. 1990) บัญญัติห้ามการให้บริการที่มากเกินไป โดยกำหนดความรับผิดชอบเมื่อผู้ให้บริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เชิงพาณิชย์ได้เสิร์ฟให้กับบุคคลใดเกินจุดของความมีเมามา และการเมาสุราก็ทำให้เกิดการเสียชีวิตหรือความเสียหายต่อบุคคลอื่น หรือทรัพย์สินของผู้อื่น¹⁷²

ความรับผิดทางแพ่งตาม Liquor Licence Act มาตรา 39 มีสาระสำคัญดังนี้¹⁷³

“ข้อกำหนดต่อไปนี้ใช้บังคับ ถ้าบุคคลหรือตัวแทนหรือลูกจ้างของบุคคลที่ขายสุรา ให้แก่บุคคลที่มีสภาพเช่นว่านั้น การบริโภคสุราก็ทำให้บุคคลนั้นมีเมามาจนสังเกตเห็นได้หรือเพิ่มความมีเมามาของบุคคลนั้น ซึ่งเขาหรือเธออาจเป็นอันตรายจากการทำให้ตนเองได้รับความเสียหายหรือความเสียหายทางกายต่อบุคคลอื่นหรือความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น

1. ถ้าบุคคลหรือผู้ที่ได้รับการขายสุราได้ฆ่าตัวตาย หรือเสียชีวิตโดยอุบัติเหตุในขณะที่มีเมามา การกระทำภายใต้ส่วนที่ V ของพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ให้ใช้บังคับกับบุคคลหรือลูกจ้างหรือตัวแทนที่ขายสุรา

¹⁷¹ Lome P.S. Folick and Matthew F. Bujar. (2015). *Civil Liability of Commercial Providers of Alcohol*. (Online). Available : <http://www.dolden.com/wp-content/uploads/2016/06/056-Civil-Liability-of-Commercial-Providers-of-Alcohol-May-2015.pdf>. [2018, May 2].

¹⁷² Liquor Licence Act, R.S.O. 1990, c. L.19 Civil liability Section 39.

¹⁷³ Section 39 The following rules apply if a person or an agent or employee of a person sells liquor to or for a person whose condition is such that the consumption of liquor would apparently intoxicate the person or increase the person's intoxication so that he or she would be in danger of causing injury to himself or herself or injury or damage to another person or the property of another person:

1. If the person to or for whom the liquor is sold commits suicide or meets death by accident while so intoxicated, an action under Part V of the *Family Law Act* lies against the person who or whose employee or agent sold the liquor.

2. If the person to or for whom the liquor is sold causes injury or damage to another person or the property of another person while so intoxicated, the other person is entitled to recover an amount as compensation for the injury or damage from the person who or whose employee or agent sold the liquor. R.S.O. 1990, c. L.19, s. 39.

2. ถ้าบุคคลหรือผู้ที่ได้รับการขายสุรา เป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหายหรือการบาดเจ็บต่อบุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นในขณะที่มีเมาสุรา บุคคลอื่นมีสิทธิเรียกร้องให้มีการชดเชยเยียวยา สำหรับการบาดเจ็บหรือความเสียหายจากบุคคลหรือลูกจ้างหรือตัวแทนที่ขายสุรา”

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ¹⁷⁴

ผู้เขียนจะวิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับกฎหมาย Dram Shop Liability ของสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา ในประเด็นรูปแบบการกำหนดความรับผิด หลักเกณฑ์ของความรับผิด และภาระการพิสูจน์ ดังนี้

3.3.1 รูปแบบการกำหนดความรับผิด

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายแคนาดามีการกำหนดความรับผิดทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ในรูปแบบที่ชัดเจนและแน่นอน แตกต่างจากกฎหมายไทย ซึ่งไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์¹⁷⁵ การจะฟ้องให้ผู้ขายรับผิดชอบร่วมกับลูกค้ายี่เมาแล้วขับ ต้องพิจารณาหลักทั่วไปคือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งใช้กับคดีละเมิด และไม่พบคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยในประเด็นปัญหานี้

สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายความรับผิดของร้านเหล้า (Dram Shop Liability) ทั้งในรูปแบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้น¹⁷⁶ และกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)¹⁷⁷ แบ่งเป็นความรับผิดของผู้ขาย (Commercial Host Liability) และความรับผิดของเจ้าภาพทางสังคม (Social Host Liability) ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลมาจากบุคคลที่เมาสุรา เมื่อขายโดยผิดกฎหมายตามเงื่อนไขที่กำหนด บางมลรัฐ ไม่มีกฎหมายดังกล่าว (No Liability) ทำให้ผู้เสียหายไม่อาจฟ้องคดีให้ผู้ขายสุราต้องรับผิดในทางละเมิด ประเทศแคนาดามีกฎหมายจารีตประเพณี

¹⁷⁴ โปรดดูตารางเปรียบเทียบที่ภาคผนวกหน้า 132-138.

¹⁷⁵ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการขับรถในขณะที่เมาสุราของลูกค้ายี่เมาแล้วขับ

¹⁷⁶ พระราชบัญญัติร้านเหล้าเป็นกฎหมายระดับมลรัฐ (State Law)

¹⁷⁷ มีคำพิพากษาของศาล (Case Law) ให้ผู้ขายรับผิดชอบต่อความเสียหายจากบุคคลที่เมาสุรา ศาลคอมมอนลอว์วางหลักว่าผู้ขายมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) ซึ่งต้องรับผิดในฐานะประมาทเลินเล่อ (Negligence) ถ้าผู้ขายรู้หรือควรรู้ว่าขายให้ผู้เยาว์หรือบุคคลที่เมามา ซึ่งมีความเสี่ยงอันตรายที่คาดเห็นได้

ที่ศาลคอมมอนลอว์ได้นำหลักความประมาทเลินเล่อ (Negligence) มากำหนดความรับผิดของผู้ขาย สำหรับออนแทรีโอ มีกฎหมายหลายลักษณะอักษรที่กำหนดความรับผิดทางแพ่งเกี่ยวกับการขายสุรา

ความรับผิดเพื่อละเมิดโดยประมาทเลินเล่อตามกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ของ สหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมาก ศาลคอมมอนลอว์ตัดสินว่าผู้ขาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) ต่อลูกค้าหรือบุคคลที่สาม ซึ่งอาจ ได้รับอันตรายจากผู้ดื่มสุรา ส่วนที่แตกต่างกันคือ สหรัฐอเมริกามีกฎหมายความรับผิดของเจ้าภาพ ทางสังคม (Social Host Liability) กำหนดให้เจ้าภาพทางสังคมรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากความ มินเมาของแขกที่ดื่มสุราในงาน แต่ประเทศแคนาดาไม่มีความรับผิดของเจ้าภาพทางสังคม ศาลฎีกา แคนาดาในคดี Childs v. Desormeaux, 2006 SCC 18 ตัดสินว่าเจ้าภาพทางสังคมไม่มีหน้าที่ใช้ความ ระมัดระวังต่อบุคคลที่สามซึ่งได้รับความเสียหายจากแขกที่มาสุรา

เปรียบเทียบรูปแบบการกำหนดความรับผิดของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามกฎหมาย ต่างประเทศและกฎหมายไทย พบว่า ประเทศไทยไม่ได้บัญญัติความรับผิดทางแพ่งของผู้ขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ไว้ในกฎหมายพิเศษที่ชัดเจน และไม่ปรากฏคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยในประเด็นนี้ การจะฟ้องให้ผู้ขายรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากลูกค้าเมาแล้วขับ ผู้เสียหายจึงต้องฟ้องผู้ขายเป็น คดีละเมิดตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แตกต่างจากสหรัฐอเมริกา มลรัฐ ส่วนใหญ่มี “กฎหมายร้านเหล้า” ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องที่กำหนดให้ผู้จัดหาเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากความมินเมาของผู้ดื่มสุรา ซึ่งปรับใช้กับการขับรถ ในขณะที่เมาสุราด้วย ส่วนประเทศแคนาดาและบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ที่ว่าผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care)

ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยมีการขายสุราโดยผิดกฎหมาย และมีอุบัติเหตุเมาแล้วขับเกิดขึ้น บ่อยครั้ง เมื่อไม่มีกฎหมายความรับผิดของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังเช่น Dram Shop Act ของ สหรัฐอเมริกา หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้น การนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มากำหนด ความรับผิดของผู้ขาย อาจเกิดปัญหาในการปรับใช้ ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์ในบทที่ 4

3.3.2 หลักพื้นฐานของความรับผิด (ทฤษฎีความรับผิด)

ความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎี ความผิด เป็นความรับผิดที่อาศัยความผิดของผู้กระทำ (No Liability without Fault) ผู้ที่ละเมิดจะต้อง รับผิดชอบเมื่อกระทำผิดกฎหมาย โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ที่ศาลในประเทศแคนาดาและสหรัฐอเมริกานำหลัก Negligence มากำหนดให้ผู้ขายรับผิดชอบต่อความเสียหายจากลูกค้าที่เมาสุรา หลักคือผู้ขายมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) ผู้ขายสุราต้องรับผิดชอบเมื่อไม่ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติตามกฎหมายเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ และคาดเห็นความเสี่ยงอันตรายต่อบุคคลอื่น¹⁷⁸ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่ผู้กระทำความผิดมีความผิด (Liability based on Fault) อยู่บนหลักที่ว่า ไม่มีความรับผิดชอบโดยไม่มี ความผิด ซึ่งคล้ายกับกฎหมายละเมิดของประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติร้านเหล้า (Dram Shop Acts) ของสหรัฐอเมริกา บุคคลที่ได้รับการเสียหายอันเป็นผลจากบุคคลที่เมาสุรา มีสิทธิฟ้องผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบโดยไม่มี ความผิด (No Fault Liability) และไม่อยู่ภายใต้หลักความประมาทเลินเล่อ (Negligence) จึงเป็นความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งผู้ขายจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายในคดีเมาแล้วขับ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยไม่ต้องพิจารณาความผิดของผู้ขายว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่

เมื่อเปรียบเทียบหลักความรับผิดชอบตามกฎหมายความรับผิดทางละเมิดที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 จะเห็นได้ว่า กฎหมายร้านเหล้า (Dram Shop Act) ของสหรัฐอเมริกานำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มากำหนดความรับผิดชอบของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยไม่พิจารณาถึงความผิดของจำเลย ผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากลูกค้าที่เมาสุรา แม้ว่าผู้ขายไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งมีประสิทธิภาพในการเยียวยาให้กับผู้เสียหาย แตกต่างจากความรับผิดตามกฎหมายจารีตประเพณี (Negligence) ที่ว่าผู้ขายมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่อยู่บนพื้นฐานความผิดของผู้กระทำ

3.3.3 บุคคลที่ต้องรับผิด

ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่บัญญัติให้ผู้ขายรับผิดชอบในความเสียหายจากลูกค้าเมาแล้วขับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ทำละเมิด (มาตรา 420) ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย (มาตรา 422) ผู้ที่ร่วมกันทำละเมิด (มาตรา 432) ต้องรับผิดในการทำละเมิดของตนเอง นายจ้าง (มาตรา 425) ตัวการ (มาตรา 427) บิดามารดา ผู้อนุบาล (มาตรา 429) ครูอาจารย์ นายจ้าง บุคคลซึ่งรับดูแลผู้ไร้ความสามารถ (มาตรา 430) ต้องรับผิดในการทำละเมิดของบุคคลอื่น แตกต่างจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ตาม Dram Shop Act ผู้จัดหา (Provider) เจ้าของร้าน บุคคลที่ขาย ให้หรือเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้เยาว์หรือบุคคลที่เมาสุรา เช่น บาร์ ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ จะต้องรับผิดเมื่อมีความเสียหายเกิดจากบุคคลที่เมาสุรา (รวมทั้งอุบัติเหตุเมาแล้วขับ) บางมลรัฐ เจ้าภาพทางสังคม (Social Host) ที่เสิร์ฟแอลกอฮอล์จะต้องรับผิด ถ้ามีความเสียหายจากแขกที่เมาสุรา ในประเทศแคนาดาตามกฎหมายจารีต

¹⁷⁸ กฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับผู้เยาว์หรือบุคคลที่มีเมมาอย่างเห็นได้ชัด (เป็นความผิดอาญา) ผู้ขายที่ไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการปฏิบัติตามกฎหมาย ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากความเมมาของบุคคลดังกล่าว ถ้ารู้หรือควรรู้ว่าเป็นการขายให้ผู้เยาว์หรือบุคคลที่มีเมมาแล้ว ซึ่งผู้ขายคาดเห็นความเสี่ยงอันตรายจากการที่คนเมาขับรถ

ประเพณี ผู้ขายเครื่องคีมแอลกอฮอล์จะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากลูกค้ำที่เมาสุรา แต่ “เจ้าภาพทางสังคม” ไม่ต้องรับผิดชอบ

ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยไม่มีกฎหมายพิเศษ และบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้กำหนดให้ “ผู้ขาย” เครื่องคีมแอลกอฮอล์ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากลูกค้ำเมาแล้วขับ การฟ้องผู้ขายโดยอาศัยบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ซึ่งมีหลักเกณฑ์ความรับผิดที่ไม่ครอบคลุม ทำให้เกิดปัญหากฎหมายว่า “ผู้ขายเครื่องคีมแอลกอฮอล์” เป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า “ผู้ใด” ตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 ไม่ครอบคลุมถึง “ผู้ขายเครื่องคีมแอลกอฮอล์” แต่อย่างใด

3.3.4 บุคคลผู้มีสิทธิฟ้องคดี

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้มีสิทธิฟ้องคดีคือ บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการทำละเมิด แต่ประเทศไทยไม่มีกฎหมาย ที่บัญญัติให้ผู้เสียหายในคดีเมาแล้วขับ มีสิทธิฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้ขายเครื่องคีมแอลกอฮอล์ แตกต่างจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากความเมามาของผู้ดื่มสุรา มีสิทธิฟ้องผู้ขายเครื่องคีมแอลกอฮอล์ให้รับผิดชอบทางแพ่งได้ (ตามกฎหมายหลายลักษณะอักษรหรือกฎหมายคอมมอนลอว์) บางมลรัฐกฎหมายห้ามบุคคลที่บริโภคแอลกอฮอล์ (ลูกค้ำที่เมาแล้วขับ) ฟ้องผู้ขาย เช่น Ga. Code §51-1-40 (b) เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบ ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่ลูกค้ำเมาแล้วขับ มีสิทธิฟ้องให้ผู้ขายเครื่องคีมแอลกอฮอล์รับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา ซึ่งมีพระราชบัญญัติร้านเหล้าหรือคำพิพากษาของศาลที่กำหนดเหตุแห่งการฟ้องคดีหรือมูลค่าความผิดในกรณีดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายด้วย แต่บางมลรัฐ กฎหมายบัญญัติห้ามผู้ดื่มสุราฟ้องผู้ขาย บางมลรัฐ ลูกค้ำที่เมาแล้วขับมีสิทธิฟ้องผู้ขาย (ผู้ขายต้องรับผิดชอบ โดยเคร่งครัด) สำหรับกฎหมายจารีตประเพณี บุคคลที่เมาแล้วขับไม่สามารถฟ้องให้ผู้ขายสุรารับผิดในทางละเมิด (หลัก Comparative Fault) ถ้าผู้เสียหายมีส่วนผิดมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ (ลูกค้ำที่เมาแล้วขับ มีส่วนผิดหรือประมาทเลินเล่อมากกว่าผู้ขายเครื่องคีมแอลกอฮอล์ จึงไม่มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้ขาย)

3.3.5 หลักเกณฑ์ของความรับผิด

ความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 มีองค์ประกอบความรับผิดคือ (1) ต้องมีการกระทำโดยผิดกฎหมาย (2) กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ (3) มีความเสียหายแก่บุคคลอื่น และ (4) ความเสียหายนั้นเป็นผลเกิดจากการกระทำของผู้ทำละเมิด

สหรัฐอเมริกา พระราชบัญญัติร้านเหล้าแต่ละมลรัฐมีองค์ประกอบความรับผิดแตกต่างกัน¹⁷⁹ เช่น ผู้เข่าวคือบุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปี แต่กฎหมายของมลรัฐเท็กซัส ผู้เข่าวหมายถึงบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี กฎหมายของมลรัฐจอร์เจีย ผู้ขายต้องรับผิดชอบถ้ารู้ว่าลูกค้าจะต้องขับรถในไม่ช้า (Will soon be driving a motor vehicle) และเจ้าภาพทางสังคม (Social Host) ต้องรับผิดชอบเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของมลรัฐเท็กซัส มลรัฐอิลลินอยส์ มลรัฐจอร์เจีย และมลรัฐมินนิโซตา พบว่า มีองค์ประกอบความรับผิดที่คล้ายคลึงกัน คือ

(1) การขายที่ผิดกฎหมาย (Illegal Sale) เช่น ขายให้ผู้เข่าว (บุคคลที่อายุต่ำกว่า 21 ปี) หรือบุคคลที่มีเมมาอย่างเห็นได้ชัด หรือการขายกรณีอื่น ๆ อาทิ ขายในวัน เวลา หรือสถานที่ห้ามขาย

(2) การขายที่ผิดกฎหมาย เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีเมมา และ

(3) มีความเสียหายเกิดขึ้นหรือเป็นผลมาจากความมีเมมาของผู้ดื่มสุรา

(4) มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Proximate Cause)

กฎหมายจารีตประเพณี ในประเทศแคนาดา และสหรัฐอเมริกาบางมลรัฐ ศาลปรับใช้หลักความประมาทเลินเล่อ (Negligence) กำหนดความรับผิดของผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ องค์ประกอบความรับผิดคือ (1) ผู้ขายมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) (2) มีการฝ่าฝืนหน้าที่ (Breach of Duty) (3) มีความเสียหายจากความมีเมมาของผู้ดื่มสุรา ภายหลังออกไปจากสถานประกอบการ และ (4) มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้ขายต้องรับผิดชอบเมื่อรู้หรือควรรู้ว่าเป็นการขายสุราให้กับผู้เข่าวหรือบุคคลที่มีเมมา แต่ไม่ใช้ความระมัดระวัง และคาดเห็นความเสี่ยงอันตรายต่อลูกค้าหรือบุคคลที่สาม ซึ่งอาจได้รับความเสียหายจากการที่ลูกค้ามาแล้วขับ

เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับกฎหมาย Dram Shop Liability พบว่า พระราชบัญญัติร้านเหล้าของสหรัฐอเมริกามีหลักเกณฑ์ความรับผิดของผู้ขายที่ชัดเจนและครอบคลุม คือ เกี่ยวข้องกับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ต้องมีความเสียหายเกิดจากลูกค้าที่เมาสุรา ความมีเมมาเป็นเหตุที่ใกล้ชิดกับความเสียหาย (ผู้ขายคาดเห็นความเสี่ยงอันตรายได้ เช่น ลูกค้ามาแล้วขับ) ซึ่งกฎหมายระดับมลรัฐ (State Law) แตกต่างกันในรายละเอียด บางมลรัฐและประเทศแคนาดา ใช้กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งมีคำพิพากษาของศาลวางหลักว่าผู้ขายมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care) ต้องรับผิดในฐานละเมิดเพื่อกำหนดเหตุแห่งการฟ้องคดี (Cause of Action) แตกต่างจากประเทศไทยซึ่งไม่มีกฎหมาย

¹⁷⁹ องค์ประกอบและหลักเกณฑ์ความรับผิดตามพระราชบัญญัติร้านเหล้าของมลรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างกัน เนื่องจากเป็นกฎหมายระดับมลรัฐ ซึ่งมีความพยายามที่จะปฏิรูปกฎหมายในลักษณะของ Uniform Act หรือ Model Act เพื่อให้มลรัฐนำไปปรับใช้ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ

พิเศษที่กำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือเป็นผลมาจากลูกค้าที่ขั้บรถในขณะที่
 เมาสุรา โดยหลักเกณฑ์ตาม ป.พ.พ. ไม่มีความเหมาะสมในการเยียวยาผู้เสียหาย

3.3.6 ภาระการพิสูจน์

เปรียบเทียบการฟ้องคดีละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้เสียหายมีภาระ
 การพิสูจน์¹⁸⁰ หลักที่ว่าผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา
 84/1 การฟ้องผู้ขายเป็นคดีละเมิดทำให้ผู้เสียหายมีข้อขัดข้อง ทำนองเดียวกับการฟ้องให้ผู้ขายรับผิด
 ฐานละเมิดโดยประมาท (Negligence) ตามกฎหมายจารีตประเพณี ผู้เสียหายต้องนำสืบว่าผู้ขายหรือ
 เจ้าของร้านประมาทเลินเล่ออย่างไร (Proof Negligence) ซึ่งเป็นภาระที่หนัก¹⁸¹ แตกต่างจากการฟ้อง
 ตาม “กฎหมายร้านเหล้า” ของสหรัฐอเมริกา ผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิดหรือความประมาท
 เลินเล่อของผู้ขาย เพียงแต่พิสูจน์เหตุแห่งการฟ้องคดีว่า เป็นการขายที่ผิดกฎหมาย (ขายให้กับผู้เยาว์
 หรือบุคคลที่มึนเมาอย่างเห็นได้ชัด) มีความเสียหายเกิดจากความมึนเมาสุรา ผู้ขายคาดเห็นความเสี่ยง
 อันตรายต่อลูกค้าหรือบุคคลอื่นได้ ซึ่งภาระการพิสูจน์ของโจทก์จะแตกต่างกันตามที่กฎหมายบัญญัติ
 เช่น กฎหมายของมลรัฐเท็กซัส ต้องพิสูจน์ว่าผู้เยาว์อายุต่ำกว่า 18 ปี กฎหมายของมลรัฐมินนิโซตา
 ต้องพิสูจน์ว่ามีหนังสือแจ้ง (Notice of Claim) ภายใน 240 วัน กฎหมายของมลรัฐจอร์เจีย การฟ้องคดี
 ต้องนำสืบว่าผู้ขายรู้ว่าลูกค้าจะต้องขั้บรถในไม่ช้า สำหรับข้อต่อสู้หรือเหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ขาย
 ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับฝ่ายผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การพิสูจน์เรื่อง Safe Harbor ตามกฎหมาย
 ของมลรัฐเท็กซัส

¹⁸⁰ การฟ้องคดีละเมิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 หรือฟ้องให้รับผิดชอบในการทำละเมิดของบุคคลอื่น ถ้าจำเลยให้การ
 ปฏิเสธ ภาระการพิสูจน์ย่อมตกแก่โจทก์ซึ่งเป็นฝ่ายกล่าวอ้างตามหลักทั่วไป โปรดดู ธานี สิงหนาท. (2558).
คำอธิบายพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 13 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับล่าสุด). กรุงเทพฯ: สำนักอบรม
 ศึกษากฎหมายแห่งนิติบัณฑิตยสภา. หน้า 151.

¹⁸¹ เช่น ขายสุราให้ผู้เยาว์ ปลอมใจให้ลูกค้าที่เมาสุราขั้บรถออกไปจากร้าน มาตรฐานความระมัดระวังอาจแตกต่างกัน
 ตามข้อเท็จจริงในแต่ละคดี (สถานการณ์ ดุลพินิจของคณะลูกขุน และศาล) จึงยุ่งยากในการฟ้องให้ผู้ขายรับผิด